

LUCASVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA

O Evangelho de Lucas

Lucasva'ea okwatija Teófilova'ea pe

1 ¹ Kiro ji ikwatijari nde ve, Teófilo, terekwaha hete ti huvihavamo javo. Ojikwe he'yive'ğa okwatija imombe'gwovo orerembikwahava nahanahã Cristo'ga oko ojiheve'ğa pyteri pe ğa mbojikoguka ojihe javo. ² Okwatija ğa Jesus'garupive'ğa nemimombe'ua – kiroki a'ea ğa omombe'u ore ve Jesus'gareheva'ea pe. Ğa omombe'u Jesus Cristo'ga rura avo yvya koty garuva ahe pyri no. Ğa omombe'u Jesus'ga remimbo'ea ojive no. Ğanemimombe'ua he'yive'ğa okwatija a'ero.

³ Jihi no, ji ikwahapavi, Teófilo. A'ereki ymyahũ ji anhimbo'e Jesus'ga rura rehe gareaporogita rehe no garemimbo'ea rehe no. Ajapyaka ji hendukatuavo Jesus'garupive'ğa ga mombe'urame. Pyry ji ve no ji ikwatijari Jesus'ga rehe terekwaha ti javo. Kiro po ti ji ikwatijapavi Jesus'ga mombe'ukatuavo nehẽ. ⁴ Nahã po ti ji nde mbo'epavi Jesus'ga rehe nehẽ. Ymya nde henduvi Jesus'ga mombe'ua. Kiro po ti ji ikwahaheteukari nde ve ikwatijarame imombe'upava nde ve nehẽ.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u João Batistava'ea arağwama

⁵ Ymyahũ Herodesva'ea rekoi israelitas'ğa nduvihavuhuro ğagwyri pe Judéia pe. A'ea rupi Zacariasva'ea rekoi ikwava'ëharamo Tupana'ga pe. A'ereki aheremboypya Abiasva'ea. A'ero ahe poravykyi Abiasva'ea rakykwepohara'ğa pavëi gwe'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Zacariasva'ea rembirekova'ea ko ikwava'ëharava'ea rakykwepoharamo oko no. Aherera Isabel. ⁶ Ahe memei Tupana'ga reroviahetei ga nhi'ïpo'rupava Zacariasva'ea Isabelva'ea pavëi. Ahe oko katu jipi.

—Pepyry pe, ei Tupana'ga ahe ve a'ero.

⁷ Ahe ndata'yri. Ahe jogwerekoypyrame Isabelva'ea ndata'yri. Aerẽ ahe memei ixava'e, a'ero kaitu ahe ndata'yri.

⁸Kiro Zacariasva'ea poravykyi gwe'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype Abiasva'ea rakykwepohara'ğa pavēi jara'ğa py'ruavo ikwawa'ēharamo. ⁹Ojopy'rupy'ru ға imbokaita incenso perfume apopyra Tupana'ga pe jipi ojatykahavuhua pype. A'ero kiro Zacariasva'ea herohoi perfume apopyra imbokaita Tupana'ga pe. ¹⁰Ahe imbokairame he'yjuhuve'ğa nduvi onhimongyavo okari pe ojatykahavuhua pyri templo pyri onhi'igā Tupana'ga pe.

¹¹Kotihī Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ua o'ama Zacariasva'ea pyri. Perfume apopyra kaihava pyri ojohukoty rūi ga ruri Zacariasva'ea imbokairame perfume apopyra hehe. ¹²Zacariasva'ea py'a oko tehe ga repiagame. Okyhyji hete ahe ga hugwi. Oyvyteri pe ahe ei: “Marā po ti ji rekoi nehē naerū?” ei ahe.

¹³A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Terekyhyji, ei ga Zacariasva'ea pe. A'ereki Tupana'ga ғwendu katu nde nhi'igame ga pe. Nurā po ti nde ra'yramo enhimbirekohēa pe Isabelhēa pe nehē, ei ga Zacariasva'ea pe. João ti pemondo inoğa gareraramo peja'yra'ga reraramo, ei ga. ¹⁴Ga arame po ti nde vy'ari ejoryjoryvamo nehē. He'yjuhuve'ğa po ti ovy'a gworygworyvamo nehē no.

¹⁵—Aerē po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Huvihava ko ga.” Nahā po ti Tupana'ga ei ndera'yra'ga pe nehē, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nurā po ti pe ndoryndoryvamo nehē. Ndo'ui po ti ga vinho nehē. Ojipe'ia no ahemboheagwryva'ea po ti ga ndo'ui nehē. Tupana'ga ra'uva po ti ndojipe'ai ga hugwi ga pojykavo nehē ga arypyrame nehē ga nhimomboakaramo nehē no.

¹⁶—Gaha po ti e'i israelitas'ğa pe nehē: “Penhi'ipo'rua'ja ti Tupana'ga,” e po ti ga nehē. A'ero po ti he'yive'ğa Tupana'ga nhi'ipo'rui ojikoga ga rehe nehē ndehe ko orepojy kaharetea javo ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁷—Ndera'yra'ga po ti oho nhandepojy kaharete'ga renonde nehē, ei ga Zacariasva'ea pe. Ymyahū Tupana'ga ra'uva opojyka Eliasva'ea ahe moiruamo ga mbopopoaka, ei Tupana'gapyrive'ga. Na jitehe po ti Tupana'ga ra'uva ndera'yra'ga pojykai ga moiruamo ga mbopopoaka nehē. A'ero po ti ndera'yra'ga akwaimbae'ğa mbo'embo'ei nehē. “Pearō ti peja'yra'ğa.” A'ea po ti ga ei ға arōukara'java ға pe nehē, ei ga. Kiroki ға ndokoi Tupana'ga nhi'igā rupi – ғahā po ti ga ombojapyaka katu nehē. Piryve'ğa ja po ti ға oko a'ero gweaporoğitakaturō nehē. Nahā po ti ndera'yra'ga ға mboavujikweri Tupana'ga pe nehē toko ti ға Tupana'gareheva'ero javo. O'aramo nahā po ti ga rekoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Zacariasva'ea pe.

¹⁸—Marā po ti ji heroviari tayri'ga rehe nehē? ei Zacariasva'ea. A'ereki ji jixava'e nhirembirekohēa pavēi, ei ahe.

¹⁹A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Jirera ko Gabriel. Jihi Tupana'gapyriva'ea jitekovo ga pyri jipi, ei ga Zacariasva'ea pe. Gaha Tupana'ga ji mbuhurukari nde pyri emombe'u ti Zacarias'ga pe javo. A'ero ji ruri imombe'ukatuavo nde ve pyryva'ea.

²⁰Nahā po ti ndera'yra'ga, a'e ko ji nde ve ko, ei ga Zacariasva'ea

pe. Aerẽ Tupana'ga erame po ti ji'eagwera apiavo ihoi nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nde ndereroviari reki ji'ea, ei ga. Nurã po ti nde nerenhi'igã'javi nehẽ, ei ga. Ji rendu ti! Ndera'yra'ga arirẽ jate po ti nde nhi'igã'javi nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe.

²¹Ojatykahavuhua pyri templo pyri Zacariasva'ea re'lya'gã nduvi okari pe Zacarias'ga ti tohẽ jugwi kiro javo. Oyvyteri pe gã ei: “Maraname ga nohemuhũ naerũ ore ve?” ei gã onhimomby'avo.

²²Aerẽ ahe hemame gajatykahavuhua hugwi ua gã pyri tegwete ganhi'ihava gã pe. A'ero gã ei:

—Marağatu ga nonhi'igã'javi? ei gã. Po Tupana'ga gwepiuka mbatera ga pe, ei gã.

A'ereki opoa pyvõ ahe nhi'inhi'ipotari gã pe. Nohema'javi ve reki ahenhi'igã ahe hugwi. A'ero gã hoi ogwovo.

²³Aerẽ Zacariasva'ea poravyky'a'javi ojatykahavuhua pype templo pype. Mbohapyra te ahe kiri oporavykyavo. Oporavykypavirẽ ahe jivryi ogwovo g̃wonga pe.

²⁴Aerẽ Zacariasva'ea rembirekova'ea Isabelva'ea puru'aro. Isabelva'ea ndohoi g̃wonga hugwi. Cinco ahe jahya mondoi ohoe'ymame g̃wonga hugwi. Ahe e'i:

²⁵—Ji poko Tupana'ga. A'ereki ga ombuhu jira'yra'ga ji ve nhirembireko'ga pe no, ei ahe. Ymya gã ji jai nandera'yri javo. Kiro po ti gã nde'ia'javi ji ve nehẽ, ei ahe.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u *Jesus'ga arağwama*

²⁶Opuru'arama seis Isabelva'ea jahya mondoi. A'ea rupi Tupana'ga ojpyrive'ga mondoukari Gabriel'ga cidade de Nazaré pe – perope Galiléiapeve'gã gwyri pe. ²⁷Pevo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hoi ojyva imombe'gwovo Tupana'ga nhi'igã Mariava'ea pe. Akwaimbae'ga ndogwerekoi ve ahe.

—Hehã ti tahembireko tuhẽ Daviva'ea rymymino'ga pavẽi nehẽ José'ga pavẽi nehẽ, ei ahepo'ria.

Mariava'ea nahembirekoi ve Joséva'ea pavẽi Tupana'gapyrive'ga rurame Mariava'ea pyri. ²⁸Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri Mariava'ea pyri javo ahe ve:

—Ejoryjory ti, ei ga. A'ereki Tupana'ga omombyry nde ve okovo nde pyri. Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'gã pe hohe, ei ga Mariava'ea pe.

²⁹Omyi Mariava'ea py'a Tupana'gapyrive'ga imombe'urame ahe ve. Oyvyteri pe ahe ei: “Marağatu ga ei ji ve ra'e?” A'ea ahe ei ojapyakavo hehe ikwahave'yma. ³⁰A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Maria, ei ga ahe ve. Terekyhyji! A'ereki Tupana'ga imombyryvi nde ve. ³¹Ji rendu ti! Ndepuru'a po ti nde nehẽ, ei ga. A'ero po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Jesus emondo ti inoğã gareraramo.

³²Huvihavuhu hete po ti ga nehẽ, ei ga. Nhandepojykaharete'ga Tupana'ga

koji'i ipopoaka hete ãa hohe pa. Jesus'ga pe po ti ga ei nehẽ jira'yra'ga. Tupana'ga tuhẽ po ti ga mongoi nehẽ eko ti huvihavuhuhetero javo. Nahã po ti ga huvihavuhuhetero ãwamonhava'ea py'rovo Daviva'ea py'rovo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga. ³³Nane'yimi jipi po ti ga rekoí Jacóva'ea rakykwepohara'ãga nduvihavuhuhetero gwe'yja'ãga nduvihavuhuhetero nehẽ. Avuirama po ti ga rekoí huvihavamo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga Mariava'ea pe.

³⁴Kiro Mariava'ea ei:

—Akwaimbae'ãga ndajirerekoi ve, ei ahe Tupana'gapyrive'ga pe. Ma po ti ji puru'aro nehẽ naerũ? ei ahe ga pe.

³⁵A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Pyry hete Tupana'ga ra'uva. Tupana'ga ipopoaka hete ojipe'ãga hohe pa. Aerẽ po ti gara'uva jyvi ua nde pyri nehẽ. Opopoakara pyvõ po ti Tupana'ga tayri'ga mondoi nde pype a'ero nehẽ. Nahã po ti ga ndera'yra'ga apoi nde ve nehẽ, ei ga Mariava'ea pe. Nurã ombo'arama po ti ndera'yra'ga pyryhetero nehẽ. “Tupana'ga ra'yra'ga,” e po ti ãa ga pe nehẽ, ei ga ahe ve.

³⁶—Ji rendu ti! ei ga ahe ve. Erekwaha nde eje'yjahẽa Isabelhẽa. Hẽa ipuru'a no. Iãwaivĩ hẽa kiro a. Ymya ãa ei: “Ndata'yri tuhẽ hẽa.” Nahã ãa ei. Emo seis hẽa omondo jahya opuru'arama. Kiro po ti hẽa gwa'yra'ga mbo'ari nehẽ. ³⁷A'ereki Tupana'ga pe ahã onhimiva'ea, ei ga imombe'gwovo.

³⁸A'ero Mariava'ea ei Tupana'gapyrive'ga pe:

—Ji ko Tupana'gareheva'ea. Na ti ji puru'aro a'ero nehẽ ganhi'iãga rupi nehẽ – kiroki a'ea nde eremombe'u ji ve, ei ahe ga pe.

A'ero Tupana'gapyrive'ga hoi ahe hugwi.

Mariava'ea oho Isabelva'ea repiaga

³⁹Aerẽ Mariava'ea herekokatui ombate'ria. Kotihĩ ahe herohoi vytyruhua rupi Judéiapeve'ãga gwyri pe vytyruhupeve'ãga gwyri pe ogwovo pevove'ãga cidade pe. ⁴⁰Pevo Zacariasva'ea rongã pe ahe hoi ogwovo Isabelva'ea pyri.

—Kiroãwe ji ruri, ei ahe Isabelva'ea pe.

⁴¹A'ero Isabelva'ea ra'yra'va'ea Isabelva'ea avykyi ahevytyteri pe ahe Mariava'ea nhi'iãga renduvame. Kiro Tupana'ga ra'uvapyryva ruri Isabelva'ea pyri ahe pojkavo. ⁴²Nurã Isabelva'ea nhi'iãga hahyahi hẽa erame:

—Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ãga pe hohe, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imombyryvi ndera'yra'ga pe nehẽ no. ⁴³Nde ko jipojkakaharete'ga yhẽa reki. Kiro po ti nde ga mbo'a nehẽ. A'ero nde huvihava. Jihĩ okoteheva'ea ko ji. Emo nde erejo jitehe ji repiaga! ei ahe Mariava'ea pe onhimomby'avo. ⁴⁴Nenhi'iãga ji henduvame kotihĩ jira'yra'ga roryroryvamo ji avykyavo jiyvytyteri pe ko, ei ahe Mariava'ea pe. ⁴⁵Pyry hete nde ve. A'ereki nde Tupana'ga nhi'iãga rerovia na tuhẽ po ti a'ero nehẽ javo, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Tupana'ga po ti nopiriani tuhẽ onhi'iãga nde ve nehẽ, ei Isabelva'ea.

Mariava'ea ombohete Tupana'ga

- 46 A'ero Mariava'ea ei:
 —Ambohete tuhē ji Tupana'ga jipojykaharete'ga jipy'a pe.
 Huvihavuhu ko nde epyryvamo, a'e ji ga pe.
- 47 Tupana'ga ji mbohoryory ojihe, ei ahe.
 Jiyvyteri pe ji jiroryrory.
 A'ereki ga nhimbopiro'yharamo oko.
- 48 Ji ko gareheva'ero, ei ahe. Ji rendu ti! Kiro ji ndakotehea'javi reki.
 A'ereki ga ji repia katu ji moka'nhyme'yma.
 Nurā kiro po ti vvyakotyve'ga epavi nehē
 pyry hete hēa pe javo ji ve, ei Mariava'ea.
- 49 A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ji poko hete.
 Anhimomby'a ji ga rehe.
 Pyry hete tuhē ga.
- 50 Nane'ymi ga ġa arōhetei ġa pokoga
 – kiroki ġa ganhi'iġa rupi oko ga mboheteputa.
 Oporogwety ga ġanda'yra'ġa ġanymymino'ġa no
 – kiroki ġa ganhi'iġa rupi oko ga mboheteputa.
 Oporogwety ga ġanamonha'ġa no
 – kiroki ġa ganhi'iġa rupi oko ga mboheteputa, ei Mariava'ea.
- 51 Ga okwahavuka opopoakara.
 Ombokwaki'o ga onhimboheteve'ġa.
- 52 Ga omombo huvihava'ġa
 tapekoa'javi ti huvihava kiro javo ġa pe.
 Okoteheve'ġa ga omongouka reki
 eko ti huvihavamo kiro javo ġa pe, ei Mariava'ea.
- 53 Ga omondo pyryva'ea imbatere'ŷve'ġa pe.
 Imbateve'ġa ga omondouka reki ojihugwi.
 Ġapojate oho a'ero.
- 54 Tupana'ga nomoka'nhymi onhi'iġagwera ojiheva'ea pe israelitasva'ea pe.
 Oko ga ġwembi'ea rupi ahe pokoga, ei Mariava'ea.
- 55 Ymyahū ga nhi'iġatui nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe.
 Aerē ga nhi'iġatui aherakykwepoharava'ea pe israelitasva'ea pe.
 “Nane'ymi ji pe pokogi jipi,” ei Tupana'ga ahe ve.
 “Penymymino'ġa po ti ji ġa pokogi nehē no,” ei ga. Na tuhē reki.
 Nomoka'nhymi ga ahe pokoga.
 Ga po ti nhande pokogi nehē no, ei Mariava'ea.
 Nhanenymymino'ġa po ti ga ġa pokogi nehē no.
 Ġanymymino'ġa po ti ga ġa pokogi nehē no, ei Mariava'ea.
- 56 Kirē Mariava'ea trēs jahya mondoi gwerevi opytavo Isabelva'ea pyri.
 Aerē ahe jivyri ogwovo ġwonga pe.

João Batista'ea o'a

⁵⁷Kiro Isabelva'ea ra'yrava'ea ahava. A'ero ahe gwa'yrava'ea mbo'ari.
⁵⁸Aherongapypeve'ġa okwaha ahere'yja'ġa pavēi Tupana'ga pyryhetea
 ahe ve ga ahera'yrava'ea mbo'arukaro ġwaramo ahe ve. A'ero ġa
 ndoryndoryvamo Isabelva'ea pavēi.

⁵⁹Sete tay'riva'ea kiri o'arirē. Ko'emame aherakwanhapi'ria kytihava. A'ero
 ġande'yja'ġa nduri hepiaga. Tay'riva'ea rehe ġa inombotari ahereraramo
 ahapo'ria rera Zacarias po ti garera nehē javo. ⁶⁰A'ero ahe'yembora ei:

—Ahã te! Poi rūi po ti garera nehē. Garera po ti João nehē, ei Isabelva'ea.

⁶¹A'ero ġa ei ahe ve:

—Maraname nde ei nahã? Ndogwerekoi ndere'yja'ġa a'ea gwera, ei ġa.

⁶²Opoa pyvō ġa ei tay'riva'ea po'ria pe marãva'ea nde erepota garera
 naerū javo. ⁶³A'ero Zacariasva'ea poeruri peru ti ji ve ikwatijahava javo.
 A'ereki ahe nonhi'iġi. Ġa imondorame ikwatijahava ahe ve, ahe ikwatijari
 inoġa: “Garera ko João.” Ġa nhimomby'apavi aherera repiaga.

⁶⁴Kiro kotihī Zacariasva'ea nhi'iġa'javi a'ero.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ahe ga mboheteavo.

⁶⁵Zacariasva'ea nhi'iġame ahekotyve'ġa kyhyjipavi. Hehe ġa
 nhomonhi'inh'iġi imombe'gwombe'gwovo pa vytyvytyruhupeve'ġa pe
 nhaporemō Judéiapeve'ġa pe. ⁶⁶Kiroki ġa ġwendu Zacariasva'ea mombe'ua
 tay'riva'ea mombe'ua no – ġa nhaporemō ojapyaka hehe. A'ero ġa ei:

—Tayri'ga po ti oko huvihavuhuro a'ero nehē! ei ġa.

A'ereki Tupana'ga popoakahetea oko tay'riva'ea rupi.

Zacariasva'ea omombe'u gwa'yrava'ea

⁶⁷Tay'riva'ea po'ria Zacariasva'ea, ahe kiro Tupana'ga ra'uva ahe
 pojykai. A'ero ahe imombe'ui Tupana'ga rembikwahavukara javo:

⁶⁸—Timbohete ti nhandepojykaharete'ga israelitas'ġa pojykaharete'ga
 Tupana'ga!

A'ereki ga uhu nhande pokoguka ojiheva'ea pokoguka nhande
 mbapiro'yavouka, ei Zacariasva'ea.

⁶⁹Ga ombuhuruka ipopoakaheteve'ga
 toko ti ga ġambapiro'yharamo javo.

Garamonhava'ea ko Daviva'ea Tupana'gareheva'ea, ei Zacariasva'ea.

⁷⁰Ymyahū hete Tupana'ga omombe'u jipe ipopoakaheteve'ga rura
 pyryva'ea pe onhi'iġa mombe'uharava'ea pe.

A'ero Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea garura mombe'ui
 nhaneramonhava'ea pe.

⁷¹Ahe ei: “Tianembapiro'y ti ipopoakaheteve'ga nhanearōe'ỹve'ġa
 hugwi nehē.”

- A'ea Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea ei nhaneramonhava'ea pe
Tupana'ga remimbotarimova'ea mombe'gwovo, ei Zacariasva'ea.
- 72 A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hete nhaneramonhava'ea pe:
“Amomyry po ti ji pe me
imoka'nhyme'yma nhinhi'iga Abraãova'ea pe nehē,” ei Tupana'ga,
ei Zacariasva'ea.
- 73 Ymyahū Tupana'ga onhi'i nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe, ei
Zacariasva'ea.
- 74 Abraãova'ea pe ga ei:
“Ambopiro'y po ti ji nderakykwepohara'ga ģa'arõe'ỹve'ģa hugwi nehē.
A'ero ti ģa toko nhinhi'iga rupi ji mboheteavo okyhyjie'yma nehē,” ei
Tupana'ga.
- 75 “Nane'yimi ti nderakykwepohara'ga toko pyry okovo jireheva'ero
ji mboheteavo okokatuavo jipi nehē,” ei Tupana'ga
nhaneramonhava'ea pe, ei Zacariasva'ea imombe'gwovo ģa pe.
- 76—Tapihā, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
Nde ypy ti ereho Tupana'ga renonde nehē
imboavujikwea ga pe garura renonde nehē.
Nurā po ti ga ei nde ve nehē
ereko ti nde nhinhi'iga mombe'uharamo nehē javo.
Gaha oko ojipe'ģa hohe pa Tupana'ga, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
- 77 Nde po ti eremombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'i'ga gareheve'ģa pe
ģa moģitavo nehē.
A'ero po ti nde ei ģa pe nehē:
“Uhu po ti ipopoakaheteve'ga nhande mbopiro'yavo
nhanderekote'varuhua hugwi nehē.
A'ereki ga a'ea omombo nhande hugwi ikwahava'jave'yma.”
A'ea po ti nde ei ģa pe nehē, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.
- 78 Nahā po ti nehē. A'ereki Tupana'ga omomyry nhande ve nhande
repiakatuavo.
Opyryvamo ģwaramo po ti ga ipopoakaheteve'ga mbuhurukari
nhande pyri yvaga hugwi nehē.
- 79 Urame po ti ipopoakaheteve'ga ei ikwahavuka nhande ve nehē.
“Pejiko ti ji rehe imomboruka pejikote'varuhua ji ve.
A'ero po ti ji pe nderohoukari yvagi pe
pe mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehē.
A'ero po ti pe ndapehoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.”
A'ea po ti ga ei ikwahavuka nhande ve nehē.
A'ereki nhande ndikwahavi nhandekote'varuhuavo
nhandekyhyjiavo hahyva'ea ruvihava hugwi okovo ģa ja
– kiroki ģa oho ypytuna rupi.

“Mome po pehea?” ei ġa ikwahave'yma.
 Ipopoakaheteve'ga po ti ikwahavukari nhande ve
 imbokojahuavo nhaneakaġi pe inoġatuavo nhandepy'a
 ji rupi po ti pe hoi yvagi pe nehē javo, ei Zacariasva'ea
 gwa'yrava'ea pe.

⁸⁰Aerē tay'riva'ea nhimomboakari oky'rahu'iro Zacariasva'ea
 ra'yrava'ea. Pyry hete tuhē tay'riva'ea reaporoġita okovo. Aerē
 oyvuakarama ahe ruvi ongae'yi me upa. Aerē ahe oje'yja'ġa moġitai
 israelitas'ġa moġitai Tupana'ga nhi'iġa rehe.

Jesus'ga aragwera

(Mateus 1.18-25)

2 ¹João Batistava'ea arirē César Augustova'ea oko huvihavuhuro tuhē
 romanova'ea. A'ero ahe ei ogwyripeve'ġa pe nhaporemō ġa mondovouka
 ikwatijaruka ġandera. ²A'ea rupi ġa hoypy i kwatija. A'ea rupi Cirênio'ga
 oko governador'ga Sfriapeve'ġa gwyrī pe. ³Ġa nhaporemō ġa hoġahoi
 ġwamönhava'ea cidade pe ġwamönhava'ea aragweri pe imondovo gwera.

⁴Nurā Joséva'ea hoi cidade de Nazaré hugwi. Ogwyrā hugwi ahe hoi
 Galiléia hugwi ogwovo. Judéiapeve'ġa gwyrī pe ahe hoi cidade de Belém
 me – perope myyahū Daviva'ea o'a Joséva'ea ramönhava'ea. ⁵Nurā pevo
 Belém me Joséva'ea hoi imondovo gwera Mariava'ea pavēi.

Mariava'ea aherembirekoruama, ymya ahe ipuru'a okovo. ⁶Kiro
 ahera'yra'ga ahava reki ahe vahemame pevo. ⁷A'ero ahe gwa'yra'ga
 mbo'ari upa. Gaha ahera'yrypya. Ahe ga mamaġatui tapy'ynhapira pyvō
 ipukuhuva'ea pyvō ga mondovo ga noġa yuranuhūa poitava pype – perope
 ġa omondo mbatera yuranuhūa pe. A'ereki ahā ahe ve ahekihava pevo
 ġanonga pype. Nurā yuranuhūa rokaja pype Mariava'ea ombo'a gwa'yra'ga.

Ovelhas repiakatuharava'ea Tupana'gapyrive'ġa pavēi

⁸Belém kotyi ve ġa nduvi nhuhū me ovelhas repiakatuhara'ġa. Gwepia
 katu ġa ovelhas he'yjuhuva'ea pyytunimo okovo.

⁹Kotihī hete nhandepojkaharete'gapyrive'ga Tupana'gapyrive'ga jipiukari
 ġa pe yvaga hugwi. Nhandepojkaharete'ga rendy'jandy'java imbokojahupavi
 ġa pe. Ohyhyi ġa okyhyjiavo. ¹⁰A'ero Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ei ġa pe:
 —Tapekyhyji te, ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Ajo ji tamombe'u Tupana'ga
 nhi'iġa pe me pyryva'ea pe me, ei ga. Henduvame horyory pa hete po ti ġa
 nehē pegwyripeve'ġa israelitas'ġa. ¹¹Kiro ji imombe'ui pe me pyryva'ea.
 Ga o'a ko nhandepojkaharete'ga Cristo'ga. Ga ko pembopiro'yharamo
 oko, ei ga. Daviva'ea cidade pe ga ari ko. ¹²Kiro ji ga mombe'ukatui pe me.
 Nurā po ti pe mbaragwahavi ga rehe nehē ga rekarama nehē. Yuranuhūa
 poitava pype po ti pe ga repiagi nehē. Tapy'ynhapira pyvō hēa ga mamani
 ga noġa ipype, ei Tupana'gapyrive'ga ġa pe.

¹³Kotihĩ he'yjuhuve'ġa yvagipeve'ġa jipiukari yvaga hugwi Tupana'gapyrive'ga pyri. Ġa ko Tupana'gapyrive'ġa soldados'ġa'jave'ġa. Tupana'ga mboheteavo ġa ei:

¹⁴—Kiro yvagi pe hete yvagipeve'ġa ombohete Tupana'ga tayri'ga rehe, ei ġa. Yvaga gwyra vyva koty kiro u katu pa vvyakotyve'ġa py'a no tayri'ga rehe. A'ereki Tupana'ga hory ġa ndehe, ei Tupana'gapyrive'ġa.

¹⁵Onhi'imbavirẽ Tupana'gapyrive'ġa jivypavi ogwovo ojiupia yvagi pe. Ġa horame ovelhas repiakatuhara'ġa ei ojohupe:

—Tupana'ga ombuhuruka ġa nhande pyri ikwahavuka nhande ve ipita'ngive'ga ara. He xaho pevo cidade de Belém me ga repiaga a'ero nehẽ, ei ġa.

¹⁶A'ero ġa ovelhas rejari nhuhũ me onhana pea rupi ua Belém me. Pevo ġa ga rekari ga repiaga a'ero Mariava'ea reheve Joséva'ea reheve. Ipita'ngive'ga ġa ga repiagi yuranuhũa poitava pype.

¹⁷Ga repiagame ovelhas repiakatuhara'ġa imombe'umbe'upavi Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa.

—“Belém me pepojkaharete'ga Cristo'ga ari pembopiro'yharamo,” ei ga tayri'ga mombe'gwovo, ei ovelhas repiakatuhara'ġa.

¹⁸Onhimomy'a pa ġa – kiroki ġa ġwendu ġanhi'iġa. ¹⁹Mariava'ea reki ahe japyakapavi hehe ovyteri pe. Nomoka'nhymbavi ahe.

²⁰Aerẽ ovelhas repiakatuhara'ġa jivyri ogwovo ġwenymbava pyri Tupana'ga mboheteavo.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ġa. Gaha ahe mbojiko ojihe. A'ereki ga okwahavuka tayri'ga ara nhande ve. A'ero nhande tayri'ga repiagi reki. Tupana'gapyrive'ga omombe'u katu nhande ve, ei ġa Tupana'ga mboheteavo.

Jesus ko garera

²¹Aerẽ sete tayri'ga kiri o'arirẽ. Kiro Mariava'ea garakwanhapi'ria kytiukari Joséva'ea pavẽi. Jesus ahe inoġi gareraramo ga rehe. A'ereki Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga e'i jipe: “Eno ti gareraramo ga rehe Jesus.” A'ea ga e'i Mariava'ea pe ahe ra'yre'ymame.

Gweroho ahe Jesus'ga gwe'yjava'ea jatykhavuhu pe

²²⁻²⁴He'yiva'ea quarenta okirirẽ Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me Joséva'ea pavẽi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve nahã kunhangwera'ġa ti toko gwa'yrypyve'ġa arirẽ nehẽ javo.

“He'yiva'ea quarenta okira rupi ti hẽa tojikwaku gwa'yra'ga arirẽ,” ei Tupana'ga ikwatijaruka.

“Quarenta okirirẽ mokõi ti hẽa togweru ji pyri pykahu'ia ikwava'eġa ji ve. Herekoe'ymame pykahu'ia mokõi ti hẽa togweru pykahua'java'ea ra'yra ji ve nehẽ.

A'ea rupi po ti ji ģa mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

E'i ga no:

“Akwaimba'eva'ea ojihuvypyva'ea jiapoa tuhẽ ģanenymbava. Akwaimbae'ġa ojihuvypyve'ġa jiapoa tuhẽ no ģanda'yrypyve'ġa. Nurã ti ģa tombuhu ojihuvypyve'ġa ojihuvypyva'ea reheve ji ve nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

Nurã Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo ġwaramo Mariava'ea gwa'yra'ga rerohei cidade de Jerusalém me ojikwakupavame. Ogwryripeve'ġa jatykahavuhua pype templo pype ahe gwa'yra'ga rerohei pykahu'ia reheve. Ovahemame ahe mokõi imondoi pykahu'ia ikwava'ẽhara'ga pe.

—Ekwava'ẽ ti Tupana'ga pe, ei Mariava'ea Joséva'ea pavẽi ga pe. Xako ti Tupana'ga rembikwatijarukara rupi, ei ahe.

—Kwa, ei ga ahe ve ikwava'ẽġa.

²⁵Nanime Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahegwryripeve'ġa jatykahavuhua pype templo pype. Oko katu Simeãova'ea Tupana'ga rendukatuavo. Jerusalém me ahe ruvi. Ymya Simeãova'ea e'i: “Ymya ji ei garura pota: Aerẽ po ti ga ruri nehẽ – kiroki ga onoġatu nhandepy'a nehẽ israelitas'ġa py'a nehẽ, a'e ji,” ei ahe. A'ereki mya Tupana'ga ra'uva opoġyka Simeãova'ea. ²⁶A'ero i'ei ahe ve: “Nde manoe'ymame po ti Tupana'ga Cristo'ga repiukari nde ve nehẽ. Gaha Tupana'ga ombuhu toko ti ga nderuvihavuhuhetero javo,” e'i Tupana'ga ra'uva ymya ahe ve.

²⁷Kiro Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahe rerovahema ahegwryripeve'ġa jatykahavuhua pype templo pype a'ero. A'ea rupi Mariava'ea tayri'ga reruri ga rerovahema pevo Joséva'ea pavẽi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe nhandekovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi javo.

²⁸Kiro Simeãova'ea Jesus'ga pyhynhyrõi opoti'a rehe ga mondovo ga noġa. Tupana'ga pe ahe ei ga mboheteavo:

²⁹—Jipoġykaharetero ndepyry hete nde.

Eremombe'u katu ko nde ji ve, ei ahe.

Na ti ji manoi kiro a'ero.

A'ereki jipy'a u katu kiro, ei ahe.

A'ereki nde ere'e ji ve ejiheva'ea pe:

“Nde manoe'ymame po ti ji ga repiuka nde ve nehẽ.” Nahã nde ei.

³⁰Kiro ji ga repiagi tuhẽ.

Ga po ti ore mbopiro'yi okovo nenhi'ġa rupi.

³¹Gaha nde eremongo

eko ti ġambopiro'yharamo javo ga pe, ei Simeãova'ea.

Yvyakotyve'ġa po ti gwepia pa ga nehẽ

ga ko nhanembopiro'yharamo oko javo.

³²Ji rupi ahe oho Tupana'ga pyri javo,

gaha po ti oko hyapehava ja hepiuka ndeviara judeus'ġarũive'ġa pe gentios'ġa pe nehẽ, ei ahe.

Ore ko ndereheva'ero israelitasva'ero.

Ore mboheteuka po ti ga nehẽ, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe.

³³ Onhimomby'a Jesus'ga yembora Joséva'ea pavêi Jesus'ga mombe'ua renduvame.

³⁴—Tupana, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe. Emombyry ti José'ga pe Mariahêa pe no tayri'ga pe no, ei ahe.

Mariava'ea pe Simeãova'ea ei:

—Ji rendu ti! ei ahe Jesus'ga yembora pe. Agwa'ga ko ji amombe'u kiro nde ve ndera'yra'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Nahã po ti ga pe nehẽ. Ga rehe po ti jara'ga nduri ji pyri he'yive'ga israelitas'ga nehẽ xako ti gareheva'ero javo. Nduri po ti jara'ga ji pyri ga rehe jave'yma he'yive'ga israelitas'ga nehẽ. Ğa po ti ndokopotari gareheva'ero nehẽ,” ei Tupana'ga. “Tohepiuka ti ga jireaporoğita ğa pe nhaporemo nehẽ. A'ero po ti he'yive'ga nhi'ite'varuhui ga pe okote'varuhuro ga pe nehẽ. ³⁵Nahã po ti ndera'yra'ga pe nehẽ tomboukwaha ti ga he'yive'ga ndeaporoğita nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Simeãova'ea Mariava'ea pe. Ndehe, ei ahe Mariava'ea pe, hahy hete po ti nde ve nehẽ no, ei Simeãova'ea ahe ve.

³⁶⁻³⁸ Simeãova'ea nhi'imbavame nanime Anava'ea ruri ahe pyri. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Anava'ea. Fanuelva'ea ahepo'ria. Nurã ahe Aserva'ea rakykwepoharamo. Sete ahe ombokwara'a ğwembirekova'ea rerekorame. Aerẽ ahe omano Anava'ea hugwi. Nahembirekoal'javi Anava'ea a'ero. Aerẽ kiro he'yi ahe imbokwara'ara'ari oitenta e quatro anos ahe imbokwara'ari. Iğwaivĩ hete ahe. Nane'yimi ahe hoi oje'yja'ga jaty kahavuhua pype templo pype. Ipype ahe ndo'ui onhi'iğa Tupana'ga pe ppytunimo arimo no tambohete ji ga javo.

Kiro ahe ruri Mariava'ea pyri Joséva'ea pyri no ahe Jesus'ga rerekorame ipype.

—Ndepyry hete nde, ei Anava'ea Tupana'ga pe. A'ereki nde erembuhu tayri'ga Cristo'ga, ei ahe Tupana'ga pe.

A'ero ahe hoi tayri'ga mombe'gwombe'gwovo Jerusalémmeve'ğa pe – kiroki ğa ombopiro'yhara'ga rura pota tuhu ti ga javo.

—Uhu nhanembopiro'yhara'ga, ei Anava'ea ğa pe nhaporemo imombe'gwovo.

Ojivy Mariava'ea cidade de Nazaré pe

³⁹ Mariava'ea onhi'ipo'ru pa Tupana'ga nhandepojy kaharete'ga Joséva'ea pavêi – kiroki Tupana'ga nhi'iğa Moisésva'ea okwatija. Aerẽ ahe jivyri ogwovo ogwryri pe Galiléia pe. Ocidade pe ahe hoi Nazaré pe.

⁴⁰ Pevo tayri'ga nhimomboakari Jesus'ga. Oata'i ga. Pyry hete tuhẽ gareaporoğita. Okwaha pa ga. Tupana'ga imombyryvi ga pe.

Jesus'ga oko gwe'yjava'ea jaty kahavuhu pe

⁴¹ Ano nanani Jesus'ga yembora oho Jerusalém me gapo'ria pavêi. “Ti'u toryvi pe Páscoa pe pevo ojipe'ğa pavêi,” ei ahe. “Timoka'nhyyme ti Tupana'ga pyryvagwera nhande ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga

ombogwavuka nhaneramonhava'ea pyvõ ahera'yrypyva'ea jukaukare'yma," ei ahe. ⁴²Nurã ahe hoi ano nanani Jerusalém me i'gwovo toryvi pe.

Kiro ahe hoal'javi Páscoa repiaga Jesus'ga vojaramé. Doze anos Jesus'ga imbokwara'ari kiro. Jesus'ga rerogwovo ojupi ahe hoi ovahema i'gwovo toryvi pe.

⁴³Aerẽ Páscoa mominirẽ ahe jivyri pehea rupi ua ġwonga pe. Opyta Jesus'ga Jerusalém me. Ahe ndokwahavi reki ga pytarame. ⁴⁴“Po ga ruri nhandere'yja'ġa ndupi,” ei ahe ua. “Po nhanerembikwahave'ġa ndupi ga ruri,” ei ahe. A'ereki he'yive'ġa ojivy Jerusalém hugwi pea rupi ua ġwonga pe. Ndokiri ve ahe mbytera rupi ve. Ka'arugame ahe ei: “Mome po ga rekoi naerũ?”

Oje'yja'ġa ma'õ me ahe ga rekarekari novia onhimbikwahave'ġa ma'õ me no. ⁴⁵Ga repiage'yname ahe jivyri Jerusalém me a'ero ga reka. ⁴⁶Dois okirirẽ ahe ga repiagi ogwyrive'ġa jatykahavuhua pype. Ahegwyrive'ġa mbo'ehara'ġa ma'õ me ga apygi ġa nendukatuavo. Tupana'ga nhi'iġa rehe ġa ombo'e.

—Marã po? Emombe'u katu ti ore ve, ei ġambo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga imombe'ukatui ġa pe. Kirẽ ga ei ġa pe:

—Marã po? Pemombe'u katu ti ji ve kiro, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷Onhimomby'a pa reki garenduve'ġa ga okwaha hete Tupana'ga nhi'iġa javo.

⁴⁸Ga repiagame ga'yembora nhimomby'ahetei Joséva'ea pavëi.

—Pi'a, ei Jesus'ga yembora Jesus'ga pe. Maranameuhũ nde orep'y'a momynhuhũi? Ndavy'ari ji nderuva'ga pavëi nde rekaramé! Momeuhũ ga? oro'e ore nde ve.

⁴⁹A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Maraname pe ji rekari? Po ji rekoi avo jiruva'ga ronga pe hamo nhandejatykahavuhu pe. Avo Tupana'ga nhi'iġa rupi ji rekoi. Ndapekwahavi naerũ? ei ga ahe ve.

⁵⁰Ndokwahavi tuhẽ reki ahe gwa'yra'ga ea Mariava'ea Joséva'ea pavëi. A'ero ahe ei oyvyteri pe: “Marãi ganhi'iġa ga erame po ji rekoi jiruva'ga ronga pe hamo? Maraname ga ei a'ea?” ei ahe oyvyteri pe.

⁵¹Kiro ga jivyri o'yembora rupi Joséva'ea rupi ua cidade de Nazaré pe. Opyta ga upa aheronga pe okovo ahenhi'iġa rupi jipi. Ga'yembora ojapyaka oyvyteri pe ga'ea rehe. Nomoka'nhyimi ahe.

⁵²Aerẽ Jesus'ga imbokwara'ara'ari. Igwaigwavete Jesus'ga reaporoġitakaturu. Okwaha pa ga okovo. Jyvuaka ga kiro onhimomboakaruhuavo. Tupana'ga oarõ hete ga. Vvyakotyve'ġa ga arõ hete no.

João Batista'ea remimombe'ua

(Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28)

3 ¹⁻²Aerẽ João Batista'ea pe Zacarias'ea ra'yra'va'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iġa imombe'gwovouka ahe ve.

—Emombe'u ti nhinhi'iġa ġa pe, ei Tupana'ga João Batista'ea pe.

Tupana'ga nhi'iġa renduvame João Batistava'ea ruvi ongae'yi me upa.

Tupana'ga imbuhurukarame onhi'iġa João Batistava'ea pe Tibério César'ga he'yjuhuve'ġa nduvihavuhuro tuhē oko. Kiro César'ga he'yi quinze anos ġwerī imbokwara'ari ġanduvihavuhuro. Pōncio Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ġa gwyrī pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyrī pe. Herodes'ga irū'ga Filipe'ga. Filipe'ga omondomondo Ituréiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyrī pe. Omondomondo ga Traconitespeve'ġa ġagwyrī pe no. Lisânias'ga ko omondomondo Abilenepeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyrī pe. Tibério César'ga gwereko pa ġa ġanduvihavuhuro okovo.

A'ea rupi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa ko Anás'ga Caifás'ga pavēi.

A'ea rupi kiro João Batistava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iġa imombe'gwovouka emombe'u ti nhinhi'iġa ġa pe javo. ³Nurā João Batistava'ea hoi ġagwyrī pe nhaporemō rio Jordão rembeyvyra rupi imombe'gwovo hete Tupana'ga nhi'iġa ġa mbo'eavo.

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijijijiyi ti pejeaporōġita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iġa rendukatuavo. A'ero po ti ji pe mobatizai yhya pype rio pype nehē, ei ahe. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē imoka'nhyima nehē, ei João Batistava'ea ġa pe ġa moġitavo.

⁴Ymyahū Isaiásva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea. Isaiásva'ea João Batistava'ea mombe'u nhoġwenonde. Isaiásva'ea e'i ikwatija hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iġa

ga erame ġa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaiásva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehē,” ei ahe javo

ġandeaporōġita rerōjijija pe nhandepojykaharete'ga rura renonde.

⁵“Omoypehỹ ti Tupana'ga nhyvyapỹapynuhūa ġwaimbya nehē,' e po ti ga nehē.

‘Ombo'gwy'gwyrūhu po ti ga jvy'gwavy'gwajuhua vytyra reheve imbojo'jakatuavo nehē.

Omohiġatu po ti ga pehea nhikotīkoti'īuhua nehē imondovo nehē.

Onoġatu po ti ga nhyvyapỹapy'ndiuhua pea rupi nehē.

⁶Tupana'ga po ti gwepiuka vvyakotyve'ġa mbopiro'yhara'ga nehē,' e po ti ga nehē.”

A'ea Isaiásva'ea ei ymyahū ikwatija hako João Batistava'ea nhi'iġa mombe'unhoġwenondeavo hako.

⁷Kiro João Batistava'ea ruvi ongae'yi me ogwovo rio Jordão rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ġa nduri onhimono'ono'oġuhūavo João Batistava'ea pyri tianemobatiza ti javo ahe ve. A'ero João Batistava'ea ei ġa pe:

—Tiruahũ pendeaporoğita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ġwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehẽ. Ndahahi po ti nhande ve a'ero nehẽ.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhẽ penhimbo'e nava'ea rehe, ei João Batistava'ea ġa pe.

8—Ji a'e pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei João Batistava'ea. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Ndovy'ari ġa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoğita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ġa ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea ġa pe.

—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehẽ.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ğa ndehe ġa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ğa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aġa ita Abraãova'ea rymyminoro ġa mongovo, ei João Batistava'ea ġa pe.

9Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ġa mbo'eavo ga ei: —Akwaimbae'ga ombogwa ġwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehẽ. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoğwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ġwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ġa pe imombe'gwovo.

10João Batistava'ea renduvame ġa ei ahe ve onhimongyavo:

—Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ?

11A'ero ahe ei ġa pe:

—Kiroki ga gwereko mokõi tapy'ynhapira – gaha ti tomondo ojipeji herekoe'ỹve'ga pe. Kiroki ga gwereko mbatera – gaha ti tomondo herekoe'ỹve'ga pe to'u ti ga javo. Nahã ji ei pe me pemondo ti javo, ei ga ġa pe.

12Kiro itambere'ia mono'ono'õhara'ğa nduri João Batistava'ea pyri. Omono'oğuhũ ġa itambere'ia governo pe. Ġa uhu tianemobatiza ti João Batista'ga javo.

—Nhanembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ġa ga pe. Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ? ei ġa.

13A'ero ahe ei ġa pe:

—Penhi'ipo'ru ti penduvihava'ğa. Ġanhi'iğa rupi te ti pemono'ono'oğatu itambere'ia ahe hugwi, ei ahe. Tape'ei ti ahe ve: “Koji'i ti embuhu ji ve.” A'ea ti tape'ei, ei João Batistava'ea ġa pe.

14Kiro soldados'ğa nduri João Batistava'ea pyri no. Ahe ve ġa ei:

—Oro ore, marã po ti ore rekokatui nehẽ? ei ġa.

A'ero ahe ei ġa pe:

—Tapepojykai ti ojipe'ãga itambere'ia ãga hugwi. Tapenupanupãi ti ãga ãgaitambere'ia rerohoahae'yma nehẽ. Tape'ei ti ojipe'ãga pe: “Pembuhu ti ore ve itambere'ia. Po pe napembuhuri ore ve, a'ero po ti ore imbojari pe ndehe nehẽ.” Tape'mbei ti javo nanongara pe ãga mongyhyjiavo imbuhuruka pejive. Pejoryjory ti peitambere'ia rehe – kiroki a'ea penduvihava'ãga imondoi pe me peporavykya repyra, ei ahe ãga pe.

¹⁵João Batistava'ea renduvame ãga epavi oyvyteri pe: “Mara'ngu po João Batista'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga? Ga tuhẽ po,” ei ãga oyvyteri pe ipota garura. ¹⁶A'ero João Batista'ga ei ãga pe:

—Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero ãgwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te ako tehe. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ãga pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoãita rerojijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombryvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ãga pe.

¹⁷Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ãga pe. ãga mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'onoõ po ti ga oapoa trigo inhaãga hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jhoheheteve'ga huvihavuhuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ãga okote'varuhuve'ãga hugwi okovo pyryve'ãga pojykaharetero nehẽ, ei João Batistava'ea ãga pe. “Tuhu ti pyryve'ãga ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jhoheheteve'ga nehẽ. “Toho ti okote'varuhuve'ãga ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jhoheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ãga pe.

¹⁸Ojipea rehe he'yiva'ea rehe João Batistava'ea ãga mbo'embo'ei. Nahã ahe imombe'ukatui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua ãga pe.

¹⁹Ojikwe João Batistava'ea onhi'igahy Herodes'ga pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ãga ãgwemimbotarimova'ea rupi ãgagwryi pe. Herodiashãa rehe Herodes'ga irũ'ga rembirekohãa rehe João Batistava'ea onhi'igahy ga pe. Herodes'ga tiruahũ ranuhũ. Nurã João Batistava'ea ei ga pe:

—Nane'yimi nde ereko te'varuhu. Kiro nde neirũ'ga rembirekohãa rereko no. Ğwia ahe ndoapoi te ite'varuhuva'ea, ei João Batistava'ea ga pe.

²⁰Koji'i Herodes'ga tiruahũ a'ero. A'ereki kiro ga João Batistava'ea momboruka cadeia pype.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga

(Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹Cadeia pype Herodes'ga João Batistava'ea momborukare'yname ahe he'yive'ãga mobatizapavi. Ahe Jesus'ga mobatizai no. A'ea rupi Jesus'ga

nhi'iġame Tupana'ga pe Tupana'ga ipe'ai yvaga. ²²Tupana'ga ra'uva jvyi yvaga hugwi Jesus'ga rehe. Inamburo gara'uva nhimbotei ua Jesus'ga rehe. Yvaga hugwi Tupana'ga nhi'iġi javo:

—Ndehe ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga Jesus'ga pe. Anhimohē hete ko ji nde rehe, ei ga.

Jesus'ga ramonhava'ea

(Mateus 1.1-17)

²³He'yiva'ea trinta anos Jesus'ga imbokwara'ara'ari yvyakotyve'ġa mbo'eypyrame Tupana'ga nhi'iġa rehe. Javo tehe ġa ei ga pe:

—Po Jesus'ga José'ga ra'yra'ga, ei ġa.

Joséva'ea Eliva'ea ra'yrava'ea.

²⁴Eliva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

Leviva'ea Malquiva'ea ra'yrava'ea.

Malquiva'ea Janaiva'ea ra'yrava'ea.

Janaiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

²⁵Joséva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Amósva'ea ra'yrava'ea.

Amósva'ea Naumva'ea ra'yrava'ea.

Naumva'ea Esliva'ea ra'yrava'ea.

Esliva'ea Nagaiva'ea ra'yrava'ea.

²⁶Nagaiva'ea Maateva'ea ra'yrava'ea.

Maateva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Semeiva'ea ra'yrava'ea.

Semeiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

Joséva'ea Jodava'ea ra'yrava'ea.

²⁷Jodava'ea Joanāva'ea ra'yrava'ea.

Joanāva'ea Resava'ea ra'yrava'ea.

Resava'ea Zorobabelva'ea ra'yrava'ea.

Zorobabelva'ea Salatielva'ea ra'yrava'ea.

Salatielva'ea Neriva'ea ra'yrava'ea.

²⁸Neriva'ea Melquiva'ea ra'yrava'ea.

Melquiva'ea Adiva'ea ra'yrava'ea.

Adiva'ea Cosāva'ea ra'yrava'ea.

Cosāva'ea Elmadāova'ea ra'yrava'ea.

Elmadāova'ea Erva'ea ra'yrava'ea.

²⁹Erva'ea Josuéva'ea ra'yrava'ea.

Josuéva'ea Eliézerva'ea ra'yrava'ea.

Eliézerva'ea Jorimva'ea ra'yrava'ea.

Jorimva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

- 30 Leviva'ea Simeãova'ea ra'yrava'ea.
Simeãova'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
Judáva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.
Joséva'ea Jonáva'ea ra'yrava'ea.
Jonáva'ea Eliaquimva'ea ra'yrava'ea.
- 31 Eliaquimva'ea Meleáva'ea ra'yrava'ea.
Meleáva'ea Menava'ea ra'yrava'ea.
Menava'ea Matatava'ea ra'yrava'ea.
Matatava'ea Natáva'ea ra'yrava'ea.
Natáva'ea Daviva'ea ra'yrava'ea.
- 32 Daviva'ea Jesséva'ea ra'yrava'ea.
Jesséva'ea Obedeva'ea ra'yrava'ea.
Obedeva'ea Boazva'ea ra'yrava'ea.
Boazva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
Salava'ea Nassomva'ea ra'yrava'ea.
- 33 Nassomva'ea Aminadaveva'ea ra'yrava'ea.
Aminadaveva'ea Admimva'ea ra'yrava'ea.
Admimva'ea Arniva'ea ra'yrava'ea.
Arniva'ea Esromva'ea ra'yrava'ea.
Esromva'ea Peresva'ea ra'yrava'ea.
Peresva'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
- 34 Judáva'ea Jacóva'ea ra'yrava'ea.
Jacóva'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea.
Isaqueva'ea Abraãova'ea ra'yrava'ea.
Abraãova'ea Terava'ea ra'yrava'ea.
Terava'ea Nacorva'ea ra'yrava'ea.
- 35 Nacorva'ea Seruqueva'ea ra'yrava'ea.
Seruqueva'ea Ragaúva'ea ra'yrava'ea.
Ragaúva'ea Falequeva'ea ra'yrava'ea.
Falequeva'ea Éberva'ea ra'yrava'ea.
Éberva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
- 36 Salava'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
Caináva'ea Arfaxadeva'ea ra'yrava'ea.
Arfaxadeva'ea Semva'ea ra'yrava'ea.
Semva'ea Noéva'ea ra'yrava'ea.
Noéva'ea Lamequeva'ea ra'yrava'ea.
- 37 Lamequeva'ea Metusalémva'ea ra'yrava'ea.
Metusalémva'ea Enoqueva'ea ra'yrava'ea.
Enoqueva'ea Jareteva'ea ra'yrava'ea.
Jareteva'ea Maleleelva'ea ra'yrava'ea.
Maleleelva'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
- 38 Caináva'ea Enosva'ea ra'yrava'ea.

Enosva'ea Seteva'ea ra'yra'va'ea.
 Seteva'ea Adãova'ea ra'yra'va'ea.
 Adãova'ea Tupana'ga ra'yra'va'ea.

Nahã ko Jesus'ga ramonhava'ea.

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13)

4 ¹Aerê João Batistava'ea omobatizaramo Jesus'ga hoi rio de Jordão hugwi ojivya. Tupana'ga ra'uva ga pojykahetei ga rero'gworogwovo ongae'yï me.

²Okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga ko Diabo'ga. Satanás garera no. He'yiva'ea quarenta ga kiri ogwoogwovo Jesus'ga rupi Jesus'ga mongote'varuhupota novia. A'ea rupi Jesus'ga ndo'ui. Quarenta Jesus'ga kirirê pevo ty'ara ga jukai. ³A'ero Diabo'ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Enhimbote ti pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehê, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ino'guka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvõ jate rui nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵Aerê Diabo'ga ga rero'hoi ga roerojiupia vytyruhua rehe. Pea hugwi kotihĩ Diabo'ga hepiukapavi vyvakotyve'gã nduvihavuhu'gã gwyrã Jesus'ga pe. ⁶Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—Kia jiapoã tuhê gãgwyrã. Nurã ji imondopotaramo ahe ve amondo po ti ji nehê, ei ga. Nde ve tuhê po ti ji imondopavi nehê. A'ero po ti nde gãnduvihavuhuro nehê, ei Diabo'ga. A'ero po ti nde roryroryvamo herekopava nehê. ⁷Po nde ji mbohetei nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehê, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁸—Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ino'guka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ejikovo ganhi'i'gã rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁹Aerê Diabo'ga Jesus'ga rero'hoi cidade de Jerusalém me a'ero. Yvate ga ga roerojiupiri gare'yja'gã jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. Ga rorovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe nde: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo avo hugwi japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'gã yvagipeve'gã po ti nanembohírukarahyi vyvyvo nehê. A'ero po ti ndahahyi nde ve

nde porame japyra hugwi nehẽ. ¹⁰A'ereki ymyahũ a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ğa mondoukari nde pyri nehẽ yvagipeve'ğa. 'Pea'ngu ti ga repiakatuavo,' e po ti ga ojipyrive'ğa pe nehẽ.

¹¹'Pepyhy katu ti ga rerogwovo tahahyyme'i'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyrive'ğa pe nehẽ,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹²A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojykaharete'ga.

Gareaporoğita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehẽ.

Ejeaporoğitatehea rehe rüi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹³Diabo'ga Jesus'ga mongote'varuhupotara'jara'ja novã. Aerẽ Diabo'ga hoi ga hugwi ogwovo.

—Aerẽ po ti ji ga mongote'varuhui nehẽ, ei ga novã.

Jesus'ga ombo'e Galiléiapeva'ea na'ẽ

(Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴Tupana'ga ra'uva popoakara Jesus'ga pojyka. Nahã Jesus'ga hoi ongae'yma hugwi ojivya Galiléiapeve'ğa gwyri pe ovahema ға pyri. Pevove'ğa ga mombe'umbe'upavi ogwyripeve'ğa pe nhaporemo. ¹⁵Tupana'ga nhi'iğa rehe ga ға mbo'embo'ei ғajatykahava pype. Ombohete pa ға ga a'ero.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶Kiro ga ruri ua cidade de Nazaré pe. Pevo ganhimomboakahava ymya. Nane'ymi ga oho ғajatykahai pe judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadu rupi jipi. Kiro ga hoi jupe a'ero sábadu rupi. Tanhi'i Tupana'ga rembikwatijarukara pe javo ga ami. ¹⁷A'ero ғajatykahava repiakatuhara'ga imondoi Jesus'ga pe Isaíasva'ea rembikwatijara. Ymyahũ Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea. Kiro Jesus'ga ipyhygi aherembikwatijara ga hugwi ipe'avo. Tohendu ti ға javo ga nhi'iği jupe – perope e'i:

¹⁸“Tupana'ga ra'uva ji pojyka.

A'ereki Tupana'ga a'ea mongo ji pyri ikwehe'i.

A'ero ga ei ji ve: 'Emombe'u ti pyryva'ea iporia'ive'ğa pe.

Kiroki ға ndovy'ari – ға pe ti ere:

Kiro ji pe mbovy'ari pe nderekokatuavo. A'ea ti ere ға pe.

Eho ti imombe'gwombe'gwovo aherembipyhyhara'ğa pe,' ei ga ji ve.

'Ere ti ға pe:

Pepiro'y pe pepyhyhara'ğa hugwi. A'ea ti ere ға pe.
Heakwagweve'ğa pe ti ere:

Kiro ji pe mboheakwakatui. A'ea ti ere ға pe.

Kiroki ға hahyva'ea kwaha – ға pe ti ere:

Kiro ji pe mbopiro'yi hahyva'ea hugwi. A'ea ti ere ға pe.

¹⁹ Eho ti imombe'gwombe'gwovo vyakotyve'ğa pe. Ere ti ға pe:

Kiro po ti Tupana'ga pepojykaharete'ga imombyryvi pe me nehë.

A'ea ti ere ға pe, ei ga ji ve.”

A'ea Jesus'ga ei onhi'iğa Isaíasva'ea rembikwatijara pe tohendu ti ға javo.

²⁰ Onhi'imbavame jupe Jesus'ga imbotyva'javi Isaíasva'ea rembikwatijara imondoa'java ғajatykahava repiakatuhara'ga pe. A'ero Jesus'ga apygi tambo'e ti ға javo. Nurã ғajatykahavapypeve'ğa nhaporemoga repiahetei.

²¹—Kiroğwe pe henduvi Tupana'ga nhi'iğa Isaíasva'ea pe ymyahüva'ea pe ji nhi'iğame jupe, ei Jesus'ga ға pe. Kiroğwe pe henduvame, Isaíasva'ea rembikwatijara po'rua japiavo ihoi, ei Jesus'ga ға pe imombe'gwombe'gwovo ға pe.

²² Jesus'ga renduvame ға ei:

—Maraname Jesus'ga omombe'u kwaha naerü? ei ға onhimomby'avo. A'ereki ga José'ga ra'yra'ga jate reki, ei ға.

²³ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Aerë po ti pe ji moğitai ikwahapyra'ğa eagwera rehe nehë. A'ero po ti pe ei tuhë ji ve nehë: “Ahepohanoharamo enhipohanoğatu ti enhimbogwerava.” Nahã po ti pe ji moğitai ikwahapyra'ğa na'ana'ağa pe'erame ji ve nehë, ei ga. Pe'e tuhë po ti pe ji ve nehë: “Ojipe'ğa nde mombe'u ore ve. 'Cidade de Cafarnaum me Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yive'ğa pohanoga, ei ға ore ve. Kiro na jitehe ti eapo ahemonhimomby'ava'ea orepyteri pe nhandegwyri pe.” Nahã po ti pe ei ji ve nehë, ei Jesus'ga ға pe ikwahavipeavo ғandeaporoğita.

²⁴—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa gwyripeve'ğa nohendukatui ғandeaporoğita ға arõ'lyma, ei Jesus'ga ға pe.

²⁵ Pehepia ti Eliasva'ea. Kiro ji imombe'ui a'itituhëva'ea pe me, ei Jesus'ga.

Ymyahü Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Eliasva'ea oko israelitasva'ea gwyri pe upa, ei ga. Três anos e meio rupi ndokya'javi israelitas'ğa gwyri pe. Nurã ahã mbatera ahe ve. Ty'ara ahe jukai, ei Jesus'ga imombe'gwovo ға pe. A'ea rupi he'yjuhu kunhangwerava'ea israelitasva'ea aherembirekokwerava'ea.

²⁶ Tupana'ga nomondoukari reki Eliasva'ea israelitasva'ea pyri epoko ti ға javo. Sidompeva'ea pyri jate aherembirekokwerava'ea pyri ga ahe mondoukari epoko ti hëa javo. Perope cidade de Sarepta pe ahe ruvi Sidompeva'ea gwyri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ға pe.

²⁷—Eliseuva'ea oko no Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ymyahü ahe oko israelitasva'ea gwyri pe upa. A'ea rupi he'yjuhu ijaijauhuva'ea pevo. Eliseuva'ea nomonhimohiğatui

reki israelitasva'ea ijajauhuvave'ea. Síriapeva'ea tehe Naamãva'ea tehe ahe ahe monhimohigatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ãa pe.

²⁸ Jesus'ga renduvame ãa nhimboahipavi ãajatykahavapypeve'ãa. ²⁹ A'ero ãa po'ami ga pyhyga ga rerogwovo mytu'ẽ me cidade hugwi. Cidade oko vvytyra rehe gwerevi. Vvytyra rehe ãa ga ga rerohoi timombo ti ga jugwi javo novã. ³⁰ Ğapytera rupi reki ga hoi ogwovo ãa hugwi.

Jesus'ga ombojipe'a anhaãa ahe hugwi

(*Marcos 1.21-28*)

³¹ A'ero Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Cafarnaum oko Galiléiapeve'ãa gwyri pe. Pevo ga ãa mbo'ei sábadu rupi ãajatykahava pype. ³² Ga ãa mbo'ekatui huvihava'ga ja. Nurã ãa nhimomby'ai.

³³ Pevo ãajatykahava pype ojipe'ga reko'i anhaãa rembipojykhara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojykhara'ga. Hahyahi gahapukaja ga erame:

³⁴ —Ah! Jesus, Nazarépeva'ero, maranameuhũ nde ore avykyi? e'i anhaãa Jesus'ga pe. Ore mombapava nde ruri naerũ? e'i Jesus'ga pe. Orokwaha ji. Ndehe ko pyryheteva'ero Tupana'ga remimbuhurukaramo, e'i anhaãa Jesus'ga pe.

³⁵ A'ero Jesus'ga ei anhaãa pe:

—Terenhi'iãa'javi! Ejipe'a ti ga hugwi!

Jesus'ãa mbyteri pe anhaãa akoja'ga mombori vvyvo. Ga momborame ijipe'ai ga hugwi imondoe'yma hahyva'ea ga pe.

³⁶ Onhimomby'a pa ãa hepiaga. A'ero ãa ei ojohupe:

—Maraname Jesus'ga popoakaruhuro javo? A'ereki ga omondouka huvihavuhu'ga ja, ei ãa. E'i ga anhaãa pe pejipe'a ti javo. A'ero ijipe'ai tuhẽ reki ãa hugwi, ei ãa onhimomby'avo.

³⁷ Ojipe'ãgape'ãa pe ãa Jesus'ga mombe'ui ga kwahavukapava ojigwyri pe.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirũa

(*Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34*)

³⁸ Ğajatykahava hugwi Jesus'ga hemi ogwovo Simão'ga ronga pe ovahema. Pevo Simão'ga rembirekohẽa yhẽa itetirũa. O'a hete hẽa rehe. A'ero ãa hẽa mombe'ui Jesus'ga pe epohano ti hẽa javo. ³⁹ A'ero ga hoi hẽa pyri o'ama.

—Epi hete, ei ga karugwara pe.

A'ero ipigi hẽa hugwi. Kotihĩ hẽa vyri reki ogwovo herua mbatera ãa pe to'u ãa javo.

⁴⁰ Aerẽ kwara ihoi. A'ea rupi ãa ãa nderupavi itetirũave'ãa ombyteripeve'ãa Jesus'ga pyri topohano ti ga ãa javo. Ojoparapara ãgatetirũa. Itetirũave'ãa ndehe nanani Jesus'ga pokopokogi ãa ndehe nhaporembo imombimombipava karugwara ãa hugwi. ⁴¹ Jesus'ga anhaãa mbojipe'ai jara'ãa hugwi. Ohapukapukai anhaãa ojipe'avo ãa hugwi onhimongyavo. Hahyahi inhi'iãa i'erame Jesus'ga pe:

—Ndehe ko Cristo Tupana'ga ra'yra, e'i Jesus'ga pe.
 A'ero Jesus'ga ei jupe:
 —Tapenhi'igã'javi! ei ga imombiga inhi'igã.
 A'ereki anhağa ga kwaha ga ko Cristoramo Tupana'ga
 remimbuhurukaramo javo.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(Marcos 1.35-39)

⁴²Aerē ppyhaji ve ga hoi cidade hugwi ogwovo ongae'yī me. Pevove'ğa gweka ga repiaga onhimongyavo. Terehoi ti ore hugwi javo ģa hoi opytavo ga pyri. ⁴³A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Tamombe'u tuhē ti ji pyryva'ea ojipe'ğa pe no cidadespeve'ğa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo ģa pe nhaporemo. Tako ti ji ģanduvihavuhhetero,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

⁴⁴A'ero Jesus'ga hogahoi judeus'ğa gwyri pe Judéia pe. Pevo ga ģa mbo'epavi Tupana'ga nhi'igã rehe ģajatykahava pype.

Jesus'ga omo'emo'ē ppy ģwemimbo'eharamo
(Mateus 4.18-22; Marcos 1.16-20)

5 ¹Aerē Jesus'ga hoi o'ama okovo ypihua rembeyvyri pe Genesaré rembeyvyri pe. Ga pyri he'yjuhuve'ğa nduvi. Onhombotymbotyvahi ģa upa ga mbotyva no tihendu katu ti Tupana'ga nhi'igã javo. ²O'amame pevo mokōi Jesus'ga hepiagi yharuhua ypihua rembeyvyri pe. Ahã ģa ipype. A'ereki ģa oheohei pira mboahava upa. ³Simão Pedro'ga yharuhua pype Jesus'ga avi javo ga pe:

—Emoanha'ndi eyharuhua yembe'yva hugwi, ei ga Simão Pedro'ga pe. A'ero ģa herojipe'ai yembe'yva hugwi. Yharuhua pype Jesus'ga reni yembeyvyripeve'ğa mbo'eavo.

⁴Aerē ģa mbo'epigame ga ei Simão'ğa pe:

—He xaho herogwovo ppyteri pe. Pemombo ti ipypira imboahava, ei ga Simão'ğa pe.

⁵A'ero Simão'ga ei:

—Oroho jipe ore ppytunimo pira rehe ko. Oromoĝo'ē ore. Norombo'ari reki ore! Emo kiro nde ei ore ve pembo'a ti pira javo. Nurã po ti ji hoal'javi kiro imomboia nenhi'igã rupi nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁶A'ero ģa hoi ppyteri pe imomboia ipypira imboahava. Imotynyhemi reki pira mboahavuhua. Otatararara gwere pira pohyja rerekovo. ⁷Nurã ģa jipoerueruri onhimoirũhara'ğa pe jara pype yharuhua pype togweru ti ģa ore pokoga javo. A'ero ģa heruri oyharuhua ovahema ģa pokoga. Oyharuhua memei ģa imotynyhenyhemu pira pyvō. A'ero ģa nderohoi gwerevi ppy pe!

⁸Hepiagame Simão Pedro'ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri.

—Jipojykaharetero ejipe'a ti ji hugwi. A'ereki nde ndepyrý hete ekovo Tupana'ga nhi'iğa rupi. Jihi reki ndajipoyjayjari jirekote'varuhuaavo ģwaramo. A'ereki ji ndakopavi Tupana'ga nhi'iğa rupi.

⁹Nahã Pedro'ga ei. A'ereki ga onhimomby'a pira mbo'aruhua rehe. Onhimomby'a pa gapavëive'iğa hehe no. ¹⁰Simão Pedro'ga moirũhara'ğa Zebedeu'ga ra'yra'ğa onhimomby'a no Tiagova'ea João'ga pavëi.

A'ero Jesus'ga ei Simão'ga pe:

—Terekyhyji, ei Jesus'ga. Pira nde ereru oji'i. Kiro nane'ymi po ti nde ji mombe'ui ojipe'ğa pe nehë ģa mbuhuruka ji pyri nehë toko ti ģa Jesus'ga nhi'iğa rupi javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

¹¹A'ero ģa heruri yharuhua memei inoğa imboja yembe'yi pe. Ombatera ģa hejapavi. Jesus'ga remimbo'eharamo ģa ndekoi kiro ogwovo ga rupi jipi.

Jesus'ga omoka'ë ahejagwa
(*Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45*)

¹²Aerë Jesus'ga ruvi cidade pe pevo. Kiro ijaijauhuve'ga ruri. Ohy ga rehe gajagajauhua gara'oa rehe. Jesus'ga repiagame ga hoi onhinoğa ojovapyvo yvyvo Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Ga e'i:

—Nde eremoka'ë kwaha jijagwa ji hugwi jipojykaharetero. Po nde imoka'ëpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ëi nehë, ehetei ga Jesus'ga pe.

¹³A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe javo ga pe:

—Apota ji. Eka'ë ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihĩ ika'ëi ga hugwi a'ero.

¹⁴Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhë ti ojipe'ğa pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ëhara'ga pe oka'ë jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ë ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – kiroki a'ea omombe'u ika'ëagwera. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ğa nde repiagi nehë. A'ero po ti ģa ikwahavi nehë gajagwa oka'ë javo.

Nahã Jesus'ga ei po ģa nanhimombe'umbe'ui ojipe'ğa pe hamo javo novã.

¹⁵Emo ģa omombe'umbe'u ojipe'ğa pe. Kotihĩ a'ero he'yjuhuve'ğa ikwahavi. Kojil'i reki ģa uhu Jesus'ga rendupota onhipohanoanoğuka ga pe.

¹⁶Aerë Jesus'ga hoi ģa hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevo ga nhi'iği Tupana'ga pe okovo.

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea
(*Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12*)

¹⁷Aerë Jesus'ga ģa mbo'ea'javame fariseus'ğa apygi ga pyri upa judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavëi. Ķambo'ehara'ğa ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Uhu ģa Galilėapeve'ğa cidade hugwi nanani Judėapeve'ğa cidade hugwi nanani no. Uhu ģa cidade hugwi Jerusalém hugwi no. Opopoakara pyvõ Tupana'ga imombigukari Jesus'ga pe karugwara itetirũave'ğa hugwi.

¹⁸Nanime jara'ğa ga reruri itetirūave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Gweroho pota ға ga onga pype Jesus'ga pyri novīa. ¹⁹Ĝa ndogwerohoi ga ipype reki Jesus'ga pyri. A'ereki he'yjuhuve'ğa onhombotymbotyvahi onga pype. Nurā ға ga rerojiupiri ғajuiupihava rupi onga arimo iperehuva'ea arimo. Ĝa ipe'ape'ai tujuga apopyra onga arimova'ea japovo ikwara. Ikwara rupi ға ga mbojyvi Jesus'ga pyri gakupeupava pype he'yjuhuve'ğa mbyteri pe.

²⁰Ĝa ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ға ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ā ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Kwāi, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi. A'ea Jesus'ga ei jili amombo nderekote'varuhua javo.

²¹Kiro judeus'ğa mbo'ehara'ğa noarōi Jesus'ga ea fariseus'ğa pavēi. —Maranuhū po Jesus'ga naerū? ei ға ojohupe. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero! ei ға. A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: “Amombo ji nderekote'varuhua.” Tupana'ga jate e'i a'ea, ei ға. A'ea po Jesus'ga nde'i hamo, ei ға.

²²Jesus'ga ikwahahetei ға nhi'igame ojohupe. A'ero ga ei ға pe:

—Maraname pe japyakauhui javo? “Maranameuhū Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rūi.” Nahā pe pe'e. ²³A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei Jesus'ga ға pe. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ға pe. Po ji ei ga pe nehē: Epo'ā egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehē. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehē.

²⁴—Nurā po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty ga mongovouka vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ға pe.

Nurā Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Kiro ji ei nde ve: Epo'ā ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga monhimohiğatuavo.

²⁵Nanime nomyive'ga po'ami pevove'ğa gwepiagame onhimongyavo. Ga ipyhygi ojikupeupava herogwovo ғwonga pe Tupana'ga mboheteavo.

²⁶Onhimomby'a pa ға okyhyjiheteavo. A'ero ға Tupana'ga mbohetei.

—Korogwe nhande hepiagi ahemonhimomby'ava'ea, ei ға ojohupe.

Jesus'ga Leviva'ea pavēi (*Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17*)

²⁷Aerē Jesus'ga hoi cidade hugwi. Ogwovo Jesus'ga gwepia itambere'ia mono'ohara'ga Levi'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga ōi ipyhyga itambere'ia judeus'ğa hugwi imono'oğa governo pe. Ga pe Jesus'ga ei:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

²⁸A'ero Levi'ga oapoa rejapavi opo'ama ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo. Nomono'oğa'javi ga itambere'ia governo pe. ²⁹Jesus'ga pe

ga japoi toryva ḡwonga pype. Hehanhuhūva'ea ga oapo. He'yjuhuve'ḡa nduri itambere'ia mono'ōhara'ḡa ojipe'ḡa pavēi. A'ero ḡa apygi i'ḡwovo Jesus'ga pyri Levi'ga pyri no. Judeus'ḡa e'i ḡa pe jipi ḡa ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ḡahā uhu Jesus'ga pyri i'ḡwovo.

³⁰ A'ero fariseus'ḡa ndopotari judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi. Ḡambo'ehara'ḡa ko fariseus'ḡa no. Fariseus'ḡa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ḡa pe:

—Maranameuhū pe i'uuhui nanongara'ḡa pyri itambere'ia mono'ōhara'ḡa pyri okote'varuhuve'ḡa pyri no? ei ḡa.

³¹ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Kiroki ḡa e'i ojive: “Nanhitirūi ji” – ḡahā ahepohanohara'ga ndopokogi ḡa pohanoḡe'yma. Kiroki ḡa e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – ḡahā ahepohanohara'ga ḡa pokogi ḡa pohanoḡa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ḡa pokogi jijihe'a ḡa ndehe topohi ti ḡa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga.

³²—A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ji ḡa javo – kiroki ḡa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” Ta'e ti ji ḡa pe: Perojijyi ti pejeaporoḡita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Nahā ti ji ta'e okote'varuhuve'ḡa pe. Ojipe'ḡa pyri rūi ji ajo javo – kiroki ḡa e'i ojive: “Jipyry hete ji.”

Ndo'ui ahe xanhi'ī ti Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ḡa e'i ga pe:

—Nane'yimi João Batista'ga remimbo'ehara'ḡa ndo'ui xanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Na jitehe fariseus'ḡa nemimbo'ehara'ḡa ndo'ui xanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ḡa ki a'e te nane'yimi o'u reki. Maraname ore ja rūi ḡa ndekoi? ei ḡa Jesus'ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei a'ea kwahavuka ḡa pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ḡa i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ḡa ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'ī te ḡa pe a'ero: “Tape'ui ti.” Ahe erame a'ea po ḡa ndokoi ahenhi'īḡa rupi, ei Jesus'ga. ³⁵ Aerē po ti tiruahūve'ḡa hēarembirekoruama'ga rerohoi nehē. Kiroki ḡa ojikoty'a ga pavēi – ḡa hugwi po ti ḡa ga rerohoi nehē. A'ero po ti ḡa ndo'ua'javi nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ḡa pe onhimombe'ḡwovo ḡwemimbo'ehara'ḡa mombe'ḡwovo no.

³⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ḡa pe. Ḡa mbo'eavo ga ei:

—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, a'ero ahe ndohaygwe'rogi tapy'ynhapiryrymyana imondovo tapy'ynhapiryrymyana itararaga rehe imboja hehe, ei Jesus'ga. Ahe haygwe'rogame ipyahuva'ea tamboja ymyahūva'ea rehe javo, a'ero ahe imbotegwetei ipyahuva'ea. Ipyahuva'ea ndojihe'akatujuhu ymyahūva'ea rehe no, ei Jesus'ga.

³⁷—Vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara pirymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipirymyana pype, a'ero vinho imombugi ipirymyana otururupava jugwi. Nahã vinho imbotegwetei mbiara pira. ³⁸Ipiyahua pype tuhê ahe toheka'vo vinhopyahua, ei Jesus'ga. ³⁹Kiroki ga o'uo'u vinhoymyana – ga ndougwei vinhopyahua. A'ereki ga e'i: “Pyry hete nhymyana,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea ojo'java'ea Jesus'ga omombe'u ahe ndopotari moroğitapyahua moroğitaymyana ipotaramé javo.

Nahanahã ti ahe toko sábadó rupi,

ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28)

6 ¹Judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadó rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi garemimbo'ehara'ğa pavêi. Trigo kopeva'ea pevo onhimongy. Ohorame garemimbo'ehara'ğa ika'mbika'mbigi trigo jykyavo ikytykytygi jape'ia opovo i'gwovo.

²A'ero fariseus'ğa ei ģa pe:

—Ymyahũ Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadó rupi.” Nahã ahe ei hako. Pe napehendukatui reki. A'ereki pe peporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadó rupi, ei fariseus'ğa ģa pe.

³A'ero Jesus'ga ei fariseus'ğa pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'ığa. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'ĩ pe me novia. Ymyahũ ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavêiva'ea pavêi hako. ⁴A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype. Ipype ikwava'ehara'ğa omondo pão Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ģa ikwava'eğirê Tupana'ga pe ga gwerohouka ģa pe ģahã jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ğa po ndo'ui hamo novia. Emo Daviva'ea hoi Tupana'ga ronga pype ipyhyga pão i'gwovo. Onhipavêiva'ea pe ahe imondoi to'u ti ģa no javo hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ğa pe.

⁵—Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jihi ta'e: Nahanahã ti ahe toko sábadó rupi. Nurã ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ğa pe a'ero ģa ika'mbigame trigo sábadó rupi, ei Jesus'ga ģa pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavêi

(Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶Irũa rupi judeus'ğa poravykye'yma rupi Jesus'ga hoi ģajatykahava pype. Okiavo ga ģa mbo'ei Tupana'ga nhi'ığa rehe. Ipype iponhimamave'ga rekoi. Ojohukoty rũi ga iponhimama.

⁷Pevo ģa ndekoi no judeus'ğa mbo'ehara'ğa fariseus'ğa pavêi. Jesus'ga repiaheteavo ģa ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadó rupi? Ga gapoa

mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegweteuhui nehẽ,” ei ã ga ovyteri pe gweaporoõitate'varuhuavo.

⁸Gayvytera rehe Jesus'ga ombaragwaha javo ovyteri pe: “Omboja pota ãa ite'varuhuva'ea ji rehe,” ei ga.

Iponhimamave'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ã ejoa avo orepyteri pe e'ama.

A'ero ga ruri o'ama ãapyteri pe. ⁹A'ero Jesus'ga ei fariseus'ãa pe judeus'ãa mbo'ehara'ãa pe no:

—Ojipeji jate po ti ji ei pe me kiro. Pemombe'u ti ji ve. Marã nhande xako nhandeporavykye'yma rupi hamo? Marãi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sãbado mombe'gwovo? Pyry nhande imombyryvi ahe ve sãbado rupi? Marãi? Pyry nhande nimombyryvi ahe ve sãbado rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande imbote'varuhui ahe ve sãbado rupi? Marãi? Pyry nhande nimbote'varuhui ahe ve sãbado rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimomanoukari ahe sãbado rupi? Marãi? Pyry nhande ahe moka'nhymbavi sãbado rupi? Marãi ikwatijara? ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ãa pe tojapyaka katu ti ãa javo.

¹⁰A'ero Jesus'ga ãa ndepiahetei. Iponhimamave'ga pe ga ei:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ipo'rurame.

¹¹A'ero ãa nhimboahivi onhimonha'ngavo hepiagame. Ojohupe ãa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga rerekouhui nehẽ naerũ? ei ãa.

Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo

(Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹²Aerẽ Jesus'ga hoi ojiupia vvytyvytyruhua rupi tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Oho ga opytavo pevo. Ypytunimo ga nhi'inhĩ'ĩgi Tupana'ga pe imoõo'eamo.

¹³Iko'emame ga ãa mbuhurukari ojipyri ãwemimbo'ehara'ãa.

ãwemimbo'ehara'ãa hugwi Jesus'ga dozeve'ãa mo'emo'ẽi toko ti ãa nhimoirũharamo javo. Ga ko nahã:

¹⁴Mokonha'ãa ko Simão'ga André'ga pavẽi onhoirũ'ãa. Pedro irũa Simão'ga rera. A'ereki ga rehe Jesus'ga ono Pedro.

Mokonha'ãa ko Tiagova'ea João'ga pavẽi.

Mokonha'ãa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavẽi.

¹⁵Mokonha'ãa ko Mateus'ga Tomé'ga pavẽi.

Mokonha'ãa ko Tiago'ga Simão'ga pavẽi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga ko zelotes'ãa nde'yja'ga – kiroki ãa ndokoi governo rehe romanos'ãa ndehe.

¹⁶Mokonha'ãa ko Judas'ga Judas Iscariotesva'ea pavẽi. Judas'ga ko Tiago'ga irũ'ga. Judas Iscariotesva'ea aerẽ Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ãa pe ga pyhyguka ãa pe.

Nahã dozeve'ãa nhaporemõ Jesus'ga moirũhara'ãa.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara

(Mateus 4.23-25)

¹⁷Aerẽ Jesus'ga jivyri ojyva vvytyruhua hugwi omoirũhara'ğa ndupi. Uhu ға nhuhũ me – perope ga opyta o'ama. He'yjuhu garemimbo'ehara'ğa onhimono'oğa perope ga pyri. Ojipe'ğa ndupavi ogwrya hugwi Judéia hugwi Jesus'ga pyri. Cidadespeve'ğa nduri Jerusalém hugwi Tiro hugwi no Sidom hugwi no. Oko cidades Tiro Sidom pavêi ypiahua ruvihava rembeyvyri pe. He'yjuhu hete ko ға ua Jesus'ga pyri tihendu ti ga javo.

Itetirũave'ğa nduri no emombi karugwara ore hugwi javo ga pe.

¹⁸Kiroki ға anhağa oavykyuhu – ға hugwi Jesus'ga anhağa mbojipe'ai. Tiruahũ anhağa Diabo'gapyryva'ea. ¹⁹Opoko pota pa pevove'ğa Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga omondo opopoakara Jesus'ga hugwi imombipavuka Jesus'ga pe karugwara ға hugwi.

Pyry hete pe me, ei Jesus'ga

(Mateus 5.1-12)

²⁰Kiro Jesus'ga hepiagi ғwemimbo'ehara'ğa ға nhimongyrame pevo. Ґa pe ga ei:

—Pyry hete pe me peporia'iva'ea pe!

A'ereki penduvihavuhetero Tupana'ga pe ndepia katu imombyryva pe me, ei Jesus'ga.

²¹Pyry hete pe me okoteheva'ea pe!

A'ereki a'ea Tupana'ga remimondoagwama pe me.

Pyry hete pe me pejehe'ova'ea pe!

A'ereki a'ea penembipukaaгwama.

²²Pyry hete pe me ojipe'ğa pe arõe'ymame pe ndekoro ғwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga ға pe vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Ґa euhurame pe me pe mondovo ojihugwi pe ndekoro ғwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me.

Ґa pe mbotegweterame petiruahũ pe javo o'mbero pe ndekoro ғwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me, ei Jesus'ga.

²³—Pejoryjory ti ға ndekote'varuhurame pe me nahã. Pepopepo tuhẽ ti pendoryndoryva ғwaramo.

A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea.

Aerẽ po ti ga imondoi pe me nehẽ, ei Jesus'ga ға pe. A'ereki pe peko ymyahũva'ea ja Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahũ aғwamove'ğa namonhava'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea no, ei Jesus'ga ға pe.

Tiruahū pe me, ei Jesus'ga

- 24 —Tiruahū hete pe me pembateva'ea pe! ei Jesus'ga. A'ereki avo jate yvya koty jate pe pendoryndory.
Aerē po ti pe ndapehoryvi nehē, ei Jesus'ga.
- 25 Tiruahū hete pe me herekopava'ea pe!
Aerē po ti ahana'ja pe me nehē.
Tiruahū hete pe me pepukava'ea pe!
Aerē po ti pe jehe'oi pejikoveveuheteavo nehē, ei Jesus'ga.
- 26 Tiruahū hete pe me ojipe'ğa ekatupavame pe me pe mboheteavo!
Ymyahū na jitehe ġanamonha'ea e'li katu pa Tupana'ga
nhi'ġaatyviva'ea mombe'uharava'ea pe ahe mboheteavo, ei Jesus'ga.

Pearō hete ti penhiarōe'ŷve'ğa, ei Jesus'ga

(*Mateus 5.38-48*)

27—Kiro nhirenduva'ea pe ji ei, ei Jesus'ga. Pearō hete ti penhiarōe'ŷve'ğa. Peko katu ti ġa pe ġa pe arōe'ymame. 28 Po ġa ei pe me: “Tuhu ti hahyva'ea pe me.” Ģa euhurame na pe me pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga ti tomomyry pe me.” Nahā ti pe'ji ġa pe. Po ġa jigwarai pe ndehe, a'ero ti penhi'i Tupana'ga pe emomyry ti ġa pe javo, ei Jesus'ga.

29—Po ojipe'ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo jiretyvapea rehe javo. Po ojipe'ga hekyi ndepaletō nde hugwi, a'ero na ga hekyi ojipea ndecamisa nde hugwi no, ei Jesus'ga. 30 Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ipyhygahyi ndeapoa nde hugwi, a'ero ti terei ga pe embuhura'ja ti jiapoa ji ve javo.

31—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ğa oko katu nhande ve hamo.” Po nahā pe ei, a'ero na jitehe tuhē ti peko katu ġa pe, ei Jesus'ga.

32—Po pe pearō hete penhiarōheteve'ğa jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja reki.” Nahā ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oarō oarōheteve'ğa jate, ei Jesus'ga.

33—Po pe peko katu pejerekokatuve'ğa pe jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahā ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oko katu ojerekokatuve'ğa pe jate, ei Jesus'ga.

34—Po pe ei pejiyvyteri pe imondorame ojipe'ğa pe: “Aerē po ti ġa imbuhuri nhande ve nehē no.” Po pe ei na, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahā ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa omondo ojipe'ğa pe okote'varuhuve'ğa pe tombuhu ti ġa nhande ve nehē no javo, ei Jesus'ga.

35—Pearō hete ti penhiarōe'ŷve'ğa pejikokatuavo ġa pe. Pemondo'ā ti ġa pe ġa erame pe me. Imondorame ġa pe, tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Aerē po ti ġa imbuhuri nhande ve nehē no.” Pe ee'ymame ġa arōheteavo po ti Tupana'ga imbuhuhetei pe me nehē. Tupana'ga ra'yramo po ti pe ndekoi nehē no ġahoheve'ga ra'yramo nehē. Nde'li he'yjuhuve'ğa Tupana'ga pe: “Ndepyry

nde ore rerekokatuavo.” A'ea ġa nde'i Tupana'ga pe. Tupana'ga opoko reki ġa okote'varuhuve'ġa ndeheve. ³⁶Tupana'ga penduvete'ga oporogwety ġa. A'ero ga ġa pokogi. Na jitehe ti peporogwety ġa. Pepoko ti ġa a'ero, ei Jesus'ga.

Tape'epe'ei ti ġa pe, ei Jesus'ga

(Mateus 7.1-5)

³⁷—Tape'epe'ei ti ojipe'ġa pe: “Nahanahã ġa okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tape'ei ti ojipe'ġa pe: “Oko te'varuhu tuhẽ ġa. Oja ġa ndehe.” Tape'ei ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tapehenonha'javi ġandekote'varuhua. A'ero po ti Tupana'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua nehẽ no, ei Jesus'ga.

³⁸—Pemondo ti ojipe'ġa pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhukatui pe me nehẽ. Hupi hete po ti ga ombuhuruka saca pype imbohygahivuka imbovavaguka saca tamotynahẽ tuhẽ javo imoakaġa nehẽ. Nahã po ti ga imbuhukatui pe me nehẽ. Pemondo ti ġa pe a'ero. Xunhiva'ea pe imondorame ġa pe xunhiva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no. He'yjuhuva'ea pe imondorame ġa pe he'yjuhuva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹Kiro Jesus'ga ġa mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. A'ea pyvõ ga ei:

—Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ġa memei ohi ikwara pype nehẽ. A'ereki ġa memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Ġambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ġa hohe. Ga ġa mbo'epavame ġa ga javijitehe, ei Jesus'ga.

⁴¹Ġa mbo'eavo Jesus'ga ei:

—Ererekouhu nde ejikotyve'ga. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhũ nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe, ei Jesus'ga. Nahã ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerũ? ei Jesus'ga.

⁴²Maranameuhũ nde euhui ejikotyve'ga pe naerũ? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta repiagelymame ejeakwara pype naerũ. A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'áva'ero ko nde! A'ereki okyta rerekoe'yve'ga ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ẽ ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

I'yva yva'ia pavẽi

(Mateus 7.16-20; 12.33-35)

⁴³—I'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhupora ko yva'ite'varuhua. ⁴⁴Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga. A'ereki ahe ndoykyi figo ġwakaġwa'yva hugwi.

A'ereki ġwakaġwa'yva figo'yva rüi figueira rüi. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rüi videira rüi, ei Jesus'ga.

⁴⁵—Nane'ymi pyryve'ga reaporoġitaro pyryva'ea rehe. Nurä ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga pyry hete, ei Jesus'ga ġa pe. Nane'ymi ite'varuhuve'ga reaporoġitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurä ga ete'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga ite'varuhu hete, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ko onga apohara'ga ja

(Mateus 7.24-27)

⁴⁶Kiro Jesus'ga ei:

—Pe'le pe ji ve: “Ga ko nhandepojykaharetero.” Nahä pe ji renoi novia. Emo pe ndapekoi nhinhi'iġa rupi, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Kiroki ga uhu ji pyri ji rendukatuavo okovo nhinhi'iġa rupi – gaha ji ga mombe'tui pe me kiro, ei Jesus'ga. ⁴⁸Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoita yvy pe. Ipukuhu ga imondoi hyvykoita yvy pe itauhua apiavo. Itauhua rehe ga imondoi okyta ikwara pype. Nahä ga japo'i onga imohina, ei Jesus'ga. Aerë hehanhuhü yhya ua onhimombomomboa onga rehe novia. Yhya nomoġatäi onga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

⁴⁹—Jara'ga ji rendu novia. A'ereki ga ndokoi nhinhi'iġa rupi. Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoje'yma imbovyre'yma okyta ikwara pype, ei Jesus'ga. Yvya rehe jate ga japo'i onga imohina. Aerë hehanhuhü yhya ua onhimombomomboa onga rehe imoġatagatamo. Kotihï onga o'arahy upa opepëpepenuhüavo, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Mateus 8.5-13)

7 ¹Imombe'upavirë ġa pe Jesus'ga hoi ġa hugwi ogwovo cidade de Cafarnaum me. ²Pevo soldados'ġa nduvihava'ga ruvi judeu'garüive'ga romano'ga. Gapyrive'ga itetirüa. Omano ġweri ga. Soldados'ġa nduvihava'ga ga aröhetei. ³Nurä Jesus'ga rura kwahavame Cafarnaum me ga ei xava'eve'ġa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi, ei ga xava'eve'ġa pe.

⁴A'ero xava'eve'ġa hoi Jesus'ga pyri ovahema javo ga pe:

—“Tuhu ti ga,” ei soldados'ġa nduvihava'ga nde ve. “Tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi,” ei ga nde ve, ei xava'eve'ġa Jesus'ga pe. Eho tuhë ti a'ero, e'i hete xava'eve'ġa Jesus'ga pe. Emombo ti karugwara gapyrive'ga hugwi. A'ereki ga pyry hete soldados'ġa nduvihava'ga. ⁵Pyry hete ga nhandere'yja'ġa pe ġa aröheteevo ġa nderekokatuavo. Ga oapouka onga nhandejatykahava, ei xava'eve'ġa Jesus'ga pe.

⁶A'ero Jesus'ga hoi ġa ndupi tahepia ti ga javo. Ovahë ġweri ga soldados'ġa nduvihava'ga rongga pe. Kiro soldados'ġa nduvihava'ga ei

ãa pe – kiroki ãa ojikoty'a ga pavêi – ãa pe ga ei ãa mondouka Jesus'ga rovatiamouka.

—Peho ti Jesus'ga rovatiamo, ei ga ãa pe. Pe'ji ti ga pe: “Omondo soldados'ãa nduvihava'ga onhi'iãagwera nde ve. Ga e'i: 'Jipoykaharetero nde ereko huvihavamo ji hohe. Nurã po ti nde nderejori ji pyri nehẽ hamo. ⁷Ji tuhẽ ndahoa'uvi nde pyri nde huvihavuhuro ãwaramo ji hohe. Irupeuhu ti embuhu epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiãatui nehẽ. ⁸Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ãa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahã eapo javo. A'ero ji rekoï ganhi'iãa rupi. Jihi soldados'ãa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahã japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iãa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo ji ve. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iãa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japoi,' ei ga.” A'ea ti pe'ji Jesus'ga pe, ei soldados'ãa nduvihava'ga ãa pe imondovouka onhi'iãagwera.

⁹A'ero ãa hoi okovo ganhi'iãa rupi Jesus'ga rovatiamo. ãa omombe'ua pa ganhi'iãagwera Jesus'ga pe. Ganhi'iãagwera renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Opyryrã Jesus'ga. Pevove'ãa pe – kiroki ãa oho ga rupi onhimongyavo – ãa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ãa nduvihava'ga ojiko hete tuhẽ ji rehe! Jire'yja'ãa hohe israelitas'ãa hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me, ei Jesus'ga.

¹⁰Kiroki ãa ojikoty'a soldados'ãa nduvihava'ga pavêi – ãahã jivyra'javi soldados'ãa nduvihava'ga ronga pe. Ovahemame ãa gapyrive'ga repiagi. Onhimohiãatua'ja ga!

Jesus'ga ombogwera aherembirekokwerava'ea ra'yrava'ea

¹¹Aerẽ Jesus'ga hoi cidade de Naim me. Garemino'ehara'ãa hoi ga rupi. Ojipe'ãa hoi ga rupi no he'yjuhuve'ãa. ¹²Ovahẽ ãwerĩ ga cidade apoa pe portão pe.

Nanime ojipe'ãa ivojave'ga ra'oa rerohei pea rupi cidade hugwi Jesus'ga rovatiamo. Gweroho ãa ivojave'ga ra'oa gakupeupava pype titã ti javo. Oho hãa ãa ndupi ivojave'ga yhãa. Ga tehe ko hãara'yramo. A'ero kiro hãa tehe hãa rekoï aherembirekokwerahãa. He'yjuhuve'ãa oho hãa rupi cidade hugwi. ¹³Hepiagame Jesus'ga nhandepoykaharete'ga hãa porogwetygi. A'ero ga ei hãa pe:

—Terejehe'oa'javi.

¹⁴Hãara'yra'ga pyri ga hoi opokoga gakupeupava rehe. Nurã gara'oa rerothara'ãa heropytai o'ama.

—Tapihã, ei ga ivojave'ga pe. A'e ji nde ve: Evy! ei Jesus'ga.

¹⁵A'ero ga vyri onhi'iãa oina okwerava'java. Jesus'ga okwerava'jave'ga mondo gayhãa pe. ¹⁶Okyhyji hete pa pevove'ãa onhimomby'avo ga

repiagame. A'ero ãa Tupana'ga mbohetei. A'ereki ãa e'i ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Tupana'ga nhi'iãa mombe'uharuhu'ga ruri kiro ojipiuka nhande pyteri pe upa, ei ãa. Nahã Tupana'ga nhande pokogi, ei ãa.

¹⁷A'ero ãa Jesus'ga mombe'umbe'ukatui jara'ãa pe garembiapoa reheve Jesus'ga ga mbogwerava'javi javo. Nahã Judéiapewe'ãa hendupavi Jesus'ga mombe'ua Judéia rembeyvyripeve'ãa pavêi.

João Batistava'ea remimbo'eharava'ea oho Jesus'ga pyri

(Mateus 11.2-19)

¹⁸Aerê João Batistava'ea remimbo'ehara'ãa Jesus'ga mombe'upavi João Batistava'ea pe. Jesus'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea ãa imombe'ui ahe ve no. ¹⁹A'ero João Batistava'ea mokonha'ãa mbuhurukari ojipyri ãwemimbo'ehara'ãa. ãa pe ahe ei:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahũ Tupana'ga nhi'iãa mombe'uharava'ea imombe'ui aerê po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehê javo. Ma'ãa po ahe omombe'u ymyahũ? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marãi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ãa pe ãwemimbo'ehara'ãa pe.

²⁰—Kwa, ei ãa.

A'ero ãa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema.

—João Batista'ga ore mondoukari nde pyri, ei ãa Jesus'ga pe. Ga e'i ore ve: “Pe'ji ti Jesus'ga pe: ‘Ymya Tupana'ga nhi'iãa mombe'uharava'ea imombe'ui aerê po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehê javo. Ma'ãa po ahe omombe'u ymyahũ? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.’ Nahã ti pe'ji Jesus'ga pe,” ei João'ga ore ve ore mondouka nde pyri, ei mokonha'ãa Jesus'ga pe.

²¹Emo Jesus'ga nomondoi ve onhi'iãa João Batistava'ea pe. Oapo na'ê ga ahemonhimomby'ava'ea. Oapo ga ikwahavuka João Batistava'ea remimbo'ehara'ãa pe a'ea ti pemombe'u João'ga pe javo.

Kiro Jesus'ga imombigi karugwara he'yjuhuve'ãa hugwi. Ojipe'ãa pe hahy hete. ãa hugwi ga imombipavi karugwaretea. Anhaãa ga ãa mbojipe'ai ojipe'ãa hugwi no. Heakwagweve'ãa ga ãa moma'eãatuhetei he'yive'ãa.

²²Kiro Jesus'ga ei mokonha'ãa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ãa pe:

—Pejivyrãa ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: “Oma'eãatu kiro heakwagweve'ãa okovo. Opo'aãatu kiro ipyka'naka'nauhũve'ãa ogwovo katu. Oka'ê ãajagwa ijaijauhuve'ãa hugwi. ãwendu katu kiro japyakware'yve'ãa okovo. Okwera tuhê omanove'ãa

kiro okovo. Imbatere'ỹve'ẽga ģwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemo ti pemombe'u João Batista'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo – kiroki ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u ymyahũ.

23—“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” A'ea ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

24 A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ġa horẽ Jesus'ga ei pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga e'i:

—Ymya'ĩ pe peho ongae'ỹi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marãi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhu vyvtua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka vyvtua pe.” Pe ndape'ji tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rüi. Ga ndokondoko'iuhui ojipe'ġa remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ġa pe.

25—Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ġa omongi ikatuheteva'ea – ġahã u huvihavuhu'ġa nonga pype. He'yjuhu ġambatekatua no.

26—Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharuhu'ga jate rüi ko ga, ei Jesus'ga ġa pe.

27—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'ġa mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i: “Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

‘Nde renonde po ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'ġa nehẽ.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,’ ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

28—Aġwamo Tupana'ga rembiepiakatuhava. Aġwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ġa nduvihavuhete'ga nehẽ, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahũva'ea hohe pa. Emo aġwamove'ġa reki Tupana'ga rembiepiakatuhara'ġa ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ġapyteripeve'ġa huvihava rüi – ġa vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ġa pe.

29 Jesus'ga nhi'iġa rendupavame ġa ei Tupana'ga pe itambere'ia mono'ohara'ġa pavëi:

—Ndehe ko erekwaha hete epyryvamo João Batista'ga mbuhua ore pyri te'i ti ga ġa pe javo.

A'ea ãa ei. A'ereki ãa onhimobatizauka João Batistava'ea pe opohia okote'varuhua hugwi ahe erame. ³⁰Fariseus'ãa ki a'e te judeus'ãa mbo'ehara'ãa pavêi nohendukatui João Batistava'ea nhi'iãa ikwahapotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea ojive. A'ereki ãa nonhimobatizaukari ahe ve opohire'yma okote'varuhua hugwi.

³¹—Marã po ti ji ei pe me aãwamova'ea pe a'ero nehê? ei Jesus'ga. Gara ja pe ndekoi a'ero? ei ga. ³²Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ãa ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ãa ima'êhai pe feira pe. A'ero ãa hapukai ojohupe. Onhi'iãa mondovo ãa ei: “Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyterupytari henduvame.

Xajehe'oi ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ãa ei ojohupe, ei Jesus'ga.

³³—Tayri'ãa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ti ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhaãa opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arõe'yma, ei Jesus'ga ãa pe.

³⁴—Tayri'ãa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ãa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryrve'ga vinho i'gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Kiroki ãa omono'õ itambere'ia governo pe ite'varuhuve'ãa – ãa pavêi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ãa pavêi no okote'varuhuve'ãa pavêi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõe'yma, ei Jesus'ga.

³⁵—Ojipe'ãa ndekokatua repiaga ãwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ãa pe ãa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ãa ndekote'varuhua repiaga ãwaramo nhande ei: Tupana'ga rüi omongo ãa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga ãa mbo'eavo.

Jesus'ga pyheja fariseuva'ea ronga pype

³⁶Aerê Simão'ga fariseu'ga ei Jesus'ga pe:

—Ejo ti nhironga pype i'gwovo ji pyri.

—Kwa, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri ga pavêi.

³⁷Nanime cidadepevehêa – kiroki hêa oko te'varuhu – hêa ikwahavi Jesus'ga hoa fariseu'ga ronga pype. Ga i'urame hêa heruri perfume nhandya hyrua pype. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. ³⁸Gapya koty hêa ami ga reviri ojehe'gwovo okote'varuhua rehe. Hêareahya imoakymi gapya. A'ero hêa gapya monduvynduvyri o'ava pyvõ gapya bejavo. A'ero perfume hêa imongyi gapya rehe. A'ereki hêa ga arõ hete.

³⁹Hêa repiagame fariseu'ga – kiroki ga e'i Jesus'ga pe ejo ti i'gwovo ji pyri javo – kiro ga ei oyvyteri pe: “Hêã okote'varuhuvehêa. Mara'ngu po Jesus'ga

Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara naerũ? Po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara tuhẽ, a'ero po ga ombaragwaha hẽa rehe hamo. Po ga ei hẽa pe hamo: 'Tanhimbote'varyme ti epokoga ji rehe,' e po ga okote'varuhuvehẽa pe hamo. Jesus'ga nombaragwahavi reki hẽa rehe," ei fariseu'ga oyvyteri pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseu'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Tamombe'u ti nde ve.

—Orembo'eharamo emombe'u ti ji ve a'ero, ei Simão'ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga imombe'ui ga pe. Ga e'i:

—Itambere'ia mondo'ãhara'ga pe mokonha'ġa ei momi ti embuhu'rã itambere'ia ore ve javo. A'ero ga imondo'aġi ġa pe tombuhura'ja ti ġa koa irũ reheve ji ve nehẽ javo. He'yiva'ea quinhentos itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ndahe'yiva'ea cinquenta itambere'ia ga imondo'aġi ojipe'ga pe. Ġa memei gweroho ga hugwi a'ero. ⁴² Aerẽ ġa ipo'rupavi herekoe'yma. Nurã ġa ndogwerekoi ikwepykavamo. A'ereki ahã ġa pe. Itambere'ia mondo'ãhara'ga oporogwety reki ġa. Nurã ga ihypavi reki ġaconta hugwi tapembuhura'javi ti itambere'ia ji ve a'ero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Manamo ġa ga arõhetei? Manamo ġa ga aroi'ĩ? ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴³ A'ero Simão'ga ei ga pe:

—Po ga – kiroki ga gweroho koji'iva'ea ga hugwi quinhentos itambere'ia – po gaha itambere'ia mondo'ãhara'ga arõ hete. A'ereki gaconta hugwi imondo'ãhara'ga ohy he'yiva'ea, ei ga.

—Na tuhẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga gweroho koji'iva'ea – gaha oarõ hete itambere'ia mondo'ãhara'ga.

⁴⁴ Kiro Jesus'ga ojirova hẽa koty. Simão'ga pe ga ea'javi:

—Erehepia nde hẽa? Ji ruri nenonga pype nde repiaga. Ndehe nerembuhuri yhya ji ve jipyheitava ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahã ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hẽa ki a'e te hẽareahya omoakỹ jipya. Omondovynduvy hẽa jipya o'ava pyvõ. Nahã hẽa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁵—Ndehe nanhibejai tuhẽ ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahã ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hẽa ki a'e te jipya nobejijabepigi ji rurirẽ nenonga pype. Nahã hẽa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Ndehe neremongyi ikava nhiakaġa rehe ekoe'yma nhaneramonhava'ea moġitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahã ahe omboapy ojipe'ġa javo. Hẽa ki a'e te omongy perfume jipya rehe. Nahã hẽa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga fariseu'ga pe.

⁴⁷—Nurã ji ei nde ve: Tupana'ga ihyjipei hẽarekote'varuhua ikwahava'jave'yma. He'yjuhu hẽarekote'varuhua, ei Jesus'ga. Hẽa hugwi Tupana'ga imombori. Nurã hẽa Tupana'ga arõhetei gworygworyva repiuka nhandepyteri pe, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga okote'va gwere. Tupana'ga garekoteva'ria hypavame oarõ gwere ga Tupana'ga gwory'viro ga rehe, ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴⁸ Hẽa pe Jesus'ga ei kiro:

—Amomboripe ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei ga.

⁴⁹Kiroki ġa oapy mesa pyri ga pavēi – ġa ei oyvyteri pe: “Ma'ġa Jesus'ga naerū? Maranuhūrame ga hēarekote'varuhua mombori naerū?” ei ġa.

⁵⁰A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Nde jikoga ġwaramo ji rehe ji imombori nderekote'varuhua nde hugwi. Tu katu ndepy'a nde horame a'ero, ei ga.

Kunhangwerava'ea oho Jesus'ga rupi

8 ¹Aere'ī Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiapava cidades'ia repiapava. He'yjuhu cidades cidades'ia pavēi. Pyryva'ea ga imombe'ui cidadespeve'ġa pe. Ġa pe ga ei:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhhetero nehē.

Nahā Jesus'ga ei ġa pe ogwovo ġa pyġapyri. Ga rupi dozeve'ġa hoġahoi.

²Kunhangwera'ġa ġa hoġahoi ga rupi no. Jara'ġa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe anhaġa. Jara'ġa hugwi ga imombigi karugwara. Mariahēa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe sete anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Mariahēa pe ahe ei: Madalapevehēa. ³Ojipehēa rera Joana. Joanahēa rembireko'ga ko Cuza'ga. Ga ko Herodes'ga mbatera repiakatuhara'ga. Ojipehēa rera Susana. Ġahā oho Jesus'ga rupi. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa hoi ga rupi no. Imondovo ga pe ombatera ġa Jesus'ga repiakatui. Dozeve'ġa pe ġa imondoi no.

Ha'yinha mohāihara'ga (Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴Cidades nanani ojipejipea hugwi he'yjuhuve'ġa nduri Jesus'ga pyri. Ojo'java'ea pyvō ga ġa mbo'embo'ei. Ġa pe ga ei:

⁵—Ha'yinha mohāihara'ga hoi ko pe imohaina ha'yinha. Nahā ga itymi ha'yinha. Ga imohāirame ha'yinha jara indurugi pehea rembeyvya rupi. A'ero ahe pyruġi hehe ohorame pehea rupi. Ua gwyrā'ia i'tui imokona, ei Jesus'ga.

⁶—Ga imohāirame ha'yinha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyheteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'yinha pe yhya no. Henhunhame kotihī he'ouhū omanomo. A'ereki ahā yhya jupe.

⁷—Ga imohāirame ha'yinha jara indurugi nhungwava ra'yinha pyteri pe hatīava'ea ra'yinha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'yinha renhunhamo nhungwava ra'yinha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸—Ga imohāirame ha'yinha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Ahara pype turi cem ha'yinha, ei Jesus'ga ha'yinha mohāihara'ga mombe'gwovo.

Onhi'iġa mondovo Jesus'ga ei ġa pe:

—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

(Lucas 8.5)

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua
(Mateus 13.10-23; Marcos 4.10-20)

⁹ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Orohendu ore novia nde'eagwera ojo'java'ea. Ndorokwahavi reki ore. Ore ve ti emombe'u a'ea.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ğa onhimiva'ea nhirembiepiakaturhava javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ğa ndepiakaturame okovo ǵanduvihavuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me, ei Jesus'ga ǵwemimbo'ehara'ğa pe. Ojipe'ğa pe ji imombe'ui ojo'java'ea. A'ero “hepiagame ğa gwepia tehe reki.

A'reki ğa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ğa ǵwendu tehe reki.

A'reki ğa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga ǵwemimbo'ehara'ğa pe.

11-12—Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me ikwahavuka ha'yinha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Ha'yinha ko Tupana'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu Tupana'ga nhi'iġa novīa ikwahave'yima – ġa pyri ahemoandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ġapy'a hugwi imoka'nhybavuka ġa pe tomomborukaryme ti ġa Tupana'ga pe okote'varuhua javo, ei Jesus'ga. Ġa pe ji ei a'ero imombe'urame ha'yinha indurugagwera pehea rembeyvra rupi.

13—Amombe'u jipe ko ji ha'yinha indurugagwera – kiroki a'ea onduru ita rehe. Henhui ha'yinha novīa. A'ereki yhya rerekoe'yima ġwaramo, kotihī nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua gworygworyvamo hehe novīa. Aerē ojipe'ġa mbote'varuhu pota ġa imohepia'ngiavo ite'varuhuva'ea ġa pe. Nurāro ġwaramo ġa nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ġavyvyteri pe.

14—Amombe'u jipe ko ji ha'yinha indurugagwera – kiroki a'ea onduru nhungwava ra'yinha pyteri pe hatiava'ea ra'yinha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatiava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ġa ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu novīa. Aerē ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē naerū?” ei ġa oyvyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. A'ereki ġa opotaruhu itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia,” e'iuhu ġa, ei Jesus'ga. Toryva rehe ikatuva'ea rehe ġa japyakauhui. A'ea nhaporemo nohenduva'javukari nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi tuhē gamombe'ua rehe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yima ojipe'ġa pe oporavykye'yima ga pe.

15—Amombe'u jipe ko ji ha'yinha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Ġwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ojikohteavo ga rehe gweaporoġitakaturu. Onhimomirana hete ġa oporavykyavo ga pe ga nhi'īpo'rupava okokatuavo ojipe'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

A lamparina

(Mateus 5.15; Marcos 4.21-25; Lucas 11.33)

16—Imondygame lamparina nhande ndihovapygi hyrua pyvō, ei Jesus'ga. Nimondoi nhande lamparina nhanenhinongava gwyri pe cama gwyri pe. Pyte'mbia rehe nhande timondo lamparina. Nurā okirame onga pype ojipe'ġa gwepia kojahua.

17—Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehẽ. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehẽ.

18—Ji rendu katu ti a'ero pejeaporoğitaro. Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehẽ. A'ero po ti ga ikwahahetei nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga ikwahava'jave'ymukari ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo.

Jesus'ga yembora gairũva'ea pavẽi
(Mateus 12.46-50; Marcos 3.31-35)

19Kiro Jesus'ga yembora ruri Jesus'ga repiaga gairũ'ġa pavẽi. Ndoki ġa onga pype ga pyri. A'ereki pevove'ġa ga mbotymboty gwe'yjuhuro.

20 Ğapyteri'peve'ġa e'i Jesus'ga pe:

—Neyhẽa uhu nde repiaga neirũ'ġa pavẽi. Pevo ġa ami okari pe.

21 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa Tupana'ga nhi'i'ġa rendu katu ga nhi'ipo'ruavo – ġa pe ji ei nhii'y'ġa. A'e ji ġa pe no nhiirũ'ġa, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhũa reheve
(Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41)

22 Aerẽ Jesus'ga avi yharuhua pype ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Ğa pe ga ei: —He xaho ypihua aherovai.

A'ero ġa imoanhani herogwovo. 23 Ğa gwerohorame Jesus'ga ropehyiro okia. Yvyturanuhũa ruri ojyva ypihua rehe. Yharuhua pype yvytua yhya mbo'ambo'avi. Gweroho ġwerĩ ypy pe. 24 A'ero ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva.

—Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehẽ! ei ġa ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero ga ma'ei onhi'i'ġa yvyturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. 25 Ğa pe Jesus'ga ei:

—Ndapejikogi ji rehe naerũ? ei ga.

A'ero ġa kyhyji onhimomby'avo javo ojohupe:

—Marã te ga rekoi naerũ? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'i'ġa yhya pavẽi, ei ġa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi
(Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20)

26 Aerẽ ġa hoi ypihua aherovai Galilẽa aherovai ovahema Gerasapeve'ġa gwyri pe. 27 Jesus'ga hemame yharuhua hugwi cidadepeve'ga ruri Jesus'ga repenhana. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo ga pojykavo. Ymyahũ ga ndipiri. Ga nduva'javi onga pype. Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga ruvi aheryvya pyteri pe. 28 Jesus'ga repiagame ga hapukai ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe. Ga hapukajahivi javo:

—Jesus! ei ga. Terejori ji avykyavo Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'gahoheve'ga ra'yramo? ei ga Jesus'ga pe. A'e hete ji nde ve: Terembuhuri ti hahyva'ea ji ve.

²⁹A'ea ga ei. A'ereki Jesus'ga e'i jipe anhağa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Ymyahū anhağa ga pyhypokāpokaği ga pojykavo jipi. Nurā pevove'ğa itanhuramuhūa pyvō gapoa kwari. Ğa gapyā kwari no. Nahā ğa ga mombytapotari ga repiakatuavo novīa. Ga omondohondoho itanhuramuhūa reki. Anhağa ga pojykai ga renonhaheteavo ga mondovo ongae'yi me. Nahā ga rerekoi ymya.

³⁰Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nderera?

A'ero ga ei:

—He'yjuhu.

Nahā garera. A'ereki he'yjuhuva'ea anhağa opojyka ga. ³¹Anhağa e'i hete Jesus'ga pe:

—Toremndoi ti vykwara ruvihavuhua pype hahyva'ea ruvihava pype, e'i ga pe.

³²Vvytyra rehe porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. Jesus'ga pe anhağa ehetei:

—Ore mondouka ti porcos pojykauka ore ve, e'i.

—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

³³Cidadepeve'ga hugwi anhağa jipe'ai a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo porcos pojykavo herogwovo. Porcos nhaporemō inhahetei ojyva vvyty'ramuhūa hugwi ogwovo ypihua pype otypvygamo omanomo.

³⁴Porcos manoa repiagame porcos repiakatuhara'ğa nhani ogwovo jugwi. Ogwovo ğa imombe'upavi cidadepeve'ğa pe cidadekotyive'ğa pe no. ³⁵A'ero pevove'ğa nduri ua torohepia katu javo. Ovahemame Jesus'ğa pyri ğa ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Oapy ga Jesus'ga pya pyri tapy'ynhapira mongijipeavo ojapyakakatuavo. A'ero ğa kyhyji. ³⁶Kiroki ğa gwepia Jesus'ga anhağa mbojipe'arame ga hugwi – ğa imombe'upavi ğa pe javo:

—Ga pyryvamo reki kiro. A'ereki Jesus'ga ombojipe'a anhağa ga hugwi imondovo, ei ğa ga mombe'gwovo ğa pe.

³⁷Okyhyji hete pa ğa Gerasapeve'ğa. Nurā ğa ei Jesus'ga pe:

—Heregwovo ore hugwi!

A'ero Jesus'ga avi yharuhua pype tajivy javo. ³⁸A'ero anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei Jesus'ga pe:

—Taho ti nde rupi jijikoty'a nde pavēi! ei ga.

Jesus'ga ndogwerohoi ga reki. A'ereki ga e'i ga pe:

³⁹—Epyta. Ejivy ti enhonga pe imombe'gwovo. Ere ti ğa pe: “Tupana'ga ipopoaka hete. Ji poko hete ga!” Nahā ti ere ğa pe, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga hoi imombe'gwovo ğa pe nhaporemō cidadepeve'ğa pe.

—Pyry hete Jesus'ga ji ve ji pokoga anhağa mbojipe'avo ji hugwi. Ga poopakahetero, ei ga imombe'gwovo.

Jesus'ga opoko Jairova'ea ra'yrava'ea gwypova'ea reheve

(Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰Gerasapeve'ğa hugwi Jesus'ga jivyri ua ovahema aherovai. Ğa nhaporemo ga repenhani gworygworyvamo ga rehe. A'ereki pevo ğa oko tuhu tuhē ti ga javo.

⁴¹Nanime ga pyri Jairo'ga ruri. Jairo'ga ko huvihavamo oko judeus'ğa jatykahava pype. Ga ruri onhinoğa ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pya pyri jihoheva'ero ji poko javo.

—Herejo nhironga pe, ei ga Jesus'ga pe. ⁴²A'ereki jira'yrahēa omano ğwerī, ei ga.

Hehā jate ko gara'yra. Ivoja hēa. Doze anos hēa imbokwara'ari ojihe.

Jesus'ga horame tahepia ti ji tayrihēa javo, he'yive'ğa ga mbotyvahivi ua ga rupi onhimongyavo. ⁴³Ga reviri hēa ruri no itetirūavehēa gwypovehēa. He'yi doze anos hēatetirūa imbokwara'ari hēa rehe opige'yma hēa hugwi. Omondo pa hēa opohanohara'ğa pe novīa. A'ereki ğa nomombigi reki hēatetirūa. ⁴⁴Kiro hēa ruri Jesus'ga reviri opokoga gapira rembeyvra rehe. Kotihī hēa ndagwypora'javi a'ero.

⁴⁵—Ma'ğa opoko ji rehe? ei Jesus'ga.

A'ero ğa epavi:

—Ore rūi! Ndoropokogi nde rehe, ei ğa.

—Nde mbotymboty pa ğa nde atimana he'yive'ğa! Nde mbotyva ğwaramo ğa pokogi nde rehe.

Nahā Pedro'ğa ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁴⁶A'ero Jesus'ga ei:

—A'ea rūi. Opoko aha ğa ji rehe. Akwaha ji jivytyteri pe. A'ereki ji hugwi ihoi jipopoakara ğa ndehe, ei ga.

⁴⁷A'ero hēa ei ovytyteri pe: “Okwaha reki ga ji pokogame ga rehe.” A'ero hēa ruri ohyhyipava okyhyjiavo ğwenypy'anduruga vvyvo garovai pyteri pe onhimombe'gwovo ğandovaki pa. Hēa e'i:

—Ymyahū ji tetirūaramo gwyporo. Nurā ji pokogi nde rehe tomombi ti ga ji hugwi javo. Kotihī nhitetirūa pigi tuhē ko, ei hēa.

⁴⁸—Kui'i, ei Jesus'ga hēa pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi. Ndepy'a rukaturo ğwaramo kiro heregwovo katu, ei ga.

⁴⁹Jesus'ga nhi'imbige'ymame hēa pe Jairo'ga rongapypeve'ga ruri javo Jairo'ga pe:

—Ndera'yrava'ea omano. Tohoa'javyme ti nhanembo'ehara'ga kiro neronga pe. A'ereki ahe omano jipe.

⁵⁰Ga renduvame Jesus'ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete jitehe ji rehe. A'ero po ti hēa kwerava'javi nehē, ei Jesus'ga.

⁵¹ Ovahemame Jairo'ga rongga pe Jesus'ga ģa mongiuکاری ojupi onga pype Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no. Kujahēa ruva'ga ga ga mongiuکاری kujahēa yhēa no. Ojipe'ģa pe Jesus'ga ei:

—Tapeki ti onga pype, ei ga ģa pe.

⁵² Ojehe'o hete pevove'ģa kujahēa rehe okovo. A'ero Jesus'ga ei ģa pe: —Tapejehe'oi! Nomanoi hēa. Oki reki hēa upa.

⁵³ A'ero ģa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo. A'ereki ģa okwaha ahemanoa.

⁵⁴ Ģa mondopavirē onga hugwi ga kujahēa popyhygi. Hēa pe ga ei: —Kui'i! Epo'ā!

⁵⁵ Kiro hēa kweravi. Kotihī hēa po'ami. A'ero Jesus'ga ei ģa pe: —Pemondo ti mbatera hēa pe to'u ti hēa.

⁵⁶ Onhimomby'a hēaruva'ga hēayhēa pavēi. Jesus'ga ei ģa pe: —Tapemombe'ui tuhē ti nhiremimbogweravahēa nhiremimonhimomby'ava'ea ojipe'ģa pe, ei ga.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iģa
(Mateus 10.5-15; Marcos 6.7-13)

9 ¹ Aerē Jesus'ga ģa mbuhurukari ojipyri ģwemimbo'ehara'ģa dozeve'ģa ģa mbopopoaka. Ga ombopopoaka ģa tombojipe'a ti ģa anhaģa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ģa hugwi javo. Nahā ģa popoakaramo anhaģa hohe pa. Ga ombopopoaka ģa tokwaha pa ti ģa karugwara imombiga itetirūave'ģa hugwi javo.

²—Kiro po ti ji pe mondoi ojipe'ģa pyri nehē, ei Jesus'ga. Pemombe'u katu ti Tupana'ga ģa pe. Pe'ji ti ģa pe: “Tupana'ga oko ģwerī nhandervuhavuhuhetero nhande repiakatuavo vyva koty nhande mongovo onhi'iģa rupi.” A'ea ti pe'ji ģa pe, ei Jesus'ga dozeve'ģa pe. Pemombi ti karugwara itetirūave'ģa hugwi.

³ Taperohoi ti mbatera pejive pehorame imombe'gwovo ģa pe. Taperohoi ti vyva pejikohavamo. Taperohoi ti sacola, pāo, itambere'ia. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea, ei Jesus'ga dozeve'ģa pe.

⁴—Pe vahemame ģacidades pe po ģande'yja'ga ei pe me: “Hepejijo pejipytavo nhironga pype.” Ga erame na pe me peho ti garonga pe a'ero, ei Jesus'ga ģa pe. Ga pyri jate ti peju. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate po ti pejjijy garonga hugwi pejigwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ⁵ Po ongapypeve'ģa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ti javo pe me pe vahemame ģacidade pe. Pehorame ģacidade hugwi ti pemonduru otimbuguhua pejipya hugwi oropohi ore pe hugwi javo. Pe'ji ti ģa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iģa,” ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

⁶ Kiro ģa hoi a'ero Jesus'ga nhi'iģa rupi cidades pe imbojoapiapiavo. Pevove'ģa pe ģa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua. Itetirūave'ģa hugwi ģa imombimombigi karugwara.

Marã Jesus'ga naerũ? ei Herodesva'ea

(Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷A'ea rupi Herodes'ga hendupavi Jesus'ga rembiapoa mombe'ua garemimonhimomby'ava'ea mombe'ua. Herodes'ga omondomondo gwemimbotarimova'ea rupi Galiléiapeve'ã gwyri pe.

—Marã Jesus'ga naerũ? ei ga.

A'ea ga ei ikwahave'yma. A'ereki jara'ã e'i:

—Jesus'ga ko João Batista'ga reki. João Batista'ga ovy gwyvya hugwi, ei ãga.

⁸Jara'ã e'i:

—Jesus'ga ko Elias'ga. Elias'ga ojipiuka ore ve ko, ei ãga.

Ojipe'ã e'i:

—Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'ãga mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ymyahũve'ga. Ovy ga gwyvya hugwi, ei ãga.

⁹A'ero Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batistava'ea rui. A'ereki ji Joãova'ea akaãga momboruka ikwehe'i. Maranuhũ Jesus'ga naerũ? Omombe'u ãga ji ve garemimonhimomby'ava'ea. Tahepia ji gara'oa a'ero, ei ga.

Herodes'ga gwepia pota hete Jesus'ga okovo.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe

(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14)

¹⁰Aerẽ ojivyrame Jesus'ga pyri Jesus'ga moirũhara'ãga dozeve'ãga imombe'upavi gwembiapoa ga pe. Ojupi Jesus'ga ãga nderohoi jara'ãga hugwi a'ero ãga nderogwovo ongae'ỹi me cidade kotyi ve Betsaida kotyi ve.

¹¹Gahoa kwahavame he'yive'ãga hoi gareviri tihendu ti ga javo. ãga ndurame ga pyri ga roryvamo ãga ndehe Tupana'ga mombe'gwovo ãga pe. Ga e'i:

—Perojijyjijyjuka ti pejeaporoãgita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhhetero nehẽ, ei Jesus'ga ãga pe.

Itetirũave'ãga hugwi Jesus'ga imombigi karugwara.

¹²Ka'arugame dozeve'ãga Jesus'ga remimbo'ehara'ãga, kiro ãga nduri Jesus'ga pyri javo:

—Ahã onga avo. A'ero ti toho agwa'ãga cidades'i pe kopeve'ãga pyri no. Pevo ti ãga to'u okia.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ãga ei Jesus'ga pe ãga mondoukapota ga pe.

¹³—Pehe ti pemondo mbatera ãga pe to'u ti ãga javo, ei Jesus'ga ãga pe.

A'ero ãga ei:

—Ndorogwerekoi te! Cinco pães orogwerekoi dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ãga ndehe nehẽ. Toropyhy po ti ore nehẽ naerũ? Orohorame jate ipyhyga mbatera nehẽ itambere'ia rehe ãga pe nehẽ, po ti ore imbohygi mbatera ãga ndehe nehẽ to'u pa ti ãga javo, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ãga Jesus'ga pe.

¹⁴ A'ereki he'yjuhuve'ğa cinco milve'ğa uhu pevo Jesus'ğa pyri akwaimba'ero. Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Pemboapy ti ġa vvyvo ġa mbojatykavo. Cinquentave'ğa ti pemboapy avo. Cinquentave'ğa ti pemboapy pevo. Cinquentave'ğa ti pemboapy irupe'i. Nahã ti pemboapy pa ġa ojohugwi, ei ga.

¹⁵ Ganhi'iġa rupi ġa ġa mboapypavi a'ero.

¹⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães pira reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ğa pe tomondo ti ġa ġa pe javo. A'ero ġa imondomondoi ġa pe. ¹⁷ Ġa nhaporemo ġa i'ui onhimoytaromouka.

Ga i'urē Jesus'ga moirūhara'ğa imono'oġi hembryuera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembryuera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Nahã Jesus'ga japo ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ÿva'ea imbovua imondovo ġa pe.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ Aerē Jesus'ga hoi he'yjuhuve'ğa hugwi. Ga jate ga nhi'iġi Tupana'ga pe. Ga nhi'iġame garemimbo'ehara'ğa oko ga pyri. Ga pe ga ei:

—Marāi ġa ji ve jipi?

¹⁹ A'ero garemimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ğa e'i nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ğa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ga ovy gwyvya hugwi myyahūve'ga.” Nahã ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve jipi?

A'ero Pedro'ga ei:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko.

Jesus'ga omombe'u omanoaġwama

(Mateus 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—A'e tuhē ji pe me: Tape'ei tuhē ti ojipe'ğa pe ga ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. A'ea ti tape'ei ji mombe'gwovo. ²² He'yiva'ea po ti ġa imondomondoi hahyva'ea ji ve nehē ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Nanhiarōi po ti xava'eve'ğa ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pavēi judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi, ei ga. Nanhiarombavi po ti ġa ji rendukatue'yma nehē. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²³Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe no. Ġa pe nħaporemõ ga ei:

—Kiroki ġa oko pota nħiremimbo'eharamõ – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nħiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehẽ peko pe Jesus'gareheva'ero jawõ ġa pe, toko jitehe ti ġa jipi nħiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi, ei Jesus'ga.

²⁴—Kiroki ġa ndokopotari nħiremimbo'eharamõ tajjukayme ti ġa jawõ – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġajikoga ġwaramõ ji rehe – omanorẽ po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁵—Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakõi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamõ tamono'ono'õ ti ji mbatera jijive jawõ” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'ono'õtehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

²⁶—Aerẽ po ti ji rura'javi avo yvyakotyve'ġa pyri nehẽ. Orerendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekõi jijoã nehẽ yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. Orerendy'jandy'java ko jikatua, jiruva'ga katua, gapyrive'ġa katua. Po pe ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamõ rui ako,” heroviare'yma nhinh'i'ġa, a'ero jirura'javame po ti ji ei nehẽ: Ġa ko nħiremimbo'eharamõ rui oko, ei Jesus'ga.

²⁷—Kiroki ġa o'ã Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei: A'itituhẽva'ea mombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa ikwahavi nehẽ Tupana'ga oko yvyakotyve'ġa nduvihavuhhetero kiro jawõ, ei Jesus'ga ġa pe nħaporemõ.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki

(Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-8)

²⁸Aerẽ oito ġweri okirirẽ Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga Joãõ'ga reheve Tiagova'ea reheve no. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia yvytyruhua rupi tanhi'i ti ji Tupana'ga pe jawõ.

²⁹Pevo Jesus'ga nhi'igame Tupana'ga pe Jesus'ga rova jirojijyi. Ga'apõa tapy'ynħapira hendy'jandy'ja otiġahivuhhetero. ³⁰Nanime mokonhava'ea jipiukari yvagahugwiva'ea Moisésva'ea Eliasva'ea pavẽi onhi'igã Jesus'ga pe. ³¹Ahe katukaturo ġwendy'jandy'javamo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Nahanahã po ti ga manõi cidade de Jerusalẽm me nehẽ, ei Tupana'ga nde mombe'gwovo ore ve.

Nahã ġa ei onhomonhi'igã Jesus'ga pavẽi.

—Nahã tuhẽ po ti nehẽ, ei Jesus'ga ikwahavipeavo.

³²Pedro'ġa hopehyi okia reki. Kiro ġa ma'eġatui hepiaga Jesus'ga katua garendy'jandy'java. Gwepia ġa mokonhava'ea amame Jesus'ga pyri. ³³Kiro ahe hõi Jesus'ga hugwi. Ahe horame Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renõina nde ko orembo'eharamõ jawõ:

—Pyry nhanderekoa avo, ei Pedro'ga. Na ore japoi trêš tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe.

A'ea Pedro'ga ei kotihĩ onhi'inhi'iġa ikwahave'yama. ³⁴ Ga nhi'iġame yvaġatiġa ijyvi ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe ua tuhẽ. A'ero Pedro'ġa kyhyjihetei.

³⁵ Kiro yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'iġi. Jesus'ga mombe'gwovo ga ei: —Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Pehendu katu ti ganhi'iġa, ei Tupana'ga.

³⁶ Ga nhi'imbevame Jesus'ga jate Pedro'ġa ga repiagi. Ojipe'ġa pe ġa nonhi'iġi a'ea rehe. Manameuhũ ġa imombe'ui onhimbiepiaga.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(*Mateus 17.14-21; Marcos 9.14-29*)

³⁷ Ko'emame Jesus'ga jyvi vytyra hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi ogwovo. Ġa jyvire he'yive'ġa Jesus'ga repenhani. ³⁸ Nanime ġapyteripeve'ga hapukai Jesus'ga pe.

—A'e hete ji nde ve ahembo'ehara pe, ei ga Jesus'ga pe. Ehepia ti jira'yra'ga ga monhimohiġatuavo. A'ereki gaha jate jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. ³⁹ Ji rendu ti. Anhaġa ga pojyka jipi Diabo'gapyriva'ea. Opojykarame kotihĩ ga ohapukai. Anhaġa omombomombo ga mohendyipoipoa okote'varuhuavo ga pe. Ndojipe'apotari ga hugwi. Ga mu'umu'umbavame jate ihoi ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ —Neremimbo'ehara'ġa pyri ji ga reruri. A'e hete ji ġa pe novĩa: Pembojipe'a ti anhaġa jira'yra'ga hugwi. Nombojipe'ai reki ġa ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei pevove'ġa pe nhaporemo: —Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejijuva. Manameuhũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Eru ti ndera'yra'ga avo ji pyri.

⁴² Gara'yra'ga rurame anhaġa ga mbo'ari ga moheõ'a. A'ero Jesus'ga ei jupe: —Ejipe'a ga hugwi.

Nahã Jesus'ga ga monhimohiġatui ga mondoa'java garuva'ga pe.

⁴³ A'ero pevove'ġa nhimomby'ai Tupana'ga popoakahetea rehe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama
(*Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32*)

Ġa nhimomby'apavame Jesus'ga rembiapopava rehe, Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

⁴⁴ —Pehe ti peapyakwapupu hete nhinhi'iġa rehe. Ji rendu ti kiro. Uhu ġwerĩ nhimondohava apiavo ġapo pe nehẽ. Ji pyhy po ti ġa nehẽ, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁵ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ndohekatui ga'ea rehe. A'ereki onhimiva'ea ganhimombe'ua ға pe. Nurã ға ei oyvyteri pe: “Ma gara pe ga ei?” Oyvyteri pe ға ei a'ea. A'ereki Jesus'ga pe ға nde'ia'uvi: “Ore mbo'e ti nde'ea rehe.” Nde'i ға a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Aerẽ garemimbo'ehara'ğa nhomonhi'iği. Ojohupe ға ei:

—Manamo nhande joheva'ero huvihavamo?

Oyvyteri pe ға ei ojive: “Jihi ko.”

⁴⁷ Jesus'ga okwaha ға erame nahã oyvyteri pe. A'ero ga tayri'ga pyhygi ga rerekovo ojipyri. ⁴⁸ A'ero ga ei ғwemimbo'ehara'ға pe:

—Kiroki ға jireheva'ero ғwaramo gwereko katu tayri'ga – jihi tuhẽ reki ға ji rerekokatui. Kiroki ға ji rereko katu nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ға nhimbuhurukara'ga rerekokatui reki. Pepyteripeve'ga – kiroki ga nonhimbohetei tayri'ga ja – ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Gaha huvihavuhua.” Nahã po ti Tupana'ga ei ga pe ga mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

Gaha nhande repy, ei Jesus'ga

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ Jesus'ga pe João'ga ei:

—Oj'i ore orohepia akwaimbae'ga. Ombojipe'ape'a ga anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ға hugwi ndepopoakara pyvõ nde renoina. Jupe ga ei: “Jesus'ga pe mondo pe mbojipe'avo ға hugwi.” Nurã ore ei ga pe: Terei ti nahã Jesus'ga renoina, oro'e ore. A'ereki ga nhandereheva'ea rüi, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Tapemombigi ga. A'ereki kiroki ga nianemovahĩ – gaha nhande repy a'ero, ei Jesus'ga.

Topytayme ti Jesus'ga avo, ei Samariapeva'ea

⁵¹ Aerẽ oho ғwerĩ Jesus'ga hohava agwa hugwi yvyva hugwi yvagi pe. Nurã ga ei:

—Aho aha po ti ji kiro Jerusalém me na'ẽ nehẽ, ei ga.

⁵² A'ero ga jara'ға mondoi ғwenonde. A'ero ға hoi ga renonde ovahema Samariapeve'ға cidade pe timboavujikwe ti Jesus'ga pe javo.

⁵³ Cidadepeve'ға ndohoryoryvi Jesus'ga rehe reki. A'ereki ға e'i ojohupe:

—Aerẽ po ti ga hoi Jerusalém me nehẽ ta'u ti ji Páscoa pevo javo, ei ға.

Nurã ға ei Jesus'ga remimbo'ehara'ға pe:

—Topytayme ti Jesus'ga avo a'ero, ei ға ға pe.

⁵⁴ Ikwahavame ға'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ға hoi imombe'gwovo Jesus'ga pe Tiago'ga João'ga pavëi. Nde ko orepojkaharetero javo ға ei Jesus'ga pe:

—Orombojy pota ore tata yvaga hugwi ġa ndehe ġa mbokaipava a'ero. Ymyahū nahā Eliasva'ea ombojy. Marā po? A'ea pyry nde ve?

⁵⁵ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġa novatiamo javo hete ġa pe:

—Ndapyryvi ji ve! ei ga. Napembaragwahavi pejihe. ⁵⁶ Tapoko vvyakotyve'ġa javo ji ruri imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi. Ġa jukae'yma ji ruri vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ġa pe.

Ojipe pe cidade pe ġa hoi ogwovo a'ero.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo

(Mateus 8.18-22)

⁵⁷ Ġa horame pea rupi ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē.

⁵⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara vvy pe okia ipype. Gwyrā'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki ndarekoi jikihava vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe. Nde horame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁹ Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Ji rupi nanani ti ejo, ei Jesus'ga.

A'ero ga ei reki Jesus'ga pe:

—Aerē po ti ji hoi ndehoa nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶⁰ Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Tereho ti pevo. Omanove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa noarōi Tupana'ga nhi'iġa – ġa tuhē ti toty gwe'yja'ġa. Ndehe, ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo he'yjuhuve'ġa pe. Ere ti ġa pe: “Perojijyjijyjuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboa pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehē.” A'ea ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁶¹ Kiro ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Na ji hoi na'ē nhirongapypeve'ġa pe javo. Kiro ji hoi, ta'e ti ji ġa pe, ei ga nde ko jipojykaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶² Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Oporavykyrame ji ve ahe tomohepia'ngiukaryme ti ojipea ojive. Ojipea imohepia'ngiukarame ojive ahe ndapyryvi nhirembipo'ruhavamo. Ndapo'rui ji ahe a'ero.

Setentava'ea oko Jesus'ga nhi'iġa rupi

10 ¹ Aerē Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ġa mo'emo'ēi ojipe'ġa setentave'ġa. Ġa pe ga ei:

—Penhomoirū ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ojipe'ġa pe.

A'ea ga ei mokonha'ġa mondomondovo ġwenonnde. Cidades pe nanani – perope ga oho pota – pevo nanani ga setentave'ġa mondoi. Mokomokōi ġa hoi onhomoiruamo a'ero.

²Ġahoa renonde Jesus'ga ei ġa pe:

—Pevove'ġa ko koapora ja ġanemimondoroġweri'va'ea ja – kiroki ġa tohendu Tupana'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga ġa pe. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja imondorove'ġa ġa pyri imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe pevove'ġa koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero koapora jara'ga'jave'ġa pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ejiheve'ġa ġa pyri. Tomombe'u ti ġa nenhi'iġa he'yjuhuve'ġa pe tojiko ti ġa nde rehe. A'ero po ti ġa ndekoi nde pyri upa avuirama nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

³—Kiro po ti ji pe mondoi nehē. Ji rendu ti. Jihi kiro po ti pe mondo okote'varuhuve'ġa pyteri pe. Peko po ti pe cordeiros ja ipopoakare'ŷva'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwarajava'ea lobos cordeiros pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga.

⁴—Taperohoi ti sacola, itambere'ia, sandálias irūa. Tapepytai'i'i ti pea rupi penhinhi'iġe'yma ojipe'ġa pe. ⁵Pevahemame onga pe ti pe'ji na'e ngapypeve'ġa pe: “Tu katu ti pepy'a!” ⁶Po ngapypeve'ġa ipota tu katu ti jipy'a a'ero javo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhē nehē, ei Jesus'ga. Po ngapypeve'ġa ndopotari, a'ero po ti gapy'a ndukatui nehē, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

⁷—Ongapypeve'ġa ipotarama pekia ġwonga pype ti pepyta ġanonga pype a'ero. Pe'u ti ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. A'ereki po ġa pe poraka pe pokoga hamo. Pepyta ti ġanonga pype jate pejijyjijy'e'yma ojipejipea pype onga pype, ei Jesus'ga.

⁸—Po ġa horyory pe ndehe pe mboapyga imondovo pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti pe'u ġambatera – kiroki a'ea ġa ombuhu pe me. ⁹Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi pevo. Pe'ji ti ġa pe: “Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara pe me okovo ġwerī penduvihavuhetero.” A'ea ti pe'ji ġa pe imombe'gwovo, ei Jesus'ga.

¹⁰—Po ġa ndohoryoryvi pe ndehe pe mboapyge'yma imondoe'yma pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti peho pehea rupi cidade rapea rupi. Pe'ji ti: ¹¹“Pehepia ti otimbuguhua orepya rehe pecidadeva'ea. Koa otimbuguhua ore ihyvi kiro javo: Napehendupotari pe Tupana'ga nhi'iġa ore imombe'urame pe me. Pe hendupotare'ymame ti pekwaha: Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara okovo ġwerī huvihavuhetero pe pyri.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

12—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Aerẽ mbapava koty po ti ãa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ãa mono'ombavame ãa ndeheve nehẽ. ãa mono'ombava po ti ga ei ãa pe nhaporemõ peko te'varuhu pe javo. A'ereki ãa nohendupotari ganhi'ãa. Koji'i po ti hahy ãa pe Sodomapeve'ãa pe hohe, ei Jesus'ga setentave'ãa pe.

Tiruahũagwama cidadespeva'ea pe
(Mateus 11.20-24)

13Kiro Jesus'ga nhi'ãgahyi cidadespeve'ãa pe Corazimmeve'ãa pe Betsaidapeve'ãa pe no. Javo ãa pe ga ei:

—Tiruahũ ti pe me nehẽ! ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novãa ji japoramẽ ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadespeve'ãa pe Corazimmeve'ãa pe Betsaidapeve'ãa pe no.

—Ymyahũ Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavẽi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiag'e'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihĩ ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaãa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

14—Ymyahũ Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiag'e'yma Sidommeva'ea pavẽi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehẽ Tupana'ga omanove'ãa mono'ombavame nehẽ ahe reheve nehẽ. ãa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemõ nehẽ peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidapeve'ea mombe'gwovo.

—A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehẽ, a'e ji pe me, ei Jesus'ga Corazimmeve'ãa pe Betsaidapeve'ãa pe no. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehẽ no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ãa pe Betsaidapeve'ãa pe no.

Kiro Jesus'ga ei ojipe'ãa pe cidapeve'ãa pe Cafarnaummeve'ãa pe. E'i ga:

15—Marã pe pejive? “Nhande huvihava jara'ãa hohe pa.” Nahã ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ãa pe.

16Setentave'ãa pe Jesus'ga ei:

—Kiroki ga pe nendu – gaha ji rendu reki. Kiroki ga napenendukatui pe arõ'e'yma – gaha nanhirendukatui reki. Kiroki ga nanhirendukatui ji arõ'e'yma – gaha nohendukatui nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga setentave'ãa pe.

Ojivy setentava'ea

¹⁷Kiro setentave'ġa hoġahoi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ġo'ruavo imombe'gwombe'gwovo Tupana'ga nhi'ġa. Aerē ġa jivyri Jesus'ga pyri gworygworyvamo. Orepojkaharetero javo Jesus'ga pe ġa ei:

—Nderera pyvō ore erame anhaġa pe Diabo'gapyriva'ea pe a'ea oko orenhi'ġa rupi ojipe'avo ġa hugwi.

¹⁸A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kwa. Ahepia katu ji Satanás'ga hira yvaga hugwi okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga hira. Kotihī ga hihetei overavava'ea ja. ¹⁹Ji rendu ti. Opombopopoaka ji. Nurā pe pyruġame mboja rehe jagwa'jyra rehe po ti ndahahyi pe me nehē. Opombopopoaka ji. Nurā pe popoakaramo Satanás'ga hohe Diabo'ga hohe. A'ero Satanás'ga imondorame hahyva'ea pe me po ti pe nhimomiranami nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰—Pe nhi'ġa rupi anhaġa rekoro ġwaramo rūi ti pejory. Tupana'ga okwatija pendera inoġa ga'apoa rehe livro rehe yvagi pe. Pendera noġa ġwaramo ti pejoryjory, ei Jesus'ga setentave'ġa pe.

Horyory Jesus'ga

(*Mateus 11.25-27; 13.16-17*)

²¹A'ea rupi Tupana'ga ra'uva Jesus'ga mbohoryoryvi. A'ero Jesus'ga roryroryvamo Tupana'ga mboheteavo javo ga pe:

—Apī, ei ga. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ġa nduvihavuhuhetero vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ġa pe heaporoġitave'ġa pe no. Onhimbo'ee'ŷve'ġa pe tayri'ġa'jave'ġa pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²²Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ġa hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ġa ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ġa ga ji ga mboukwahapotarame jate ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

²³A'ero Jesus'ga pyryrymi ġwemimbo'ehara'ġa pe. Onhi'ġa ġa pe jate ga ei:

—Pe me pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga. Pyry hete ti ġa pe no – kiroki ġa gwepia penembiepiaga ikwahava, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁴A'ereki ymyahū ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea gwepia pota hete penembiepiaga aheruvihavuhuva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Ġwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Pyry hete Samariapeva'ea ahe hohe

²⁵Aerē judeus'ġa mbo'ehara'ga o'ā Jesus'ga pyri. “Tahepia ti Jesus'ga reaporoġita,” ei ga oyvyteri pe. “Mara'ngu po ti ga onhimboteġweteavouka ji ve ga nhi'iġgame nehē?” ei ga.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Marā po ti jipyryhetea hamo nehē? A'ero po ti ji rekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

²⁶A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara? Marā nde imonhi'iġi aherembikwatijara?

²⁷A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Nahā Moisésva'ea rembikwatijara e'i:

“Pearō hete tuhē ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipy'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga pejirokwa pejikovo ga nhi'īpo'ruavo.

Pearō hete tuhē ti ga tako

ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo.

Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō pejikotyve'ġa.”

A'ea Moisésva'ea rembikwatijara ei, ei ġambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁸A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhē. Eko pyry ti Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo, a'ero po ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹Oyvyteri pe ġambo'ehara'ga ei: “Po nhirenduve'ġa ei ji mombe'ġwovo hamo gaha okwaha hete javo ji ve hamo,” ei ga oyvyteri pe. Nurā ga ei Jesus'ga pe:

—“Pearō ti pejikotyve'ġa,” ei Moisésva'ea, ei ga. Ma'ġa ko jikotyve'ġa naerū? Ta'arō ji ġa a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

³⁰A'ero Jesus'ga ei imombe'ġwovo ga pe ga mbo'eavo.

—Judeu'ga hoi pea rupi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo, ei Jesus'ga. Ojipe pe ga hoi cidade de Jericó pe. Ga horame pea rupi iporomive'ġa ndekoi ga rehe imima ga hugwi ga mu'umu'uma ga noġa. Gwekyi ġa gapira vehevi ga hugwi herogwovo ga reja. Kiro ga manoġwerī.

³¹—Kiro ikwava'ēhara'ga ruri pea rupi judeu'ga. Imu'umu'umbyra'ga repiagame ga hoi pea aherovai ga hugwi okwava ogwovo. ³²Na jitehe levita'ga rekoi judeu'ga. Uhu ga pea rupi. Urame ga imu'umu'umbyra'ga repiagi no. Pea aherovai ga hoi ga hugwi okwava ogwovo.

³³—Aerē Samariapeve'ga ruri pea rupi no, ei Jesus'ga.

Samariapeve'ġa noarōi judeus'ġa.

—Emo imu'umu'umbyra'ga repiagame Samariapeve'ga ga porogwetygi reki. “Po hahy hete ga pe,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁴Uhurame ga pyri ga ga pohanoġi a'ero. Gweka'vo ga óleo vinho reheve gamohumbygawera rehe

ga pohanoĝa. Ouvã ga gamohumbygagwera tapy'ynhapira pyvõ. A'ero ga ga mondoi ĝwenymbava arimo yuhua!javuhuva'ea arimo ga rerogwovo. Onga pype ahekihavuhua pype ga ga rerohoi ga repiakatuavo pevo.

³⁵—Ko'emame ohorame ga ipe'ai oitambere'ia hugwi mokõi moeda pratava'ea. He'yi hehe moeda rehe itambere'ia rehe. Onga jara'ga pe ga imondoi. “Ehepia katu ti ga,” ei ga imondovo ga pe. “Mara'ngu po ti mokõi itambere'ia ihyge'yma nehẽ nde ipyhygame mbatera ga pe nehẽ? Po ti ndohygi itambere'ia ndehe ipyhygame mbatera ga pe nehẽ, a'ero po ti ji imondoi koji'iva'ea nde ve nehẽ jirura!javame nde pyri nehẽ,” ei Samariapeve'ga onga jara'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ĝambo'ehara'ga pe.

³⁶—Ejapyaka ti. Manamo trêsvẽĝa – kiroki ĝa gwepia imu'umu'umbyra'ga pea rupi – manamo ĝa gwereko katu ga gakotyva'ero? ei Jesus'ga ga pe.

³⁷A'ero ĝambo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Kiroki ga ga pohano – gaha oko gakotyva'ero ga pokoga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ga ja ti eko ojipe'ĝa pokoga – kiroki ĝa iporia'i.

Jesus'ga Martava'ea pavẽi Mariava'ea pavẽi

³⁸Aerẽ Jesus'ga hogahoi ĝwemimbo'ehara'ĝa pavẽi pea rupi ogwovo cidade'i pe. Pevo Marta'ĝa nonga pe ga hoi ovahema. Martahẽa ga mboapygi ĝwonga pype gworygworyvamo ga rehe. ³⁹Gwereko hẽa oirũhẽa. Hẽarera ko Maria. Mariahẽa apygi Jesus'ga pyri gapya koty hendukatuavo ganhi'ĩga.

⁴⁰Kiro Martahẽa nhimbaekwahivi japovo mbatera ti'u ti javo. Nurã hẽa ruri opytaahi'viavo Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Pyry nde ve nhiirũhẽa ji pokoge'ymame? Jihi jate ji poravykyi. Orepojykaharetero ere hẽa pe a'ero tajipoko hẽa japovo.

⁴¹A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Marta! ei ga hẽa pe. Nda'ei po ti ji nahã hẽa pe nehẽ. Ndehe, terenhimbaekwahivuhui ti ejapyakauhuavo mbatera rehe! ei Jesus'ga Martahẽa pe. ⁴²Koji'i ko pyryvamo ahe nhinhĩ'ĩga renduvi. Mariahẽa ji rendu potaripe okovo. Na hẽa ji renduvi a'ero, ei ga Martahẽa pe.

Ĝa ndepiapavirẽ ga oho ogwovo.

Marã ore nhi'ĩgi Tupana'ga pe? ei ahe

(Mateus 6.9-13; 7.7-11)

11 ¹Aerẽ Jesus'ga nhi'ĩgi Tupana'ga pe okovo. Ga nhi'imbavirẽ garemimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—João'ga ombo'e ĝwemimbo'ehara'ĝa nahanahã ahe nhi'ĩgi Tupana'ga pe javo. Oro ore, marã ore nhi'ĩgi Tupana'ga pe? Ndehe ore mbo'e ti hehe jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe.

²A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:
—Kwa. Opombo'e po ti ji kiro. Penhi'iġame Tupana'ga pe ti pe'ji ga pe:
“Apī, nde ereko katu hete.

Tanerenoiġatu ti ġa nhaporemo a'ero
nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga jawo nde ve.
Herejo ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhhetero ekovo.

³Nane'yymi ti embuhu ore ve mbatera toro'u ti.

⁴Ore ndorokwahava'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua orojive
henonhe'yuma ġa pe nhaporemo.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi
ikwahava'jave'yuma henonhe'yuma.

Ore poko ti toronhi'ipo'ruyme ti Satanás'ga
orokoe'yuma garemimbotarimova'ea rupi.”

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo nahā ti penhi'ī
Tupana'ga pe jawo.

⁵⁻⁶Koji'liva'ea ga ei ġa pe:

—Po ga – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – po ga uhu penonga pe ohoa
pyteri pe ppyhaji katu pe ndepiaga, ei Jesus'ga. Momina po pembatera.
Nurā ahā imondoa ga pe. Marā po pe ndekoi a'ero? Peho po pe ojipe'ga
ronga pe – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi no. Pe'e po pe ga pe: “Embuhu'ri
ore ve trēs pāes. A'ereki ojipe'ga uhu oreronga pe ohoa pyteri pe – kiroki
ga ojikoty'a ore pavēi. Ndorogwerekoi ore mbatera to'u ti ga jawo.”

⁷—A'ero po ga ei pe me: “Ndavypotari ji jikira ġwaramo.
Ahovapytymbavipe ji. Anhino ji jira'yra'ġa pavēi. Nurā ji ndavyri
imondovo pe me,” e po ga pe me, ei Jesus'ga.

⁸—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Pe pavēi ojikoty'aro ġwaramo rūi ga
vyri imondovo pe me. Pe porandupige'yuma ġwaramo ga hugwi ga vyri
imondopava penemimbotarimova'ea, ei Jesus'ga.

⁹—Penhi'iġame Tupana'ga pe na jitehe ti peporandurandu ga pe
pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti
tihepia ti jawo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe
pejikovo taho ti ji jurukwara rupi jawo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei
Jesus'ga. ¹⁰A'ereki kiroki ġa onhi'ī Tupana'ga pe ore poko jawo – ġa pe
nhaporemo Tupana'ga omondouka okovo imombyryva oporanduve'ġa pe
hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹¹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira jawo, a'ero mboja rūi
po pe imondoi ga pe. ¹²Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve hupi'a
javo, a'ero jagwa'jyra rūi po pe imondoi ga pe.

¹³—Ite'varuhue'lyve'ga ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko
te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe,
a'ero koji'ī penduvete'ga vyagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei gwa'uva
mondovouka pe me pe poranduvame ga pe. Pyry hete gara'uva, ei Jesus'ga ġa pe.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(Mateus 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴Aerẽ anhağa opojyka akwaimbae'ga okovo. Nonhi'iği anhağa Diabo'gapyriva'ea. Nurã nomonhi'iğukari akwaimbae'ga pe. Jesus'ga anhağa mbojipe'arame ga hugwi akwaimbae'ga nhi'iği reki. A'ero pevove'ğa nhimomby'ai onhimongyavo. ¹⁵Hepiaga jara'ğa ei:

—Belzebu'ga anhağa ruvihavuhu'ga opokogame Jesus'ga popoakaro. Nurã Jesus'ga anhağa mbojipe'ai ға hugwi imondovouka, ei ға o'mbero.

Belzebu, ei ға Diabo'ga pe. Irúa garera Satanás.

¹⁶Ojohupe ojipe'ğa ei:

—Tihepia ti Jesus'ga popoakara, ei ға. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei nehẽ, ei ға ojohupe. Nurã ға ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Mara'ngu po Tupana'ga japouka nde ve nde pokoga? Torohepia ti, ei ға ga pe.

¹⁷Jesus'ga okwaha ғандеaporoğitate'varuhua. A'ero ga ei ға pe:

—Po ғаgwyripeve'ğa otavuka ojohupe, a'ero po ti ға nhomoka'nhymbavi nehẽ. Po ongapypeve'ğa otavuka ojohupe, a'ero po ti ға nhomoka'nhymbavi nehẽ no, ei Jesus'ga ға pe. ¹⁸Po na jitehe Satanás'gapyriva'ea otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehẽ no. Marã po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehẽ? ei Jesus'ga ға pe. A'ea ji ei. A'ereki pe pe'e: “Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.” Nahã pe pe'e, ei Jesus'ga ға pe.

¹⁹—Ma'ğa ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ğa pe naerũ? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ға pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ға pe.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rui ға poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ға pe, a'ero ga rui ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ğa ete'varuhui pe me nehẽ no pe'mbe pe javo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

²⁰—Tupana'ga ipopoaka hete. Gapopoakara ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²¹Kiro Jesus'ga Tupana'ga popoakara mombe'ui ga ojipe'ğa hohe javo. Imombe'gwovo ga ei ға pe ға mbo'eavo:

—Ipopoakave'ga opyhy pa gwy'yva toavykyyme ti ojipe'ga nhironga javo. Ga hepiakaturame ғwonga u katu gambatera. ²²Ojiko ga gwy'yva rehe. Aerẽ ojipe'ga ruri otavuka ipopoakave'ga pe. Gaha koji'i ipopoaka ipopoakave'ga hohe. Nurã ga gapopoakara mombigi ipyhypava gary'yva ga hugwi gambatera no. A'ero ga ima'ei gambatera.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahã Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

23—Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahĩ, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oŋi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ģa ji rehe javo.

Ojivy anhaġa ahe pyri

(Mateus 12.43-45)

24—Kiro po ti ji imombe'ui anhaġa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Nahã ja aġwamove'ġa ndekoi ite'varuhuve'ġa – kiroki ġa opohi okote'varuhua hugwi novia ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaġa Diabo'gapyriva'ea ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahũro ga pe. Aerē anhaġa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yĩ me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehē?” e'i ovyvteri pe heka. Ndohepiagi reki. Nurã i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojkkaa'java,” e'i. Akwaimbae'ga pe anhaġa i'ei nhironga.

25—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaġa i'ei: “Ikatu hete nhironga imboavujikweripyra,” e'i anhaġa.

26—A'ero ihoi seteva'ea rerua anhaġa rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahũ hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahũro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahũ hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahũ ga pe ojipejiva'ea ga pojkarama. Aerē koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojkarama, ei Jesus'ga.

Horyory tuhē ahe

27Ga nhi'iġame hahyahi pevove'ġa pyteripevehēa nhi'iġa ga pe:

—Pyrý hete hēa pe – kiroki hēa nde mbo'a nde moka'mbuka'mbuavo, ei hēa.

28 A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē. Emo koji'i pyrý hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'iġa rendu katu okovo ganhi'iġa rupi, ei ga.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve

(Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-12)

29 He'yive'ġa nhombotymbotyvame Jesus'ga pyri ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! A'ereki pe pe'e: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga ġa pe.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarama ymyahũ hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē jihi Jesus'ga poko javo, ei Jesus'ga. Ymyahũ Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako.

30 Pekwahava'ja ti Jonasva'ea pejapyakavo. Ymyahũ Tupana'ga Jonasva'ea mondoukari cidadepeva'ea pyri Nínivepeva'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo. Na jitehe Tupana'ga ji mbuhurukari pe pyri aġwamova'ea pyri tokwaha ti ġa jipopoakara javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Nahã Jesus'ga Jonasva'ea mombe'ui ahe ve tokwahava'ja ti ãa Tupana'ga popoakara Jonas'ga mbogwerava reheve javo. A'ero ga ei:

³¹—Aerê mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ãa mono'ono'ombavi nehê pe ndeheve nehê, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ãa pe nhaporemonehê peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehê no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehê. A'ereki ymyahũ ahe uhu Salomãova'ea pyri paivohuhetea hugwi hako tahendu ti ganhi'iãa javo. "A'ereki ga okwaha hete," ei ahe ua, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ãa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aãwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iãa ikwahapotare'yma a'itituhêva'ea. Nurã po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehê, ei Jesus'ga.

³²—Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ãa mono'ono'ombavi pe ndeheve nehê, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ãa pe nhaporemonehê peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehê no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehê. A'ereki ymyahũ Nínivepeva'ea ãwendu katu Tupana'ga nhi'iãa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahũ hendukatuavo Tupana'ga nhi'iãa Jonasva'ea imombe'uro ãwaramo hako, ei Jesus'ga ãa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ãa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iãa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aãwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iãa pepohire'yma pejikote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehê, ei Jesus'ga.

Kojahuva'ea'javuhuva'ea

(Mateus 5.15; 6.22-23; Lucas 8.16)

³³—Imondygame lamparina ahe nomondoi imihava pype. Ndohovapygi ahe lamparina hyrua pyvõ. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Nurã okirame onga pype ahe gwepia kojahua, ei Jesus'ga.

³⁴—Ndereakwara ko lamparina ja nde ve. Ejeakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehê. Na jitehe ejeaporoãitakaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehê, ei Jesus'ga.

—Ejeakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ppytuna rupi ikwahave'yma nehê. Na jitehe ejeaporoãitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehê, ei Jesus'ga.

³⁵—Ekwaha ti a'ero imbaragwahava mara'ngu po ji jireaporoãitakatue'yma javo. Ejeaporoãita katu ti takote'varuhuyme ti javo. ³⁶Lamparina imbokojahuheterame nde ve nde hoi pehea rupi katu ikwahava. Na jitehe

ekokatukwahavame po ti nde ikwahahetei nehẽ nahanahã Tupana'ga opota ji ve javo. Po nandereaporoğitate'varuhui'i'i, a'ero po ti nde rekokatukwahapavi nehẽ.

Tiruahũ ti fariseusva'ea pe
(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

³⁷Jesus'ga nhi'iğirẽ fariseu'ga ei ga pe:

—Herejo nhironga pype i'gwovo ji pyri.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri. ³⁸Jesus'ga ndojipogwei na'ẽ ojkwakuve'yma. A'ero fariseu'ga ei oyvyteri pe:

“Garamo Jesus'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerũ? Nhaneramonhava'ea e'i: ‘Nahanahã nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturu ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,’ ei ahe.” A'ea ga ei oyvyteri pe onhimomby'avo Jesus'ga rehe ga ndojipogwei i'ua renonde javo.

³⁹A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei fariseu'ga pe:

—Pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iğa rupi pendekoe'ymame ganhi'iğa rupi pejiyvyteri pe fariseusva'ero, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji'erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Ğwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei, ei Jesus'ga. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo. ⁴⁰Peko ikwahave'ymuhũva'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ğa pe.

—Tupana'ga oapo pa. Oapo ga ahe'ara. Oapo ga aheyvytera no. ⁴¹Po peyvytera ikatu, a'ero po ti pe ima'ẽi jara penhimbatera imbatere'yve'ğa pe nehẽ. A'ero po ti pyrypavamo pembatera pe me nehẽ. A'ero po ti ndapejikwakuva'javi nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴²—Tiruahũ ti pe me! A'ereki fariseusva'ero pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ğa pe. Tiruahũ ti pe me. A'ereki napearõi Tupana'ga. Pemondo pe Tupana'ga pe novia. Petỹ imboheva'ea: hortelã, arruda, verduras. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji ga pe. A'ea pyry Tupana'ga pe. Emo pe ndapekokatupavi pejikokatue'yma ojipe'ğa pe, ei Jesus'ga. A'ea ndapyryvi Tupana'ga pe. Peko katu po pe pejikokatuavo ojipe'ğa pe hamo. Pearõ hete po pe Tupana'ga hamo no. Pemondo ti Tupana'ga pe pejikokatuavo ojipe'ğa pe no Tupana'ga arõheteavo no. Nahã pyry hete Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴³—Tiruahũ ti pe me! ei Jesus'ga. A'ereki fariseusva'ero pe pe'e: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo. A'ereki nhande ġanduvihavuhuro xako,” pe'e pe pejiyvyteri pe. Nurã pe apypotaruhui nhanderuvihava'ğa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. Ikatuuu pe me ġa mbaragwahavame pe ndehe ima'ẽhai pe feira pe onhi'iğatuavo pe me pe ko orembo'eharamo javo pe me, ei Jesus'ga.

⁴⁴—Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Tiruahũ ti pe me nehẽ! A'ereki pe aheryvya ja. Ndiukwahavame aheryvya ahe ndohepiagi. A'ero ahe pyruği hehe

ikwahave'yma inema ipype. Na jitehe pe kwavame ahe ndokwahavi pendekote'varuhua pevyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Orembo'eharamo nde erame na ġa pe, ore ve nde ei nava'ea rehe no ore mbotegweteavo.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me ti tiruahū no! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe ojipe'ġa mbo'e hahyva'ea rehe. A'ereki penhi'iġa rupi ġa ndekorame hahy ġa pe. Pe'e pe ġa pe: “Nahanahā ti peko Moisésva'ea nhi'iġagwera rupi orenhi'iġa rupi no,” pe'e hete pe ġa pe. Pe tuhē ndapekopavi ahenhi'iġagwera rupi reki. Peko pa po pe hupi hamo. Penhimb'i'egwera pe pepirīa reki no. Ġa ja pe peko – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Tiruahū ti pe me! A'ereki pe peapo katu tehe tapyja aheryvya rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ryvya rehe. Ymyahū penamonhava'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea jukai. ⁴⁸Pehe peapo katu aheryvya. Jukwaha reki ahemanoa pyryvamo pe me. A'ereki pe napehendukatui imombe'uharava'ea nhi'iġa no, ei Jesus'ga.

⁴⁹—Nurā ymyahū Tupana'ga reaporoġitaro. Ga e'i: “Amondouka po ti ji ġa pyri nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa nhimoirūhara'ġa ndeheve nehē. Jara'ġa po ti ġa ġa jukai nehē nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa nhimoirūhara'ġa ndeheve nehē. Jara'ġa po ti ġa ġa monhani okote'varuhuavo ġa pe nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa pe nhimoirūhara'ġa pe nehē no ogwovo ġa ndeviri nehē,” ei Tupana'ga ymyahū, ei Jesus'ga.

⁵⁰—A'ero ahemanoa rehe nhaporemō po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. “Pejuka pa pe nhinhi'iġa mombe'uharava'ea,” e po ti Tupana'ga pe me aġwamova'ea pe nehē. “Ji japopyrē yvya yvaga reheve penamonhava'ea ahe jukai. ⁵¹Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Aerē penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea ymyahū hako. Omano Zacariasva'ea pejatykahavuhua pyri templo pyri okara pyteri pe ikwava'ēhava pyri.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me imondovo hahyva'ea pe me imboja ahejukaagwera pe ndehe nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁵²—Tiruahū ti pe me nehē! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'iġa rehe herojjivita. Nurā hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita. Pereko pe Tupana'ga nhi'iġa aherembikwatijara novīa timonhi'i javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iġa rupi pejikoge'yma ga rehe. Ġa ndekopotarame ganhi'iġa rupi pe napemombe'ukatui ġa pe. Nahā pe napemongoi ġa ganhi'iġa rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

⁵³Nanime ġambo'ehara'ġa ndekote'varuhui ga pe ga arōe'yma fariseus'ġa pavēi. A'ero ġa ei ga pe:

—Herejo ore mbo'eavo he'yiva'ea rehe. Maramarā po? Koji'i ore mbo'e. Nahā ġa ei ga pe. ⁵⁴A'ereki ġa e'i ojohupe:

—He timombe'uuka ti ga pe. Po ti ga nde'ikatui he'yjuhuva'ea mombe'urame nehẽ, a'ero po ti ore ga mbotegwetei nehẽ, ei ẽ ga ojojupe.

Tupana'ga omboukwaha onhimiva'ea nehẽ

(Mateus 10.26-27)

12 ¹A'ea rupi he'yjuhuranuhũve'ẽga nduẽanduri onhimono'ono'oẽga tihendu Jesus'ga javo. Opyrũpyrũ ẽ ga ojogwehe onhimongyavo.

Kiro Jesus'ga nhi'ina'ei ẽ gwemimbo'ehara'ẽga pe. A'ero ga ei ẽ ga pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ẽga apoa rehe. A'ea ji ei tapehendukatui ti fariseus'ẽga nemimbo'ea javo. A'ereki ẽ ga ahe moandyandyi ojihe. Nurã ahe ei pyry hete ẽ ga javo novã. Emo ẽ ga oko te'varuhu reki. ẽ ga ja rũ ti peko. Pão mbovuhava onhinhamba pão pype. Na jitehe fariseus'ẽga ndekote'varuhua oki pa peyvyteri pe ẽ ga pe mbo'erame.

²—Jahovipyra ahe ohaja'vo hepiuka. Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehẽ. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehẽ, ei Jesus'ga. ³Kiroki a'ea pe pemombe'u ypytunimo ahe ve – a'ea jitehe po ti ahe imombe'ui arimo ojipe'ẽga pe nehẽ. Kiroki a'ea pe pemombe'u nhimi okipe ahe ve – a'ea jitehe ti ahe imombe'uahyahivi ẽandovaki tohendu pa ti ẽ ga javo.

Tapekyhyji ti ẽ ga hugwi, ei Jesus'ga

(Mateus 10.28-31)

⁴—Pejikoty'a pe ji pavẽi, ei Jesus'ga ẽ gwemimbo'ehara'ẽga pe. A'e ji pe me: Tapekyhyji ti pejukapotave'ẽga hugwi. Pe jukarẽ tegwete ẽ ga pemondohavaẽgwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. ⁵Kiro ji Tupana'ga mombe'ui pe me. Ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete. Ahe jukarẽ ga omombo ahe tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarama. A'e ji pe me: Ga hugwi ti pekyhyji, ei Jesus'ga ẽ ga pe.

⁶—Maramomi itambere'ia gwyrã'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Cinco rehe gwyrã'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwyrã'ia repiapavi herekovo ikwahapava. Nurã ga nomoka'nhymi ojipeji gwyrã'ia!

⁷—Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo vehevi he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo vehevi he'ye'ỹva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrã'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoï pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ẽ gwemimbo'ehara'ẽga pe.

Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸—ẽ gwemimbo'ehara'ẽga pe Jesus'ga ei: A'e ji pe me: Po ahe ei ji mombe'gwovo: “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ko jipojykaharetero.” Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ẽga pe

yvagipeve'ġa pe nehē: Ġa oko jireheva'ero. A'ea po ti ji ei ahe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

9—Po ojipe'ġa ei ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” Po nahā ġa ei ji mombe'gwovo, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe ġa mombe'gwovo nehē: Ġa ndokoi jireheva'ero. A'ea po ti ji ei nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

10—Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami tuhē ġandekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

11—Aerē po ti ojipe'ġa pe nderoohaŷi ahejatykahava pype ipypeve'ġa nduvihava'ġa ndovai pyteri pe governador'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe nehē no. Ġandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoi timboja tehe ti ġa ndehe javo.

—Ġa pe nderohorame tape'ei na'ē ti pejiŷvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. 12 Ġa pe nderohorame po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'euka nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo.

Jesus'ga omombe'u imbateve'ga okote'varuhuve'ga

13 Kiro he'yjuhuve'ġa pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo ere ti nhiirū'ga pe ima'ēuka ga pe. Toma'ē ga orepo'ria mbateragwera ore ve memei.

14 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rūi ko ima'ēharamo ahe ve.

15 Pevove'ġa pe Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapepotaruhuhetei itambere'ia mbatera reheve. A'ereki mbaterahetea ġwaramo rūi pe ndekoi, ei Jesus'ga ġa pe.

16 Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Imbateve'ga gwereko vvykatua. Horyory garemityma. Ohy hete! 17 Oyvyteri pe ga japyakai javo: “Marā re po ti ji herekoi koapora a'ero nehē? Mome po ti ji imondoi hepiakatuavo nehē imono'ono'oġame nehē?” ei ga ojapyaka.

18—Aerē ga ei oyvyteri pe: “Nahā po ti ji rekoi a'ero nehē,” ei ga. “Apivohi po ti ji nhimbatera tuha'via nehē. A'ero po ti ji japo hehanhuhūva'ea tuhava nehē. A'ea pype po ti ji imongipavi nehē jiapo: trigo ojipea reheve nhimbatera reheve nehē. 19 A'ero po ti ji ei jiŷvyteri pe nehē: Mbaterahetea ji herekoi hepiakatuavo. Mbaigwe po ti ipavi nhimbatera nehē. Nurā po ti ji ndaporavykya'javi nehē. Toryva rehe jate po ti ji rekoi nehē i'uheteavo vinho gwovo jiroryroryvamo nehē. Nahā po ti ji ei jiŷvyteri pe nehē,” ei imbateve'ga.

20—A'ero Tupana'ga ei ga pe: “Kiro ppytunimo po ti nde manoi nehē ikwahave'ymuhūva'ero! Oro nembatera po ti nehē naerū? – kiroki a'ea

nde eremono'ono'oğuhũ. A'ea po ti ojipe'ga gwereko nde manorame nehẽ," ei Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

21—Na jitehe ga rekoĩ – kiroki ga omono'ono'oğuhũ mbatera ojive jate okoe'yma Tupana'ga nhi'iğa rupi. Oko tehe po ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

Tape'ağataruhui ti mbatera rehe, ei Jesus'ga

(Mateus 6.25-34)

22 Kiro Jesus'ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

—Nurã ji ei pe me: Tape'ağataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarã po ti ji rekoĩ nehẽ? Gara po ti ji a'u nehẽ? Ahã po ti ji ve mbatera nehẽ. Gara po ti ji amongi nehẽ? Aerẽ po ti jipira itoropavi nehẽ.” Tape'ei ti nahã penhi'ağataruhue'yma.

23—Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehẽ to'u ti ğa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehẽ. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

24—Pehepia te gwyrã'ia corvos ikwahava. Notymi ojive corvos. Ndohetygi ğwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oği mbatera opoitava ryrua pype aerẽ po ti ti'u javo. O'u reki corvos. A'ereki Tupana'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekoĩ pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurã po ti ga imondoĩ pe me nehẽ no, ei Jesus'ga.

25—Pe'ağataruhu po pe javo: “Koji'i po ti nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehẽ.” Nahã po pe ei. Pe'ağataruhu po pe a'ea rehe javo novã. Napenhimomboakara'javi tuhẽ po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga. 26 Nenhimomboakahava nonhimimi'i'i Tupana'ga pe. Pehe reki ndapekwahavi a'ea pejikovo. A'ero ti ojipea rehe tape'ağataruhui no!

27—Pehepia ti yvoty'ria. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomãova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhẽ ahepiyryva onhimongyavo. Ahepiyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. 28 Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhũ me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arõi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi hete pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

29—Tape'ağataruhui ti penhimbi'ua rehe! Tape'ağataruhui ti hehe pejipy'a noğatuukare'yma. 30 A'ereki yvyakotyve'ğa gwyrripeve'ğa nhağataruhu a'ea rehe nhaporemõ – kiroki ğa ndojikogi Tupana'ga rehe.

Tape'ağataruhui ti hehe a'ero. A'ereki gaha penduvete'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereko ti ġa ġwiġwia javo, ei Jesus'ga.

³¹—Tupana'ga ko penduvihavuhuhete'ga. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iġa rupi gaha ko jiruvihavuhuhete'ga javo, ei Jesus'ga. Pe ndekorame ganhi'iġa rupi po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwereko paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikatuheteva'ea yvagi pe

(Mateus 6.19-21)

³²Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pe ko napende'yi jireheva'ero. Tapekyhyji ti. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Opomongo pota ji huvihavamo ji pavēi.” ³³Pemondo ti penhimbatera ojipe'ġa pe itambere'ia pyhyga ġa hugwi. Itambere'ia ti pemondo a'ero imbatere'ÿve'ġa pe. Po nahā pe ndekokatui, a'ero po ti pe hereko'i pejive yvagi pe nehē. Ikatu hete po ti peapoa pevo gwe'yjamo a'ero nehē. Niymyani po ti nehē. Namomini po ti nehē. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa. Mbatere nombote'vari aheapoa yvagi pe.

³⁴—Nurā ji ei pe me: Penhiitambere'ia ti pemondo imbatere'ÿve'ġa pe. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero yvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoġita imohina jipi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ndokiri huvihava'gapyrive'ga

(Mateus 24.43-44)

³⁵—Peko katu ti jirura'jahava pota. Peko ti ġa ja – kiroki ġa omongi oku'ayvira xanhimboavujikwe ti javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Peko ti ġa ja no – kiroki ġa ombojapy'u lamparina tihepia katu ti ikwahava javo. ³⁶Peko ti ġa ja – kiroki ġa e'i: “Aerē po ti nhandepojyakahara'ga ruri. Uhu po ti ga toryva hugwi ojipe'ġa mohembirekohava hugwi,” ei ġa ġajivyhava pota. Ga rurame okwaokwa porta rehe, kotihī ġa ipe'ai ga pe.

³⁷—Pyr̄y hete po ti ġa pe nehē – kiroki ġa ndokiri opojyakahara'ga rurame, ei Jesus'ga ġa pe. Amombe'u katu ji pe me: Onhimboavujikwe ti ġapojyakahara'ga imongiavo oku'ayvira nehē ta'apo ti ji mbatera ġa pe javo. A'ero po ti ga ġa mboapygi mesa pyri herua mbatera imondovo ġa pe nehē to'u ti ġa javo. “Pepyry hete pe jirura potari,” e po ti ga nehē imondovo ġa pe nehē.

³⁸—Po ġapojyakahara'ga jivyr̄ame toryva hugwi ypyhaji'i, pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē. A'ereki ga gwepia ġakire'yma. Pyry hete po ti ndokirive'ġa pe nehē ga jivyr̄ame ko'ema koty. A'ereki ga gwepia ġakire'yma, ei Jesus'ga ġa pe ġa mbo'eavo ojo'java'ea pyvō.

³⁹—Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

40—Nurã ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji ruri vvyakotyva'ero vvyagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahã ahe ombojikoguka ojihe

(Mateus 24.45-51)

41 A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa pe nde imombe'ui a'ea ojol'java'ea? Mara'ngu po ore ve jate nde imombe'gwovo torohendu katu ti? Mara'ngu po ojipe'ġa pe no nde imombe'gwovo tohendu katu ti ġa ore pavêi? ei ga Jesus'ga pe.

42 A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei Pedro'ga pe:

—Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga pe ojihe gweaporoġitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me pe mbo'eavo ojol'java'ea pyvõ. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ġa ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

43—A'ero gapyrive'ga jara'ġa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame.

—Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ua. Ġa ndepiagame ga ei: “Ġa ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

—Pry hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

44 Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrã reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

45—Po ġandepiakatuhara'ga ei ovyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehẽ,” e po ga. A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupã po ga ġa akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa ndeheve ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera. Heagwyrã po ga no. 46 Nomboha'uvi ga ga upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehẽ javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari. A'ereki ga ndokoi ganhi'iġa rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahe pyri nehẽ – kiroki ahe nohendukatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pe.

47 Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ġa pe. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Ojipe'ga okwaha opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Emo ga ndokoi ganhi'iġa rupi onhimboavujikwere'yma. A'ero po ti gapojykahara'ga ga nupanupãheteukari nehẽ, ei Jesus'ga. 48 Ojipe'ga ndokwahavi opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Ga rekote'varuhurame po ti gapojykahara'ga ga nupã hamo. Emo po ti gapojykahara'ga ga nupa'ũukari nehẽ, ei Jesus'ga.

—Na tuhẽ. Kiroki ģa pe ahe omondo hete – ģa na jitehe po ti tomondo hete hamo. Kiroki ģa pe ahe koji'i omondo – ģa po ti koji'i tomondo hamo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Ojogwayva po ti ģa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga

(Mateus 10.34-36)

49—Ajo ji yvya koty jitekovo tamboukwaha vyvakotyve'ģa ndeaporoģita javo. Po kiro ģandeaporoģita ji amboukwaha ojikwe ramo. A'ereki nahã jiporavykyhava, ei Jesus'ga. 50Tupana'ga e'i ji ve: “Aerẽ po ti ojipe'ģa imondoi hahyva'ea nde ve nde jukavo nehẽ,” ei ga ji ve. Tuhu ti hahyva'ea ji ve a'ero. A'ereki ji ga nhi'ipo'ru pota. Anhimbaekwahi ji jivy'are'yma hahyva'ea imbhuhua.

51—Marã pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga. “Jesus'ga rura ģwaramo po ti vyvakotyve'ģa py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? A'e ji pe me: Tape'ei ti a'ea. Jirura ģwaramo po ti ģapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ģa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ģa po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ģa po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ģa jogwayvari ji rehe nehẽ.

52 Kiro po ti ongapypeve'ģa cincove'ģa jogwayvari nehẽ.

Trẽsve'ģa po ti doisve'ģa rayvari nehẽ.

Doisve'ģa po ti trẽsve'ģa rayvari nehẽ.

53 Akwaimbae'ga po ti gwayva gwa'yra'ga nehẽ.

Gara'yra'ga po ti ga rayva nehẽ no.

Kunhangwerahẽa po ti gwayva gwa'yrahẽa nehẽ.

Hẽara'yrahẽa po ti hẽa rayva nehẽ no.

Gwayva po ti kunhangwerahẽa o'aihẽa nehẽ.

Hẽa'aihẽa po ti hẽa rayva nehẽ no, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

Ikwhavukahava

(Mateus 16.2-3)

54 Kiro Jesus'ga ei pevove'ģa pe:

—Po kwara ihoa koty hovagwegagwe ģwerĩ kwara, a'ero pe ei: “Nimbegwei amana,” pe'e pe. Oky tuhẽ a'ero. 55Po nhimbya hugwi vyvtua uhu, a'ero pe ei: “Kwarahyahi po ti nehẽ.” Kwarahyahi tuhẽ a'ero. 56Pe pehepia yvaga ikwahava aerẽva'ea. Nurã pe ei: “Aerẽ po ti ikyri nehẽ.” Pe pehepia avova'ea ikwahava aerẽva'ea. Nurã pe ei: “Aerẽ po ti kwarahyahi nehẽ.” A'ea pe pekwaha katu.

—Emo imbaragwahave'yve'ģa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aģwamova'ea – kiroki a'ea ikwahavuka aerẽva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerẽva'ea rehe, ei Jesus'ga ģa pe. Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napembaragwahavi aģwamova'ea rehe nhinhi'ģa renduvame! Onhimiva'ea nhinhi'ģa pe me naerũ?

Pejeaporoğita ti, ei Jesus'ga
(Mateus 5.25-26)

57—Pe tuhē pekwaha hamo! ei Jesus'ga. Maranameuhū pe napendeaporoğitakatui naerū ikwahave'yima? Pekwaha ti! ei Jesus'ga. 58Kiro po ti ji imombe'ui pe me ikwahavuka pe me nahā ti pejeaporoğita katu javo. Ji rendu ti a'ero.

—Po nde te'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji nderekote'varuhua mombe'ui nehē te'i ti ga nhandeaporoğita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri ejirokwa ti javo ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xanhimbovvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē. 59A'e ji pe me: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ğa pe.

Pemano pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē

13 1A'ea Jesus'ga imombe'urē pevove'ġa pyteripeve'ġa ei Jesus'ga pe: —Pilatos'ga ahe jukaukari ojiheva'ea Galilíapeva'ea ko. Okwava'ē pota Galilíapeva'ea mbatepyryva ikwava'ēhava rehe Tupana'ga pe okovo. Ahe mbatepyryva jukarame Pilatos'ga ahe jukaukari. Aherekoa ono'ō mbatepyryva rekoa pavēi ga ahe jukaukarame, ei ġa Jesus'ga pe.

2A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahū ahe Galilíapeva'ea ogwyrripeve'ġa hohe. Nurā Pilatos'ga ahe jukaukari.” A'ea po pe ei naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

3—A'e ji pe me: Pe ndapekwahavi pe'erame nanongara. A'ereki ahewyrripeve'ġa oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikovo. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

4—O'a onga jo'ajo'ara Jerusalémmeva'ea rehe dezoitova'ea rehe ahe jukavo Siloépeve'ġa gwyrri pe. Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahū dezoitova'ea ojipe'ġa hohe Jerusalémmeve'ġa hohe. Nurā ahe rehe onga jo'ajo'ara ari.” A'ea po pe ei naerū?

5—A'e ji pe me: Pe ndapejapyakakatui ahe rehe. A'ereki Jerusalémmeve'ġa oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahā yva'ia figueira rehe

6Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Ġa mbo'eavo ga ei ġa pe:

—Akwaimbae'ga oho ko pe uva tymipyra pype. Pevo i'yva ami figueira. Oho ga heka hehe yva'ia figo ta'u ti javo. Ndogwerekoi yva'ia figo hehe reki. ⁷A'ero ga ei ġwemitymipyra repiakatuhara'ga pe: “Três anos imbokwara'ara'ari ji rujirurame avo heka figo figueira rehe. Ahã reki. Eha ti a'ero. A'ereki o'ã novia yvya po'ruavo,” ei ga.

⁸—A'ero garemitymipyra repiakatuhara'ga ei: “Na ti ojipeji um ano imbokwara'ari hehe nehẽ. Kiro po ti ji hyvykoi yvya imondovo i'tagwera yvapo pyri nehẽ. ⁹Po i'a nehẽ, a'ero pyry. Po ndi'ai nehẽ, a'ero ti emboharuka,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Jesus'ga omombi onhimombeva'ea karugwara

¹⁰Aerẽ sábadu rupi kiro Jesus'ga ġa mbo'ei gwe'yja'ġa jatykahava pype. ¹¹Ipype kunhangwerahẽa rekoi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ari hëatetirüa rehe. A'ea rupi hëa nopo'aġatui. Onhimombe hëa okovo. A'ereki anhaġa nomopo'aġatuukari hëa pe. ¹²Hëa repiagame Jesus'ga ei hëa pe:

—Kunha, ei ga. Avo ejo.

Hëa rurame ga pyri ga ei hëa pe:

—Ndepiro'y nde netetirüa hugwi kiro, ei ga.

¹³Hëa rehe ga pokogi kiro. A'ero kotihĩ hëa po'aġatui. Tupana'ga mboheteavo hëa ei:

—Pyry hete Tupana'ga ji ve, ei hëa gworygworyvamo ga rehe.

¹⁴Kiro huvihava'ga judeus'ġa jatykahava pype ga nhimboahivi Jesus'ga pe. A'ereki sábadu rupi Jesus'ga omombi hëatetirüa judeus'ġa poravykye'yma rupi. A'ero huvihava'ga ei ipypeve'ġa pe:

—Oporavyky po ahe ojipea rupi seis dias rupi hamo. A'ea rupi ti pejo tomombi ga petetirüa. Sábado rupi rüi po ti ga tomombi petetirüa nehẽ, ei ga ġajatykahava jaramo.

¹⁵A'ero Jesus'ga nhandepojy kaharete'ga ei ijara'ga pe ipypeve'ġa pe no:

—Pe'e pe ji ve: “Oko te'varuhu ga. A'ereki ga oporavyky sábadu rupi.” Nahã pe ei ji ve, ei Jesus'ga. Pehe reki okokatu'áva'ero peko. Pe nhaporemopeporavyky sábadu rupi no! A'ereki sábadu rupi pembopiro'y penhenymbava boi burro reheve hapyja hugwi herogwovo y pe imboy'gwovo.

¹⁶—Hëa reki, Abraõova'ea rakykwepoharamo ko hëa, ei Jesus'ga. Satanás'ga okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga, gaha hëa pojykauka ojipyri'va'ea pe. Nurã hëa nopo'aġatua'javi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ara'ari hëa pojykaukaramo. Jihi a'e: Pyry ji imbopiro'yi karugwara hëa hugwi sábadu rupi, ei Jesus'ga.

¹⁷Ga nhi'igame ga'arõel'ÿve'ġa ndipoyjayjari. Ipypeve'ġa reki ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ero ġa ei:

—Oapo hete Jesus'ga ahemonhimomby'ava'ea pyryva'ea. Ipopoaka hete ga, ei ġa gworyvamo garembiapopava rehe.

Mostarda ra'ynha xunhieteva'ea
(*Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32*)

¹⁸Oj'java'ea pyvõ Jesus'ga ãa mbo'ei. A'ero ga ei:
—Marã hekoi kiro vyakotyve'ãa pe ãa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. ¹⁹Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerẽ yvovuhuro tuhẽ. A'ero gwyrã'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'yve'ãa po ti he'yjuhu nehẽ javo.

Pão imbovuhava
(*Mateus 13.33*)

²⁰Ojipea pyvõ oj'java'ea pyvõ Jesus'ga ãa mbo'ei. A'ero ga ei:
—Marã hekoi kiro vyakotyve'ãa pe ãa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. ²¹Kunhangweraheã opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hãa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hãa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ãa herojijyi ojeaporoãita nehẽ javo.

Porta'ia ndipypiriva'ea
(*Mateus 7.13-14, 21-23*)

²²Aerẽ Jesus'ga hogahoi ojipejipe pe cidades pe. Cidades'i pe ga hoi no. Pevopevo ga ãa mbo'embo'eavo ogwovo Jerusalém me.

²³Pevove'ga e'i Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero emombe'u ore ve. Tupana'ga omombo aherekote'varuhua ahe hugwi okovo. Maramomi ãa hugwi po ti Tupana'ga imombori ãandekote'varuhua ãa nderogwovo yvagi pe nehẽ toko ti ãa jireheva'ero javo? Ndahe'yi po ãa? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ãa pe:

²⁴—Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa. Pejirokwa hete ti penhimongiavo Tupana'ga ronga pype porta'ia rupi ndipypiriva'ea rupi ga pyri. A'e ji pe me: Pejirokwa hete ti penhimongiavo. A'ereki he'yjuhuve'ãa oki pota garonga pype novã. Emo ãa ndoki.

²⁵—Aerẽ po ti Tupana'ga po'ami hovapytyma porta nehẽ. Po pe ami mytu'ẽ me a'ea rupi, a'ero po ti pe kwapekwari porta rehe novã nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Ehovapytymba'vo ti porta ore ve orepojykaharetero.”

—A'ero po ti ga ei pe me nehẽ: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehẽ. Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yama jireheva'ero,” e po ti ga nehẽ.

26—A'ero po ti pe ei nehẽ: “Oro'u ko ore nde pyri ikwehe. Erembo'e nde pehea rupi orecidade rapea rupi ikwehe.”

27—A'ero po ti ga ei pe me nehẽ: “A'e ji pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a pa ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'yumi pe pekotovaruhu.” A'ea po ti ga ei pe me nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe.

28 A'ea rupi po ti pe ẽa ndepiagi nehẽ: Abraõ'ga, Isaque'ga, Jacõ'ga nehẽ. Pe ẽa ndepiapavi Tupana'ga nhi'iõga mombe'uhara'ẽa nehẽ no. Okipavipe po ti ẽa Tupana'ga rongapype pe ẽa ndepiagame nehẽ. Tupana'ga napemongiukari õwonga pe nehẽ. A'ea rupi po ti pe jehe'oi pejihe penhimonha'ngavo hahyrame pejive pevo nehẽ, ei Jesus'ga.

29—Uhu po ti ojipe'õga nehẽ. Kwara ipora hugwi po ti ẽa nduõanduri kwara ihoa hugwi no, tyapyra hugwi no, nhimbya hugwi no. ẽa uhu oapyga nehẽ ti'u ti Tupana'ga rongapype javo, ei Jesus'ga ẽa pe.

30—Pehendu ti! ei Jesus'ga. Kiroki ẽa huvihava rui aõwamo – jara'õga po ti huvihava nehẽ. Kiroki ẽa huvihava aõwamo – jara'õga po ti ndokoa'javi huvihavamo nehẽ, ei Jesus'ga ẽa pe.

Jesus'ga oarõ hete Jerusalém

(Mateus 23.37-39)

31 Kiro fariseus'õga nduri ovahema Jesus'ga pyri. Ga pe ẽa ei:

—Heregwovo avo hugwi. A'ereki Herodes'ga nde juka pota, ei ẽa.

32 A'ero Jesus'ga ei ẽa pe:

—Ga ko huvihavatehea jagwa'ria'java'ea ja raposa ja. Peho ji mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ehendu ti!” ei Jesus'ga nde ve. ‘Kiro ji ambojipe'ape'a ahe hugwi anhaõga Diabo'gapyriva'ea. Amombimombi ji ahetetirua ahe hugwi no aõwamo. Nahã ji poravykyi kiro. Ko'emame na jitehe ti. A'ea py'rovo po ti ji poravykypavi nehẽ.’ A'ea Jesus'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji Herodes'ga pe, ei Jesus'ga ẽa pe.

33—Pe'e katu pe pe'erame ji ve: “Heregwovo.” Na tuhẽ. Taho ti ji jigwovo pea rupi kiro ko'emame no a'ea py'rovo no jigwovo cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém me jate ẽa Tupana'ga nhi'iõga mombe'uharava'ea juka pota jipi. Pevo jitehe po ti ẽa tajijuka nehẽ naerú! ei Jesus'ga ẽa pe.

Kiro Jesus'ga ei cidadepeve'õga pe Jerusalémmeve'õga pe:

34—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iõga mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga. Tupana'ga ahe mondoukarampe pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiõga omono'ono'õ gway'ria opepoa gwyrí pe. Na jitehe he'yjuhuva'ea rupi ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiõga ja pe nderekokatupota novia. Emo pe ndapepotaruhui, ei Jesus'ga.

35—Pehendu ti a'ero! Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehẽ. Gandohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehẽ. Pe tehe po ti peko a'ero nehẽ. Pe ndajirepiaga'javi nehẽ, a'e katu ji pe me. Aerẽ jate po ti ji rura'javi nehẽ. A'ea rupi po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ti tomomyry Jesus'ga pe. Gaha Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi ahevuvura ahe hugwi

14 ¹Aerē sábadu rupi Jesus'ga hoi fariseus'ğa nduvihava'ga rongu pe ta'u ji pevo javo. Ga vahemame garonga pe ğa Jesus'ga repiahetei fariseu'ga fariseu'ga pavēive'ğa pavēi javo ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga okote'varuhuavo nehē? Po nahā, a'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ğa ojohupe.

²Jesus'ga rovai pyteri pe oko itetirüave'ga. Ovuvu pa ga hugwi gapya gajyva. ³Kiro Jesus'ga ei judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe a'ero – kiroki ğa ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Ğa pe fariseus'ğa pe no Jesus'ga ei:

—Mahā po pyry? Mara'ngu po sábadu rupi ahe imombiga ğatetirüa ğa hugwi? Mara'ngu po ahe imombige'yma ğatetirüa sábadu rupi? Mahā po pyry?

A'ea Jesus'ga ei ğa pe tonhi'ipondekwa ti ğa javo.

⁴Emo ğa nonhi'ipondekwavi. A'ero Jesus'ga pokogi itetirüave'ga rehe imombiga gavuvura ga mondouka garonga pe. ⁵Ğa pe Jesus'ga ei:

—Erereko po nde jumento. Boi po nde erereko. Po nerenymbava ihiri ikwaruhua pype, a'ero po kotihī nde ipyhygi enhenymbava henohehema jugwi sábadu rupi. Nahā nde enhenymbava rereko katu. A'ereki pyry nerenymbava nde ve.

A'ea Jesus'ga ei fariseus'ğa pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe no pyry ji itetirüave'ga pokogi sábadu rupi no javo.

⁶Nonhi'ipondekwavi ğa. A'ereki ğa ğwenohē tuhē sábadu rupi.

Nonhimbohetei po ahe hamo

⁷Kiro ğa nduri fariseus'ğa ojipe'ğa ndeheve – kiroki ğa fariseu'ga ğa mono'oğuka ğa mbuhuruka ğwonga pe i'gwovouka ğa pe. Oapy ğa huvihava'ğa apykava rehe ikatuva'ea rehe. “Tianderepia pa ti ğa nhande mboheteavo,” ei ğa. “A'ereki nhande ğa hohe,” ei ğa ovytyeri pe.

Ğa apygame hehe Jesus'ga ğa ndepiagi. A'ero ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea ğa pe. Ğa pe ga ei:

⁸—Po toryva jara'ga pe mono'oğukari pe'u ti javo toryvi pe ğamohembirekohai pe. Pehorame toryva repiaga ti tapeapygi huvihava'ğa apykava rehe ikatuva'ea rehe tianderepia pa ti ğa jave'yma. Mara'ngu po ijara'ga javo ndehoheve'ga pe: “Herejo toryva repiaga?” ⁹A'ero po ti ga ruri nehē. Nurā po ti ijara'ga ei pe me nehē: “Na ga apygi pe py'rovo huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe.” Ga erame na pe me, a'ero po ti pe ndapepoyjayjari nehē pejigwovo peapyga irupe okoteheve'ğa apykava rehe nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁰—Po toryva jara'ga pe mono'oğukari toryva repiagauka pe me nehē. Peapy na'ē ti okoteheve'ğa apykava rehe. Aerē po ti ijara'ga ruri javo pe me nehē. “Pejikyoty'a pe ji pavēi,” e po ti ga pe me nehē. “Ikatuva'ea rehe ti peapy huvihava'ğa apykava rehe.” Ga erame na, po ti ojipe'ğa ga renduvi – kiroki ğa oapy pe pyry. A'ero po ti ğa ei pe mombe'gwovo: “Ĝahā ore hohe.” Nahā po ti ğa ei pe mboheteavo nehē, ei Jesus'ga.

¹¹—Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ğa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboteveo pepopoakaramo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehê: “Pe ndapekoi huvihavamo. Napenhimbotevei po pe hamo a'ero!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehê, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbotevei ojipe'ğa pokokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehê: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehê, ei Jesus'ga ға pe.

¹² Jesus'ga ei fariseu'ga pe – kiroki ga ombuhuruka ga ғwonga pe e'u ti ji pyri javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Nde japorame mbatera to'u ti ға javo, teremuhurukari ti ға ejipyri – kiroki ға ojikoty'a nde pavêi. Teremuhurukari ti neirũ'ğa, eje'yja'ğa, imbateve'ğa. Teremuhurukari ti nanongara'ğa arimo ypytunimo no to'u ti ға javo. Po nde ға mbuhurukari, aerê po ti ға ei nde ve nehê: “Herejo i'gwovo kiro oreronga pe.” Nahã po ti ға toryva kwepygi nde ve nehê, ei Jesus'ga ga pe.

¹³—Po nde japorame toryva koji'li pyri nde ға mbuhurukari imbaterel'ÿve'ğa, ika'naka'nauhũve'ğa, ipyka'naka'nave'ğa, heakwagweve'ğa. Nanongara'ğa embuhuruka ti to'u ti ға ji pyri javo. ¹⁴ A'ero po ti pyryhetero nde ve nehê. Ґa po ti ndokwepygi toryva nde ve nehê. Tupana'ga reki ga pyryhetero nde ve nehê omanove'ğa mbogweravame pyryve'ğa mbogweravame nehê, ei Jesus'ga ga pe.

Hehanhuhũ toryva

(Mateus 22.1-10)

¹⁵ Jesus'ga pyri ға i'ui oapyga mesa pyri Jesus'ga renduva.

Ґapyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Horyory po ti ga nehê – kiroki ga o'u Tupana'ga ruhava pype Tupana'ga rekorame nhanderuvihavuhuhetero, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Imombe'gwovo ga ei ga pe:

—Marã Tupana'ga yvyakotyve'ğa nderekoukari okorame ғanduviuhuhuhetero? A'ea rehe po ti ji nde mbo'ei ikwahavuka nde ve imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Akwaimbae'ga ei he'yjuhuve'ğa pe: “Kiro po ti ji japoukari toryva. Pe'u ti ji pyri,” ei ga ға pe. A'ero ga hoi japovouka, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ¹⁷ Omboavujikwepavuka ga inoğuka. A'ero ga ojipyrive'ga mondoukari ға pyri. Ga pe ga ei: “Eho javo ға pe: ‘Hepejijo kiroğwe. A'ereki ga omboavujikwepavuka mbatera pe me.’”

—“Kwa,” ei ga ogwovo javo ға pe.

¹⁸—Ganhi'iğa renduvame ға ndohopotari toryvi pe. Ga pe ға eға'ei: “Ndorohoi ore. A'ereki nahanahã ore oroko,” ei ға.

—Peropero gapyrive'ga hoi ға momorandupava novia a'ero. Ojipe'ga pyri na'ẽ gapyrive'ga hoi javo ga pe: “Herejo i'gwovo. Omboavujikwepavuka jiruvihava'ga nde ve.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji kohoa itambere'ia mondovo. Taho ji hepiaga. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

19—Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero javo: “Herejo i'gwovo.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji he'yiva'ea nhirenymbava dez boi itambere'ia mondovo. Taho ti ji hepiaga ipopoakara toporavyky boi ji ve. Nurã ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

20—Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero.

—Emo gaha e'i gapyrive'ga pe: “Nhirembireko ji hëa pavëi ko. Nurã ji ndahoi i'gwovo ga pyri,” ei ga gapyrive'ga pe.

21—A'ero gapyrive'ga jivyri ua gwuvihava'ga pyri. Omombe'u pa ga ga pe ġanhi'iġagwera. “Nduri tuhë ġa,” ei ga. “A'ereki nahanahã ġa oko.”

—A'ero garuvihava'ga nhimboahivi ġanhi'iġagwera renduvame. A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Haite! Eho ti pehea rupi cidade rapea rupi ja'oga rupi cidade pe. Eru ti ġa: imbatere'yve'ġa, ika'naka'nauhüve'ġa, ipyka'naka'nave'ġa, heakwagweve'ġa. Emongi ti ġa nhironga pype to'u ti ġa.”

22—Kotihí gapyrive'ga hoi ga nhi'ipo'ruavo. Iporia'ive'ġa pe nhaporemo ga ei: “Hepejijo ji rupi. Pe'u ti jiruvihava'ga pyri.” Nahã ga ġa nderuri gwuvihava'ga rongga pe ġa nderovahema ġa mongiavo ipype. A'ero ga hoi gwuvihava'ga pyri javo: “Aru pa ji ġa. Ndohygi reki ġa mesa rehe,” ei ga gwuvihava'ga pe.

23—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Eho ti cidade hugwi pepukuhua rupi pehe'ia rupi no pevove'ġa mbuhuruka tuhë nhironga pe. Ohygahi ti ġa nhironga rehe nehë. 24 A'ereki ji a'e nde ve: Jypyve'ġa – kiroki ġa nde hoypyrame nduri – ġa ndo'ui'l'i po ti nhiremimboavujikwerukava'ea. Iporia'ive'ġa jate po ti o'u,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga arõheterame ahe oko garemimbo'eharamo

(Mateus 10.37-39)

25 Aerë Jesus'ga hogahoi pehea rupi taho ti ji Jerusalém me javo. Ga rupi he'yjuhuve'ġa hoġahoi. Opyryryma Jesus'ga ei ġa pe:

26—Po ga uhu ji pyri tako ji neremimbo'eharamo javo. Ji arõheterame po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehë. Koji'i ti ga tanhiarõ hete gwuva'ga arõa hohe, oyhëa arõa hohe, ġwembirekohëa arõa hohe, gwa'yra'ġa arõa hohe, oirü'ġa arõa hohe, okuvyra'ġa arõa hohe ġwendyra'ġa arõa hohe. Koji'i ji arõheterame ġa'arõa hohe po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehë. Koji'i ga ġa arõrame nhiarõa hohe, namongoi po ti ji ga nhiremimbo'eharamo nehë. Ġwemimbotarimo rehe ga rekorame po ti ji namongoi ga nhiremimbo'eharamo nehë. Ji rehe jate ti ga toko ji arõheteavo, ei Jesus'ga.

27—Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehë ereko nde Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe ti ga tokoyme nhiremimbo'eharamo nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

28—Po peapo pota onga jo'ara, a'ero pe peapyna'ëi pejapyakakatuavo hehe. Pejiyvyteri pe pe ei nehë: “Marã? Ohy re po ti hehe nhiitambere'ia ikwepykavamo ji japorame nehë? Marã? Ndohygi po ti nhiitambere'ia hehe ikwepykavamo nehë?” A'ea pe ei pejapyakakatuavo ikwahava. Ihygame jate po ti pe japoi nehë, ei Jesus'ga.

29—Pejapyakakatue'y mame ikwahave'y mame po ti pe imbovyri okyta tehe japopave'y ma nehë herekoa'jave'y mame itambere'ia nehë. Hepiagame ãa nhaporemõ ãa e'ie'i pe me pe jaita a'ero nehë. 30 “Pehepia ti ãa! Ndoapoi gweuhu ãa,” e po ti ãa pe mombe'gwovo nehë, ei Jesus'ga.

31—Po huvihavuhu'ga oho pota ojipe'ãa nduvihavuhu'ga rovatiamo ga rurame otavuka ga pe, a'ero ga apyna'ëi ojapyakakatuavo hehe. Oyvyteri pe ga ei nehë: —“Nhipavëive'ãa ko he'yive'ãa dez milve'ãa soldados'ãa. Emo vinte milve'ãa soldados'ãa ko gapavëive'ãa. Gapavëive'ãa he'yjuhu hete nhipavëive'ãa hohe reki. Marã po ti nhipavëive'ãa ãa nderekoi ãa novatiamo ãa ndurame otavuka ji ve nehë? Mara'ngu po ti ãa ãa jukavo nehë?” ei ga oyvyteri pe.

32—Ojapyakarë hehe ga ei oyvyteri pe: “Nhipavëive'ãa po ti ndipopoakari ãa pe nehë. Nduri ve ga. Irupe hete ga ji hugwi. Amondouka po ti ji ojipejipejiteve'ãa nhipavëive'ãa ga pyri nehë te'i katu ti ãa ga pe ga ma'ngoma'ngoga. Nurã ndura'javi po ti ga otavuka ji ve nehë.” A'ea huvihavuhu'ga ei ikwahava ojapyakakatuavo, ei Jesus'ga.

33—Na jitehe penhimbopiro'y ti pejeaporoãita hugwi peapoa hugwi no pejapyakakatuavo na'ë. Pe'ji ti: “Kiro ti ji tako Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi jate. Jiapoa ko ga'apoa kiro.” Po pe ndape'ei a'ea penhimbopiro'ye'y ma pejeaporoãita hugwi, a'ero po ti pe ndapekoi nhiremimbo'eharamo nehë, ei Jesus'ga.

Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera

(Mateus 5.13; Marcos 9.50)

34—Jukyra ko pyry. A'ereki omongo katu mbatera imonemukare'y ma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Po jukyra ndapyryva'javi, marã po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehë? Ahe nombryryva'javi tuhë jukyra! ei Jesus'ga. 35 A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Ahe nomondoi yja pype tombohory nhiremityma javo. A'ereki nombohoryvi aheremityma. Ahe nombojihe'arukari i'atagwera rehe imondovo yja pype nhiremityma tombohory javo. A'ereki jukyra ndapyryva'javi. Omombo ahe a'ero.

—Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhü pe ojipe'ãa mongokatui naerü? Maranuhü po ti ji nhimoirüukara'javi pe me nehë pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ãa pe javo pe me naerü? Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ãa pe.

Ovelha ika'nhymipyra

(Mateus 18.12-14)

15 ¹Aerē itambere'ia mono'ōhara'ġa nduġanduri Jesus'ga pyri okote'varuhuve'ġa pavēi. Ġa uhu pa onhimono'oġa Jesus'ga pyri tihendu Jesus'ga javo. ²Fariseus'ġa ġambo'ehara'ġa pavēi ndopotari okote'varuhuve'ġa ndurame Jesus'ga pyri. A'ero ġa ei:

—Ojihe'a Jesus'ga okote'varuhuve'ġa ndehe gworygworyvamo ġa ndehe! Ġa pyri ga i'tui no, ei ġa.

³Nurā Jesus'ga imombe'ui fariseus'ġa pe ojo'java'ea. Ġa mbo'eavo ga ei:

⁴—Po pe pereko penhenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy pe hugwi, ndapehoi re po pe heka naerū? Peheja po pe naerū he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ongae'yi me pejigwovo hekapige'yma ojipeji ika'nhymava'ea repiaga. ⁵Hepiagame po pe imondoi peahavi pejoryjoryvamo herua.

⁶Pevahemame penhonga pe po pe ġa mbuhurukari peji pyri pejikoty'ave'ġa pejikotyve'ġa ndeheve. Pe'e po pe ġa pe: “Pejoryjory ti ore pavēi. A'ereki ore orohepia orerenymbava ovelha ika'nhymipyra.” Nahā po pe ei, ei Jesus'ga.

⁷—Na jitehe yvagipeve'ġa ndoryndoryhetero yvagi pe okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi. Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. Oka'nhyve'ġa ja rūi noventa e nove pyryve'ġa ndekoi, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Koji'i yvagipeve'ġa ndoryndoryvamo ojipeji'ga rehe oka'nhymipyra'ga rehe ga pohirame okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

Itambere'ia ika'nhymipyra

⁸Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Po kunhangwerahēa gwereko itambere'ia dez moedas de prata, ei Jesus'ga. Po hēa omoka'nhy ojipeji ġwonga pype, a'ero po hēa imondygi lamparina tahepia ti itambere'ia javo. Opehiphi katu po hēa ġwonga pype ytya mbojatyka itambere'ia rekapige'yma hepiaga, ei Jesus'ga. ⁹Itambere'ia repiagame po hēa ġa mbuhurukari ojipyri ojikoty'ave'ġa okotyve'ġa no. A'ero po hēa ei ġa pe: “Pejoryjory ti ji pavēi. A'ereki ji ahepia itambere'ia nhiremimoka'nhymipyra,” e po hēa, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁰—Na jitehe Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ndoryndoryvamo okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi ojipejive'ga. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. A'ereki Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

Gara'yra'ga oka'nhymipyra'ga

¹¹Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ġa mbo'eavo ga ei:

—Mokōi akwaimbae'ga ra'yra'ġa. ¹²Uva'ga pe ipyahuve'ga ei: “Apī,” ei ga. “Aheruva'ga ti tomo'ē ombatera gwa'yra'ġa pe ġa yvuakarame. Emo'ē

ti kiro a'ero. Embuhu ji ve kiro jiapoa,” ei ga. A'ero garuva'ga imo'embavi ombatera he'yiva'ea gwa'yra'ğa pe imondovo, ei Jesus'ga.

13—Aere'i ipyahuve'ga imono'ombavi ombatera. Kiro ga herohoi. Paivo ga hoi upa. Pevo gwe ga hogahoi hepia'ngia rehe. Nharuiveuhũ ga okovo.

14—Oitambere'ia ga imondopavi a'ero hehe. A'ea rupi tiruahũ ġagwyri pe. A'ereki itymipyra nahenhui. Ahã tuhẽ mbatera pevo a'ero. Kiro ġa jukapahetei ty'ara. Ga ndogwerekoa'javi ojive no. A'ero ty'ara ga jukai.

15Nurã ga hoi oporavykyavo pevove'ga pe tapyhy mbatera jijive javo. Pevove'ga omboporavyky ga a'ero ga mondovo nhuhũ me. “Ehepia katu ti porcos tohoyme ti a'ea hugwi i'urame,” ei ga ga pe.

16—A'ero ga hepiakatui porcos ga pe okovo. Ougwei ga ipoitava reki tanhimoytaromouka javo novã. A'ereki ġa nomondoi ga pe, ei Jesus'ga.

17—Aerẽ ga japyakwapupugamo. “Garamo ji pytauhui avo naerũ?” ei ga oyvyteri pe. “O'u katu ġa mbatera – kiroki ġa oporavyky jiruva'ga pe. Ģa ndohygi reki hehe. He'yiva'ea hembyruera ġa gwereko a'ero. Emo jihi kiro po ti amano avo jitekovo. A'ereki ji juka hete ty'ara,” ei ga oyvyteri pe.

18—“Aho aha po ti ji nhivahema apina'ga pyri nehẽ. A'e po ti ji ga pe nehẽ: Apĩ, ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe. Nde ve ji rekote'varuhui no. 19Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo. Na ji poravykyi nde ve nehẽ oporavykyve'ğa ja a'ero nehẽ.

A'ea po ti ji ei jiruva'ga pe nehẽ.” A'ea ga ei oyvyteri pe ojapyakavo oina, ei Jesus'ga. 20Ovy ga a'ero opohia oporavykyia hugwi porcos reja ua pea hugwi.

—Ovahẽ ġwerĩ ga uva'ga rongga pe ua. Irupe garuva'ga gwa'yra'ga repiagi. “Kiroġwe jira'yra'ga jivyra'javi ji pyri. Aporogwety ji ga,” ei ga. A'ero ga nhani ga repenhana. Obeija ga ga gworygworyvamo ga rehe ga anhuvana.

21—Kiro ipyahuve'ga ei uva'ga pe: “Apĩ,” ei ga. “Ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe oji'i. Nde ve ji rekote'varuhui no. Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rũi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo,” ei ga.

22—Emo garuva'ga e'i ojipyryve'ğa pe: “Haite! Peru ti tapy'ynhapikatua – kiroki a'ea koji'i ikatu. Pemongiuka ti ga pe. Pemondo ti gapoakaġareheva'ea gapoakaġa rehe. Pemondo ti ga pe sandãlias no,” ei ga ġa pe. 23“Peho ti herua imboky'rauhu'iva'ea bezerro yuranuhũa ra'yra. A'ea nhande iporakahetei.

A'ea pejuka ti,” ei ga. “Ti'u ti. Tiapo ti toryva. 24A'ereki jira'yra'ga horame ji hugwi ji ei: Omano ga. A'ereki ji a'e ikwehe'i: Ji ndahepiaga'javi po ti ga nehẽ. Kiro ga jivyra'javame ji pyri ji ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga ji hugwi ohorame ji hugwi. Kiro ji ga repiaga'javi,” ei ga ojipyryve'ğa pe.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. Kiro ġa japo toryva.

25—Ojihuvypyve'ga rekoi ko pe. Kiro ga ruri ojivya onga pe. Ovahemame ga henduvi. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Opy po ġa imonhi'iġa,” ei ga.

26—Ojipyri ga ojipyryve'ga mbuhurukari javo ga pe: “Maraname ġa japo toryva?” ei ga.

27—“Neirũ'ga uhu,” ei gapyrive'ga ga pe. “Nderuva'ga ga rerekokatua'ja. ‘Nitetirũi ga,’ ei nderuva'ga. ‘Okoji jira'yra'ga,’ ei ga. Nurã nderuva'ga ojukauga imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ga.

28—Ojihuvypyve'ga onhimonha'nga henduvame. Ndokipotari tuhẽ ga onga pype toryva repiaga. A'ero garuva'ga hemi ua ga pyri. “Herejo tuhẽ,” ei ga gwa'yra'ga pe. A'ea ga ega'ei ga pe.

29—A'ero ojihuvypyve'ga ei uva'ga pe: “Ji rendu ti! Imbokwara'ara'arame jihi aporavyky hete nde ve jitekovo. Nane'ymi nenhi'ĩga rupi ji ako katu. Ji ve nde nerembuhuri'i'i xunhiva'ea cabrito. Poi nde nerembuhuri ji ve toapo ti ga toryva javo ojikoty'ave'ĩga pavẽi. ³⁰Gaha reki, ndera'yra'ga, ga jigwaraipavi neitambere'ia rehe imondovo ahe'upahara'ĩga pe. Ga rura'javame nde ijukaukari ga pe imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ojihuvypyve'ga uva'ga pe.

31—“Pi'a,” ei garuva'ga ga pe. “Nane'ymi nde ruvi ji pyri. Nhimbatepava nembatera tuhẽ okovo. ³²Pyri nhande roryroryvamo. Nurã ti tiapo toryva. A'ereki neirũ'ga horame nhande hugwi nhande ei: Omano ga. A'ereki nhande xa'e ikwehe'i: Ndihepiaga'javi po ti nhande ga nehẽ. Kiro ga jivura'javame nhande pyri nhande ei: Okwera'ja ga. Oka'nhymypy ko ga nhande hugwi ohorame nhande hugwi. Kiro nhande ga repiaga'javi,” ei garuva'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Akwaimbae'ga omoandyandyi gwuvihava'ga

16 ¹Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ĩga pe imombe'gwovo ojipea. Ĝa mbo'eavo ga ei:

—Imbateheteve'ga ei ojipyrive'ga pe: “Ehepia katu nhimbatera ji ve ima'eamo ipyhyga itambere'ia ji ve,” ei ga ga pe.

—“Kwa,” ei ga.

—Aerẽ imbateve'ga pyri ġa uhu javo ga pe: “Ndepyrive'ga ojigwarajuhu nembatera rehe,” ei ġa imbateve'ga pe.

2—Imbateve'ga ombuhuruka ojipyrive'ga a'ero. Ga pe ga ei: “Garamo nde rekouhui? Nde mombe'u ġa ji ve. Maraname nde jigwarai nhimbatera rehe? Ekwatija ti ji ve imombe'gwovo enhimima'ẽa. Tahepia ji. Nde po ti ndereporavykya'javi ji ve hepiage'yma nhimbatera ji ve nehẽ,” ei ga ga pe.

3—A'ero gapyrive'ga ei ovytyeri pe: “Marã po ti ji rekoï a'ero nehẽ? Kiro po ti jiruvihava'ga ji mondohetei ojihugwi ji mboporavykya'jave'yma ojive nehẽ. Ndajipopoakari ji. Nurã ndahvyvykoi ko pe. Naporanduva'uvi ji mbatera ojipe'ĩga hugwi. Marã po ti ji rekoï ipyhyga mbatera jijive nehẽ?” ei ga. ⁴Ojapyaka ga. “Ah! Kiro ji akwaha!” ei ga. “Nahanahã po ti ji rekoï ġa mbohoryoryva ji rehe nehẽ. A'ero po ti ġa ji mboapygi ġwonga pype ji rerekokatuavo nehẽ ji poravykya'jave'ymame ga pe nehẽ,” ei ga ovytyeri pe.

5—A'ero ġa mbojopy'rupy'ruavo ga ġa mbuhupavukari ojipyri – kiroki ġa ndokwepygi ve garuvihava'ga pe. Urypyve'ga rurame ga ei ga pe: “Maramomi nde nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?” ei ga.

6—A'ero ga ei gapyrive'ga pe: “He'yiva'ea ikava cem tambores de azeite,” ei ga.

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea cinquenta tambores jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehê,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

7—Ojipe'ga pe ga ei ga rurame: “Maramomi nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?”

—A'ero ga ei ga pe: “He'yiva'ea ha'ynha cem alqueires de trigo.”

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rerojijyita. Ndahe'yiva'ea oitenta alqueires jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehê,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

8—Aerê ikwahavame garuvihava'ga ei: “Heaporoğita jipyrive'ga ojapyakaheteavo ji moandyita ikwahava.” A'ea ga ei ojipyrive'ga omoandyirame, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—A'ereki okote'varuhuve'ğa okwaha ojogwerekovo gweaporoğitaro. A'ea ğa ikwahavi pyryve'ğa hohe jireheve'ğa hohe kojahuarupive'ğa hohe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ğa pe.

9—Jihi a'e pe me, ei Jesus'ga ğa pe. Pemondo ti iporia'ive'ğa pe penhiitambere'ia tohoryory ti ğa pejihe. A'ero aerê pe manorame ipyhyga'jave'yima itambere'ia, po ti ğa ndoryndoryvamo jitehe pe ndehe nehê pe mboapyga ojipyri pevo yvagi pe nehê – kiroki a'ea ndopavi nehê. Pevo nane'yimi po ti nde rui ğa pyri nehê, ei Jesus'ga.

10—Kiroki ga ndahe'yiva'ea repia katu – gaha he'yjuhuva'ea repia katu no ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga ndahe'yiva'ea rehe omotetirúa – gaha he'yjuhuva'ea rehe omotetirúa no ahe mbojikoge'yima ojihe, ei Jesus'ga. 11 Po pe ndapepo'rukatui vvyakotyva'ea penhiitambere'ia, a'ero po ti Tupana'ga nomondoi oapoa pyryheteva'ea yvagipeva'ea pe me nehê topo'ruyme ti ğa javo. 12 Po pe ndapehepiakatui aheapoa ahe ve ahe mbojikoge'yima ojihe, a'ero po ti Tupana'ga nomondoi peapoa pe me nehê, ei Jesus'ga.

13—Kiro po ti ji ğa mombe'ui mokonha'ğa ahepojykahara'ğa pe me pe mbo'eavo, ei Jesus'ga. Tiruahü ahe poravykyrame mokonha'ğa pe opojykahara'ğa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ğa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arôhetei ojipe'ga arôe'yima. Ovy'a hete po ahe onhimiarôve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yima.

—Na jitehe ahe nonhi'ipo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

Tupana'ga okwaha aherekote'varuhua

(Mateus 11.12-13; 19.9; 5.31-32; Marcos 10.11-12)

14 Jesus'ga imombe'urame ğwemimbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa ga rendupavi. Fariseus'ğa opotaruhu itambere'ia. Nurã ğa ndopotari Jesus'ga remimombe'ua. A'ero ğa Jesus'ga jaihetei ga rerekomemuamo.

¹⁵Kiro Jesus'ga ei fariseus'ğa pe:

—Pehe peko katu ahe pejepiagame jate. A'ero ahe ei: “Tupana'ga roryroryvamo ã ndehe ãandekokatua rehe.” Ikwahave'yma ahe ei nahã ombaragwahave'yma ãgwaramo pendekote'varuhua rehe. Tupana'ga ki a'e te okwaha pendekote'varuhua. Aheremimboheteve'a pe Tupana'ga ei: “Ite'varuhu hete!” ei ga.

¹⁶—Ymyahũ ymyahũva'ea ahe mbo'ei Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea nhi'iğagwera rehe no. A'ea rehe ymyahũve'ğa ã mbo'ei ikwehe'i no nahanahã ti peko katu javo. Kiro João Batista'ga ağwamove'iğa mbo'ei pyryva'ea rehe ji pavêi, ei Jesus'ga. ã mbo'eavo ore ei ã pe: Kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo. Orenderuve'ğa heroviapotahetei orenhi'iğa. A'ero ã ei: “Toko ti ga oreruvihavuhuhetero.” A'ea ã ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe.

¹⁷—Po yvaga opa. Po yvya opa. Moisésva'ea remimbo'eagwera ki a'e te ndopavi'i'i. Xunhi'l'iva'ea rui po ti ipavi jugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁸—Kiroki ga opohi ãwembirekohẽa hugwi hẽa mondoheteavo – gaha ite'varuhu ojipehẽa rerekorame. Tupana'ga ndopotari ga ojipehẽa rerekorame. Hẽa rerekorame ga ajuajuri. A'ereki ga hambireko jitehe jypyvehẽa pavêi. Na jitehe – kiroki ga gwereko garemberokopyvehẽa ga pohirame hẽa hugwi – gaha ite'varuhu hẽa rerekorame. A'ereki ga gwereko garemberokohẽa. Tupana'ga ndopotari nanongara, ei Jesus'ga ã mbo'eavo.

Imbateheteve'a Lázaro'va'ea pavêi

¹⁹Kiro Jesus'ga imombe'ui ã mbo'eavo. A'ero ga ei:

—Ahe gwereko pa imbateheteve'a. Nane'yimi ahe omongi tapy'ynhapipyryva ikatuheteve'a. He'yi hehe. Huvihava'ğa pira'java'ea ko ahepira hovyi'iva'ea linho apopyra no pyryva'ea. Nane'yimi ahe hereko ikatukatuva'ea jate i'gwoi'gwovo gworygworyvamo.

²⁰—Aherongauhua apoa pyri porta pyri Lázaro'va'ea nhinoği. Ono ã ahe pevo jipi. Iporia'i Lázaro'va'ea ombatere'ymamo ojagwuhuro. He'yjuhu ahejagwa. ²¹Ougwei ahe imbateva'ea rembi'uagwera. “Po ga imbuhurukari ji ve hamo – kiroki ohiohi gajurua hugwi yvyvo ga i'urame,” ei ahe ovytyeri pe. Nhağwatiğa uhu ahejagwa rererereva okovo!

²²—Aerẽ iporia'iva'ea manoi Lázaro'va'ea. A'ero Tupana'gapyrive'ga ahera'uva rerohoi imondovo Abraõova'ea pyri yvagi pe.

—Imbateva'ea manoi no. A'ero ã ahe tymi. ²³Omanove'ğa gwyrri pe imbateva'ea ra'uva rekoi. Hahy hete imbateva'ea pe pevo. Kiro ahe jovavuri. Paivo ihoi ahema'ẽa Abraõova'ea repiaga. Ahe gwepia Lázaro'va'ea rekorame Abraõova'ea pyri hete. ²⁴A'ero imbateva'ea onhi'iğa mondoi: “Amoi! Abraõo!” ei ahe. “Ji porogwety po nde hamo! Embuhuruka ti Lázaro'va'ea ji pyri. Tomonde ti ahe opoakãtiapy'ria yhya pype herua imbuhua nhikũa rehe imbohakuvia nhikũa. A'ereki hahyuhu ji ve tata pype.”

25—A'ero Abraãova'ea ei: “Pi'a,” ei ahe. “Nahembuhurukari ji. Ekwahava'ja ti. Emanoe'ymame nde erereko embatera ikatuva'ea ejoryjoryvamo. Lázarova'ea pe ki a'e te ite'varuhu hete omanoe'ymame. Kiro Lázarova'ea py'a u katu avo ji pyri. Nde ve kiro hahy hete.

26Nhanema'õ me oko yvya kwaruhua. Nurã ahe ndohahavi ore hugwi pe pyri. Na jitehe ahe ndohahavi pe hugwi ore pyri,” ei Abraãova'ea ahe ve.

27-28—A'ero imbateva'ea ei: “Amoi!” ei ga. “Ji rendu! Emondouka ti Lázarova'ea jiruva'ga ronga pe a'ero nhiirũ'ga pyri cincove'ga pyri. Tomombe'u ti ahe ãa pe jirekote'varuhua kwepykava topohi ti ãa okote'varuhua hugwi. A'ero nduri po ti ãa avo ji pyri hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” ei imbateva'ea Abraãova'ea pe.

29—A'ero Abraãova'ea ei: “Gwerekõ ãa Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Gwerekõ ãa Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea nhi'i'gagwera aherembikwatijara. Na ãa aherembikwatijara rendukatui xako hehe javo,” ei Abraãova'ea ahe ve.

30—“Amoi,” ei ahe Abraãova'ea pe. “Nohenduvi po ti ãa aherembikwatijara okoe'yma hehe. Po ti ahe vyri omanoa hugwi ogwovo ãa pyri imombe'gwovo ãa pe nehẽ, a'ero po ti ãa pohiri okote'varuhua hugwi nehẽ,” ei imbateva'ea.

31—A'ero Abraãova'ea ei ahe ve: “Po ãa nohendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'i'ga mombe'uharava'ea nhi'i'gagwera reheve, a'ero po ti ãa ndogweroviari ahe vyrame omanoa hugwi ogwovo ãa pyri imombe'gwovo ãa pe nehẽ. Nurã po ti ji namondoukari ahe pevo nehẽ,” ei Abraãova'ea imbateva'ea pe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui fariseus'ga pe ãa mbo'eavo.

Tiruahũ hete ãa pe, ei Jesus'ga

(Mateus 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

17 ¹Gwemimbo'ehara'ãa pe Jesus'ga ei:

—Jara'ãa ombote'varuhu jipi. Na tuhẽ po ti jipi nehẽ, ei Jesus'ga.

ãa pe ti tiruahũ hete nehẽ – kiroki ãa ombote'va ojipe'ãa mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ²Omano jipe po ãa hamo tombote'varyme ti ãa jireheve'ãa – kiroki jireheve'ãa aãwamo gwe ojiko Tupana'ga rehe ikwahapave'yma Tupana'ga nhi'i'ga, ei Jesus'ga. Po ahe opytĩ ãajurimo itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ãa momboa ypihua ruvihava pype ãa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ãa pe. Koji'i tiruahũ hete ãa pe ãa jireheve'ãa mbote'varuhurame, ei Jesus'ga ãwemimbo'ehara'ãa pe.

³—Eko katu ti! Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja. Po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti ere ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve. Na rũi ahe japo.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga.

—Po ga ei nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko. Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ,” e po ga nde ve. Po ga pohiri okote'varuhua hugwi, a'ero terehenonha'javi ti garekote'varuhua.

(Lucas 17.3)

4—Po he'yjuhurame po seterame ga te'varuhua'jaa'javamo nde ve ara rupi ve. Po he'yjuhurame po seterame ga ea'jaa'javi nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko,” e po ga nde ve. “Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehē. Apohi ji kiro jirekote'varuhua hugwi,” e po ga. A'ero he'yjuhurame seterame ti erea'jaa'ja ga pe: “Nahenonha'javi po ti ji nderekote'varuhua nehē.” Nahā ti ere ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahā oko ahe jikogame Tupana'ga rehe

5 A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa – kiroki gamoirūhara'ġa – ġa ei Jesus'ga pe nhandepojykaharete'ga pe:

—Orojiko ore Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no. Ore poko ti. Koji'i ti embojikoguka ore ve.

6 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no, a'ero po pe ei agwava'ea pe i'yva pe figueira brava pe: “Ipya rehe vehevi ti ejjiyi enhityma'java typya pype ypihua ruvihava pype.” Po pe ei a'ea, a'ero ijjiyi onhityma'java typya pype, ei Jesus'ga ġa pe.

Ġapyriva'ero po ġa oporavyky ġa pe hamo

7 Kiro Jesus'ga ei:

—Po pepyrive'ga gwyvykoi ko pe oporavykyavo. Po ga penenymbava repia katu ovelhas repia katu oporavykyavo. Ga rurame onga pe oporavykyhava hugwi pe ndape'ei ga pe: “Haite! Herejo eapyga mesa pyri. E'u ti.” Pe ndape'ei na ga pe. 8 Pe pe'e ga pe: “Emboavujikwe pa ti mbatera ji ve ta'u. A'ero ti enhimboavujikwe herua mbatera imbuhua ji ve. Ji i'urē po ti nde i'ui ji py'rovo nehē,” pe'e pe pejipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹—Pe ndape'ei ga pe: “Ndepyry hete nde eporavykyavo ji ve ekoheteavo ninh'i'íga rupi.” A'ea rúi pe ei ga pe. Pepyryiva'ero ġwaramo oporavyky po ga pe me hamo.

¹⁰—Na jitehe pejipyryive'ga ja pe tuhē ti peko. Pekopavame Tupana'ga nhi'íga rupi ti pe'ji Tupana'ga pe: “Ore rekopavame enh'i'íga rupi, terei ti ore ve pepyry hete pe javo. Ndepyryiva'ero ġwaramo oroporavyky po ore nde ve hamo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombi dezva'ea hugwi ahejagwa

¹¹Aerē Jesus'ga hogahoi taho ji Jerusalém me javo. Ohorame ga okwa Galiléiapeve'ga gwyri pe Samariapeve'ġa gwyri pe no. ¹²Pevo ga vahemi cidade'i pe. Cidade'ia rembeyvyri pe ijaijauhuve'ġa ga rovatí dezve'ġa. Irupe ġa pytai ga hugwi. ¹³Jesus'ga pe ġa onhi'íga mondoi javo:

—Jesus! ei ġa ga pe. Ore porogwety po nde hamo, ei ġa Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁴Ġa ndepiagame Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti pejipiuka ikwava'ēhara'ġa pe pejiagwa repiuka ġa pe.

Ġa horame ġajagwa pigi ġa hugwi. ¹⁵Ojagwapihava repiagame ojipeji'ga jivyri Jesus'ga pyri. Hahyahi ganhi'íga ga erame Tupana'ga mboheteavo gworygworyvamo ga rehe.

¹⁶—Ndepyry hete nde! ei ga Jesus'ga pe. Erephano kwaha hete nde.

A'ea ga ei onhinoġa upa ojovapyvo Jesus'ga pyri ndehe koji'i ji hohe javo. Ga ko Samariapeve'ga. ¹⁷⁻¹⁸Nurā Jesus'ga ei:

—Nhandegwyripeve'ga rúi – gaha jate ga jivyri ji pyri gworygworyvamo Tupana'ga rehe ga mboheteavo. Amombi ji dezve'ġa jagwa ġa hugwi. Ma jara'ġa naerū, noveve'ġa judeus'ġa? Po ġa jivyri Tupana'ga mboheteavo hamo!

¹⁹Samariapeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ā heregwovo enhonga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā ndejagwa pigi nde hugwi.

Maname po ti Tupana'ga oko aheruvihavuhuhetero nehē?

(Mateus 24.23-28, 37-41)

²⁰Aerē fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Maname po ti Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero avo yvya koty nehē? A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndiukwahavi Tupana'ga rekorame huvihavuhuhetero yvya koty nehē. ²¹Nurā po ti ġa nde'i nehē: “Pehepia! Avo ko ga rekoi huvihavuhuhetero! Pehepia! Pevo ko ga rekoi huvihavuhuhetero!” A'ea rúi po ti ġa ei nehē. A'reki Tupana'ga oko jipe huvihavuhuhetero aheyvyteri pe ahe jikogame ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

²²Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Aerē po ti pe ei nehē: “Po ti ga rura'javi opytaahi'viavo nhande pyri nehē hamo.” Nahā po ti pe ei ji repiaga'japotaheteavo nehē novīa. Pe ndajirepiagi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

23—O'mbero po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga! Pehepia! Avo ko Cristo'ga!” Nahā po ti ġa ei pe me o'mbero nehē. Tapehoi ti ġa ndupi hepiaga. Taperoviari ti ġa.

24—Jijipiukarame ji rura'jahava rupi tupā verava ja po ti ji rekoi nehē. Tupā veraveravame kikoty yvaga rehe ombokojahu pa kokoty yvaga rehe no. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa nhaporemō ji repiagi ji rura'javame yvaga hugwi nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁵Kiro po ti ġa imbuhuna'ēi he'yiva'ea hahyva'ea ji ve avo nehē. Aġwamove'ġa po ti nanhiarōi ji reroviare'yima kiro nehē.

26—Noéva'ea nhinhaġa renondegava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondegava pavēi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁷Ymyahū Noéva'ea nhinhaġa renonde yhara ruvihavuhua pype ahewyripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahewyripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahā ahewyripeva'ea rekoi okovo imboha'uve'yima Noéva'ea avame yhara ruvihavuhua pype yhya hehanhuhūa rurame ahewyripeva'ea mbotypyvypava nhatymbava hako – kiroki ahewyripeva'ea ndo'avi yhara ruvihavuhua pype.

28—Na jitehe Lóva'ea hoa renondegava Sodoma hugwi. Sodomapeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo. Mbatara ahe ipyhygi itambere'ia pyvō aerē imondovo mbatara itambere'ia rehe. Ko pe ahe itymi. Onga ahe japoi. Nahā Sodomapeva'ea rekoi okovo ikwahave'yima ombokajaġwama. ²⁹Lóva'ea hemame cidade hugwi Sodoma hugwi ogwovo Tupana'ga imbohirukari yvaga hugwi tata enxofre reheve ojapy'uva'ea reheve Sodomapeva'ea rehe ahe jukapavuka.

30—Na jitehe po ti vvyakotyve'ġa ndekoi okovo ikwahave'yima jirura'javaġwama nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

31—Ji jipiukarame ti ga tokiyime ġwonga pype ombatera renoheme'yima jugwi – kiroki ga oko ongapereuhua arimo. Na jitehe ti ga tohoa'javyme ġwonga pe nehē – kiroki ga oko ko pe ji jipiukarame nehē, ei Jesus'ga. ³²Tapemoka'nhyimi ti Lóva'ea rembirekova'ea! Ohoa'ja pota ahe ġwonga pe omanomo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³³Kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjujukayme ti javo” – a'ero po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

34—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Ji rura'javame po ti mokonha'ġa kiri onhinongava rehe ypytunimo. Ojipeji ġanhinongava. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga.

³⁵Kunhangwera'ġa mokonha'ġa po ti ombo'i ombo'ihava pyvō ojopyri. Kiro po ti ojipehēa rerohohava nehē. Kiro po ti ojipehēa rejahava nehē, ei Jesus'ga.

³⁶Mokonha'ğa po ti oko ko pe akwaimbae'ğa nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rerothava nehẽ. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

³⁷A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Nhandepojykaharetero emombe'u ti ore ve. Mome po ti nanongara nehẽ?

A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Jukwaha po ti nehẽ. Ahe manorame po ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehẽ ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha ji rura'javame nehẽ javo.

Aherembirekokwerava'ea juizva'ea pavẽi

18 ¹Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ға pe. A'ea pyvõ ga ға mbo'ei ғанhi'iğa rehe Tupana'ga pe tapenhi'i jipi pejikweraje'ymamo javo ға pe. ²Ğa mbo'eavo hehe ga ei:

—Juiz'ga oko cidade pype upa. Ndokoi ga Tupana'ga nhi'iğa rupi okyhyjie'yma ga hugwi. Ndojirovagi ga akwaimbae'ğa koty no okyhyjie'yma ға hugwi. ³Aherembirekokwerahẽa oko akoja pype cidade pype upa no. Uhuuhura'ja hẽa juiz'ga pyri jipi ja'javo ga pe: “Ji repy ti ga rehe. A'ereki ga ite'varuhu ji ve,” ei hẽa juiz'ga pe jipi.

⁴—Ndohepytotari ga hẽa. Ga ndopokona'ei hẽa. Aerẽ reki ga ei oyvyteri pe: “Ndakyhyji ji Tupana'ga hugwi akwaimbae'ğa hugwi no ға mbopogwee'yma. Jikyhyjiavo ғwaramo rui po ti ji aherembirekokwerahẽa pokogi nehẽ. ⁵Nhimbokweraja ғwaramo po ti ji hẽa pokogi nehẽ. Po ti ji ndahepygi hẽa nehẽ, a'ero po ti hẽa ji mohe'ouhũ u'ua ji pyri nehẽ. Kiro po ti ji hẽa repygi a'ero,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁶—Pejapyaka ti juiz'ga nhi'iğa rehe ndapyryvive'ga nhi'iğa rehe, ei Jesus'ga nhandepojykaharete'ga. ⁷Marã po ti Tupana'ga hekoi ғwemimo'ehara'ğa nderekovo nehẽ? Gwepy po ti ga ға naerũ? – kiroki ға onhi'i hete ga pe arimo ppytunimo no ore poko ti javo. Marã pe? Mbegwe po ti ga ға pokoga nehẽ naerũ? Marã pe? ⁸A'e ji pe me: Ga kaitu ға pokogi kotihĩ nehẽ ji mbuhura'java avo yvya koty nehẽ. Ji rura'javame mara'ngu po ti vyvakotyve'ğa ojikoga ji rehe nehẽ? ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Fariseu'ga itambere'ia mono'ohara'ga pavẽi

⁹Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ojo'java'ea jara'ğa pe – kiroki ға e'i oyvyteri pe: “Orepyry hete ore. Ojipe'ğa tiruahumba.” A'ea ға ei ojirovage'yma ға koty. Ґa pe Jesus'ga ei pehe po ti ji pe mombe'ui kiro javo.

¹⁰—Mokonha'ğa oho ojatykahavuhua pype templo pype xanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Ojipe'ga ko fariseu'ga. Ojipe'ga ko itambere'ia mono'ohara'ga, ei Jesus'ga.

¹¹—Fariseu'ga o'ã onhi'iğa oyvyteri pe. “Tupana,” ei ga Tupana'ga pe.

“Jiroryryry ji nde rehe. A'ereki nde ji mongo ojipe'ğahoheva'ero. Nurã ға ja rui ji rekoi. A'ereki ғahã ahe moandyandy ipyhyga ғambatera. Ndapyryvi ға. Gwereco ға ojipe'ğa nembireko'ğa. Avove'ga ja rui itambere'ia mono'ohara'ga ja rui ji rekoi

nohō. ¹²A'u ji cinco jikira rupi. Dois jikira rupi ji nda'ui tanhi'i Tupana'ga pe javo. Nahā ji reko'i jipi. Amondo ji nde ve nhimbatera jipi. Ji herekorame dez mbatera ji amondo nde ve ojipeji," ei fariseu'ga, ei Jesus'ga ga momb'e'gwovo ġa mbo'eavo.

¹³—Itambere'ia mono'ōhara'ga ki a'e te irupe ga o'ā ojipe'ġa hugwi. Ndojovavuri ga hepiage'yima yvaga koty. Onupanupā ga opoti'a opoa pyvō ovy'are'yima ġwaramo. Tupana'ga pe ga ei: "Tupana, ako tel'varuhu ji. Terenhimonha'ngai ji rehe. Ji porogwety kiro!" ei itambere'ia mono'ōhara'ga Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁴—A'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ōhara'ga hugwi Tupana'ga imombori garekote'varuhua. A'ero ga jivyrame ġwonga pe Tupana'ga ei ga momb'e'gwovo: "Pyry kiro itambere'ia mono'ōhara'ga."

—Ojipe'ga pe fariseu'ga pe Tupana'ga nde'i: "Ndepyry nde." A'ea rūi Tupana'ga ei. Kiroki ga e'i jiji ko huvihavamo ojipe'ġa hohe pa javo – po ga ei a'ea onhimboheteavo onhimongovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: "Nderekoi nde huvihavamo. Nerenhimbohetei po nde hamo a'ero." A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

—Po ga nonhimbohetei ojipe'ġa nderekokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: "Eko ti huvihavamo." A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(*Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16*)

¹⁵Aerē tayri'ġa no, ojipe'ġa ġa nderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ġa ndehe imomyryva ġa pe javo. Tayri'ġa nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ġa Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁶Jesus'ga ki a'e te e'i:

—Tuhu tuhē ti tayri'ġa ji pyri, ei ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki Tupana'ga pyry hete nanongara'ġa'jave'ġa pe okovo ġanduviuhuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga. ¹⁷Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tayri'ġa ojiko uva'ġa ndehe okovo ġanemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ġa oko tayri'ġa ja rūi – ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yima garemimbotarimova'ea rehe. Ġa po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhetero a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Imbateheteva'ea nomondopapotari
(*Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31*)

¹⁸A'ero huvihava'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe:

—Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji reko'i nehē jirekoagwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'ġa jate ko pyry, ei Jesus'ga. ²⁰Erekwaha ko nde Tupana'ga remimbo'eukaragwera Moisésva'ea pe ymyahū. Ga e'i ahe ve:

“Tererekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa.

Terejukai ti ojipe'ġa.

Teremimi ti ojipe'ġa hugwi.

Tane'mbei ti ojipe'ġa mombe'gwovo tehe.

Emondo ti ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei

Tupana'ga, ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga.

²² Ga renduvame Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipeji rehe nderehygi ve Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Emondo pa ti embatera itambere'ia pyhyga. Kirē ti ema'ē eitambere'ia imbatere'ỹve'ġa pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei Jesus'ga. Nurā ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ga pe.

²³ Jesus'ga renduvame ga ndovy'ahetei. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo. ²⁴ Gavy'are'yma repiaga Jesus'ga ei:

—Hahy imbateve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ġa hohava Tupana'ga nhi'ġa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurā po ti ġa ndojikogi ga rehe, ei Jesus'ga.

²⁶ A'ero garenduve'ġa ei:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē vvyakotyve'ġa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga pe reki nonhimimi. A'ereki ga ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri, ei Jesus'ga.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa ore orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo.

²⁹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me pe'jave'ġa pe no – kiroki ġa pe ja opohi ombatera hugwi gwe'yja'ġa hugwi no xako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo. A'e ji: Pyry hete po ti ga pe nehē – kiroki ga opohi ġwonga hugwi, gwuva'ga hugwi, oyhēa hugwi, oirū'ġa hugwi, ġwembirekohēa hugwi, gwa'yra'ġa hugwi. ³⁰ Po ga opohi pa ġwonga hugwi ġa hugwi no taho ti Jesus'ga rupi javo, a'ero aġwamo koji'i Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē. Aerē po ti Tupana'ga ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama
(Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹Kiro Jesus'ga dozeve'ğa nderohoi irupe'i jara'ğa hugwi. Dozeve'ğa pe ga ei a'ero:

—Ji rendu ti. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. A'ero ihoi Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea rembikwatijapava rupi – kiroki a'ea ji mombe'u, ei Jesus'ga. ³²Aerē Jerusalém me po ti nhimondoukahava judeus'ğarūive'ğa pe nehē. A'ero po ti ğa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve onyvuna ji rehe nehē. ³³Ipira apopyra pyvō po ti ğa ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē. Kirē po ti ğa ji jukai nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē vyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga dozeve'ğa pe.

³⁴Dozeve'ğa nombaragwahavi ganhimombe'ua rehe reki. A'ereki onhimiva'ea ğa pe. Oyvyteri pe ğa ei:

—Marā ga'ea? Maraname ga ei na onhimombe'gwovo? ei ğa.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea
(Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵Aerē Jesus'ga hogahoi. Kiro ga vahemi ġwerī cidade de Jericó pe. Pevo heakwagweve'ga apygi pehea rembeyvyri pe oporanduva itambere'ia rehe. ³⁶Ġwendu ga he'yive'ğa kwavame onhipyvō onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maraname ğa kwağakwavi?

³⁷A'ero ğa ei ga pe:

—Jesus'ga kwavi kiro Nazarépeve'ga.

³⁸A'ero ga onhi'iğa mondoi tanhirendu ti Jesus'ga javo.

—Jesus! Nde ko Daviva'ea rymyminoru! ei ga.

Nahā ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

—Ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tanhimboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

³⁹A'ero tenondeve'ğa ei ga pe:

—Epi! ei ğa ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i ga onhi'iğa mondoi reki.

—Daviva'ea rymyminoru ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰A'ero Jesus'ga pytai ga reruruka ojipyri. Ga rurame Jesus'ga ei ga pe:

⁴¹—Marā po ti ji nde rerekoi nehē? Gara nde erepota?

A'ero ga ei:

—Ji mboheakwa katu jipojykaharetero, ei ga.

⁴²—Ehepia ti a'ero! ei Jesus'ga ga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā nde reakwakaturo kiro, ei Jesus'ga.

⁴³Kotihĩ hete ga hepiagi a'ero. Ogwovo Jesus'ga rupi ga Tupana'ga mbohetei.

—Ndepyry hete nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe.
 Pevove'ğa na jitehe ğa ei gareakwakatua repiagame:
 —Ndepyry hete nde ga mboheakwatuavo! ei ğa Tupana'ga pe onhimongyavo.

Jesus'ga Zaqueuva'ea pavēi

19 ¹Kiro Jesus'ga hoi ovahema cidade de Jericó pype ogwovo mbytera rupi. ²Pevo Zaqueu'ga ruvi itambere'ia mono'ôhara'ğa nduvihava'ga. Imbate hete ko ga. ³Ga Jesus'ga repia pota. “Marã po ga rekoi?” ei ga oyvyteri pe. Zaqueu'ga yvyive. Nurã ga ndohepiagi Jesus'ga he'yive'ğa ga mbotyvahivame. ⁴Nurã ga nhani ğa pyvõ okwava ogwovo ğa nenonde ojiupia i'yva rehe amoreira rehe. “Avo hugwi po ti ji Jesus'ga repiagi nehē,” ei ga oyvyteri pe. A'ereki Jesus'ga okwa ğwerī i'yva pyvõ.

⁵Ovahemame Jesus'ga rovavuri Zaqueu'ga koty ga repiaga javo ga pe:
 —Zaqueu! Haite! Eji! Aġwamo ji tapyta neronga pype, ei Jesus'ga.

⁶Kotihī ga jyvi i'yva hugwi a'ero gworygworyvamo Jesus'ga rehe ga rerogwovo ğwonga pype. ⁷A'ea ojipe'ğa ndopotaruhui onhimongyavo. A'ero ğa ei:

—Maranameuhū okote'varuhuve'ga ronga pype Jesus'ga oki opytapota pevo?

⁸Aerē Zaqueu'ga ami onhi'īga nhandepojykaharete'ga pe Jesus'ga pe.

—Ji rendu jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe. Ambohovaja ti nhimbatepava imondovo hovajara imbatere'yve'ğa pe nehē. Ji ojipe'ğa moandyandyi ipyhygahyavo ğa hugwi ikwehe. Kiro po ti ji imondoa'javi ğa pe a'ero nehē. Po ojipeji mbatera ji apyhygahy ğa hugwi, a'ero po ti ji imondoi quatro ğa pe nehē. Nahã po ti ji imondoa'javi koji'i hete ğa pe nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁹—Zaqueu, ei Jesus'ga ga pe. Aġwamo pe pejiko ji rehe, ndehe nenongapypeve'ğa pavēi, imomboruka ji ve pejikote'varuhua pe hugwi. Orombojikoguka ji jijihe. A'ereki nde ko Abraãova'ea rakykwepohara no, ei Jesus'ga Zaqueu'ga pe. ¹⁰A'ereki ji ajo yvya koty taheka ti ji vvyakotyve'ğa imomboia ğandekote'varuhua ğa hugwi ğa mbojikoguka jijihe javo. Kiroki ğa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ğa oka'nhyve'ğa ja – ğandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jioa vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia dezve'ğa pe

(Mateus 25.14-30)

¹¹Ĝa ğwenduvame ga imombe'ui ojo'java'ea. A'ereki ga uhu ğwerī Jerusalém me. Omombe'u katu ga ğa pe. A'ereki ğa e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti Tupana'ga oko vvyakotyve'ğa nduvihavuhetero Jerusalém me ore pyri nehē,” ei ğa hepiapota. ¹²Nurã Jesus'ga ei ğa pe:

—Marã po ti hekoi vvyakotyve'ğa pe ğa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Huvihava'ga

hoi paivouhu ojipe'ğa gwyri pe. A'ereki ga e'i: "Pevove'ga huvihavuhu'ga ti te'i ji ve eko ti kiro ejigwyriveve'ğa nduvihavuhuro javo," ei ga.

¹³—Ohoa renonde ga ға mbuhurukari ojipyri dezve'ğa ojipyri'ğa. Ґa pe ga imondomondi ojipeji itambere'ia ға ndetakwera'ja toambohe'yjuhu ti ға ji ve javo. A'ero ga ei ға pe: "Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvõ. Aerẽ ti pema'ema'ẽ mbatera itambere'ia pyhyga koji'iva'ea. Nahanahã ti peporavyky nhiitambere'ia pyvõ koji'iva'ea imono'ono'oğa aerẽ imbhuhua ji ve," ei ga ға pe.

—Kiro ga hoi ға hugwi a'ero ogwovo paivouhu ojipe'ğa gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁴—Gagwyriveve'ğa noarõhetei ga. Nurã ға ei: "Tokoyme ti ga oreruvihavuhuro. Jararamo nhande xaho ga reviri javo a'ea huvihavuhu'ga pe," ei ға. A'ero paivouhu ға hoi ovahema imombe'gwovo huvihavuhu'ga pe novia. ¹⁵A'ereki ga e'i jipe ga pe eko ti ғanduvihavuhuro javo.

—A'ero ғanduvihavuhuro ga jivyri paivouhua hugwi ua ogwyrri pe. Ovahemame kiro ga ojipyri'ğa mbuhurukari ojipyri – kiroki ға pe ga omondo ojipeji oitambere'ia. A'ereki ga e'i ovyteri pe: "Maramomi kiro nhiitambere'ia ға imbohe'yjuhurame? Koji'iva'ea po ға ipyhygi ji ve jirakykweri," ei ga ovyteri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶—Kiro gapyri'ga ruri ga pyri javo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi dez," ei ga.

¹⁷—A'ero ga ei ojipyri'ga pe: "Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Ojipeji te nde erembohe'yjuhu ji ve. Pevo ko dez cidades teni. Akojapeve'ğa nduvihavamo ti eko kiro," ei ga ojipyri'ga pe.

¹⁸—Kiro ojipe'ga gapyri'ga ruri ga pyri javo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi cinco," ei ga.

¹⁹—A'ero ga ei ojipyri'ga pe:

—"Kwa. Pevo ko cinco cidades teni. Akojapeve'ğa nduvihavamo ti eko kiro," ei ga ojipyri'ga pe.

²⁰—Kiro ojipe'ga gapyri'ga ruri ga pyri javo ga pe: "Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!" ei ga opojykahara'ga pe. "Auvã ji neitambere'ia tapy'ynhapira pyvõ hepiakatuavo. ²¹A'ereki ji akyhyji nde hugwi. A'ereki nde netiruahũ. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ğa hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ğa nemitymipyra ejive," ei ga opojykahara'ga pe.

²²—A'ero ga ei ojipyri'ga pe: "Ereko telvaruhu nde! Oja nde rehe nde ero ғwaramo ji ve. Nde tuhẽ ere ji ve: 'Netiruahũ nde ipyhyga ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ğa nemitymipyra ejive.' Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo. ²³Maraname nde neremondoi nhiitambere'ia ikwepykara'ğa pe banco pype? A'ero imbhuhura'ğirẽ ojipe'ğa pe po ға ombuhu koji'iva'ea nde ve ramo. Nahã po nde

herekoi n̄hiitambere'ia jirakykweri ramo. A'ero jirura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi n̄hiitambere'ia koji'iva'ea reheve ramo,” ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

24—Ĝa pe – kiroki ĝa o'ã ga pyri – ĝa pe ga ei: “Pepyhy n̄hiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi n̄hiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei gapojoykahara'ga, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga renduve'ĝa ei Jesus'ga pe:

25—Tere'ei na orepojoykaharetero. Gwereco jipe ga dez itambere'ia.

26 A'ero Jesus'ga ei ĝa pe:

—A'e ji pe me: Kiroki ga gwereco a'ea pyvõ oporavykypota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerecoi gwerevi oporavykypotare'yima – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

27—Nurã ĝapojoykahara'ga ei javo ojipyryve'ĝa pe, ei Jesus'ga. Koji'iva'ea ga ei javo: “Nhiarõe'ÿve'ĝa – kiroki ĝa ndopotari tokoyme ti ga nhanderuvihavuhuro javo ji ve – peho ti ĝa nderua avo ĝa jukavo jirovai pyteri pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga imombe'ui ĝa pe ojo'java'ea.

Jesus'ga ovahẽ Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19)

28 Imombe'urẽ ga hoi ĝa nenonde taho ji Jerusalém me javo. 29 Ogwovo ga vahemi cidades'ia kotyi ve. Mokõi cidades'ia teni pevo. Ojipea ko Betfagé. Ojipea ko Betânia. Ohĩ cidades'ia vytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro ga ei mokonha'ĝa pe ĝwemimbo'ehara'ĝa pe ĝa mondouka.

30—Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'e pe, ei Jesus'ga. Pevahemame po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea ra'yra jumentinho nehẽ. Ojugwa ĝa imo'ama yva rehe pevo. Ahe ndohoi ve i'arimo. Pekwahara ti herua avo. 31 Po ti ĝa ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ĝa ei na, a'ero ti pe'ji ĝa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojoykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.’” Nahã ti pe'ji ĝa pe imbuhuruka, ei Jesus'ga ĝa pe.

32—Kwa, ei ĝa. Ogwovo ĝa vahemi hepiapava garemimombe'ua.

33 Ĝa jumentinho kwaharavame ijara'ĝa ĝa ndepiagi. A'ero ijara'ĝa ei: —Maraname pe ikwaharavi ta'yra?

34 A'ero ĝa ei:

—Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojoykaharete'ga – gaha e'i: “Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.”

—Kwa, ei ĝa.

35 Jesus'ga pe ĝa heruri a'ero herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ĝa heropori inoĝa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe. A'ero ga hoi i'arimo. 36 Kiro ta'yra ga rerohoi pea rupi. Ga rerohorame ĝa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi imbokatuavo pehea ga pe. Nahã ĝa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo.

³⁷Nahã Jesus'ga rerohei pea rupi ga rerogwovo yvytyra hugwi ga rorojyva ãwerĩ monte das Oliveiras hugwi. Nahã ga rerovahemi ãwerĩ Jerusalém me. A'ea rupi garemimbo'ehara'ãga ndoryndoryvamo Tupana'ga mboheteavo he'yjuhuve'ãga. Hahyahi hete ãnhi'i'ãga ãga erame ga mboheteavo garemimonhimomby'aheteve'a'ea rehe nhaporememo gapopoakara rehe ãgwembiepiaga rehe nhaporememo. ³⁸ãga e'i:

—“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomombyry!

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo eko ti ãganduvihavuhuhetero javo ga pe,” ei ãga.

“U katu yvagipeve'ga py'a ga rehe.

Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!” ei ãga.

³⁹He'yive'ãga pyteri pe fariseus'ãga oko. Ndopotari jara'ãga Jesus'ga remimbo'ehara'ãga erame Jesus'ga mboheteavo. Nurã ãga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo emombi ti neremimbo'ehara'ãga, ei fariseus'ãga.

⁴⁰A'ero Jesus'ga ei fariseus'ãga pe:

—A'e ji pe me: Po ãga ji mboheteipi jave'yma, a'ero hahyahi po ti ita nhi'iãga a'ea tuhẽ i'erame ji mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga ãga pe.

Jesus'ga ojehe'o Jerusalém rehe ipypeva'ea rehe

⁴¹Kiro Jesus'ga vahẽãwerĩ cidade de Jerusalém me. Hepiagame ga jehe'oi hehe ipypeve'ãga ndehe no. ⁴²Ojehe'gwovo ga ei:

—Jerusalémmeva'ero po aãwamo vehevi pe pemongiuka Tupana'ga nhi'iãga pejiptype ramo nahã imbaragwahava pepy'a noãatua rehe ramo. A'ea ji apota novãa. Emo pe napehendukatui. A'ero kiro pepy'a noãatua onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga.

⁴³—Aerẽ po ti pearõe'yve'ãga picidade apẽi yja japovo hovapiaramo picidade rekihyama nehẽ. Nahã po ti ãga pe atimani pe mohemukare'yma jugwi otavuka pe me nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁴A'ero po ti ãga imondurupavi picidade pe moka'nhybava ipype nehẽ. Ndojikojikoga'javi ita ojogwehe penonga rehe ita apopyra rehe. Tupana'ga ji mbuhuruka pe pyri emombo ti ãgandekote'varuhua ãga hugwi javo. Emo pe napemomborukari ji ve pejikote'varuhua pemongiukare'yma Tupana'ga nhi'iãga pejiptype penhimombaragwahapotare'yma pepy'a noãatupotara rehe. Nurã po ti ga pe moka'nhybavukari ãga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi (Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ãga jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ẽva'ea hugwi ga ãga mo'embaivi ima'ẽhara'ãga ipyhyhara'ãga ndeheve – kiroki ãga oma'ẽ mbatera ipyhyga pevo ojatykahavuhua pyri. ⁴⁶ãga pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ĩ ti ãga ji ve nhironga pype yvyva koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ãga pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepykwepyga mbatara pyvõ Tupana'ga ronga pype,” pe'ji pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ġa pe.

⁴⁷Nane'yumi Jesus'ga judeus'ġa mbo'embo'ei ġajatykahavuhua pype. Emo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ojuka pota Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi huvihava'ġa pavēi no.

⁴⁸—Maramarã po ti nhande ga jukai nehē? ei ġa ojohupe.

Ndohekatui ġa ġajukahava rehe. A'ereki pevove'ġa ġwendu pota hete Jesus'ga nhi'iġa ovy'aheteavo ga rehe onhimongyavo.

Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33)

20 ¹Aerē Jesus'ga ġa mbo'ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Omombe'u katu ga ġa pe pyryva'ea onhimombe'ua. Ga nhi'iġame uhu ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi no. ²Jesus'ga pe ġa ei:

—Emombe'u ti ore ve. Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma'ġa e'i a'ea nde ve? ei ġa Jesus'ga pe.

³A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji nhi'ipondekwa ti imombe'gwovo ji ve. ⁴Ma'ġa ombuhuruka João Batistava'ea? A'ero ga ġa mobatiza okovo garemimbotarimova'ea rupi. “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoġita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

⁵A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'iġagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē. ⁶Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ġa henduvi nhanenhi'iġa imombomomboa ita nhande rehe nhande jukavo ipyvõ nehē. A'ereki nhandegwyripeve'ġa e'i oyvyteri pe: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a.” Nahã nhandegwyripeve'ġa heroviari javo ahe ve oyvyteri pe, ei ġa ojohupe.

⁷Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa po ombuhuruka João Batistava'ea? Ma'ġa e'i ga pe, a'ero ga omobatiza ġa? Ndorokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

⁸A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehē – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo – gaha po ti ji namombe'ui pe me nehē, ei Jesus'ga.

Garemitymipyra repiakatuhara'ğa okote'varuhuve'ğa
(*Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12*)

⁹A'ero pevove'ğa pe Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea. Ğa mbo'eavo ga ei: —Akwaimbae'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga. Aerē ga ei ojipe'ğa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikohoa. A'ero jykyhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ğa pe.

—“Pyry,” ei ğa. A'ero ğa pytai ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivyra'java nehē javo, ei Jesus'ga.

¹⁰—Aerē kiro jykyhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe: “Eho ti ğa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ğa pyri. Toyky ti ğa yva'ia imbuhuruka jiapoa ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogowovo ga vahemi ğa pyri imombe'gowovo ganhi'iğa ğa pe.

—Emo ğa nomondopotari yva'ia ga pe ga nupanupamo ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ğa hugwi a'ero.

¹¹—Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ojipyrive'ga togweru ti ga yva'ia ğa hugwi javo novia. A'ero gapyrive'ga hoi. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ğa ga nupanupai ojigwaraita ga rehe ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ğa hugwi a'ero.

¹²—Aerē kohoa jara'ga ojipe'ga mondoi ğa pyri novia ojipyrive'ga. Gapyrive'ga vahemame ğa pyri ğa ga kyti ga mu'umu'uma ga momboa.

¹³—A'ero kohoa jara'ga ei: “Marā po ti ji nhiremitymipyra repiakatuhara'ğa nderekoi? Amondo po ti ji jira'yra'ga ğa pyri nhiremia'nguhete'ga nehē. Po ti ğa ga rerekokatui imondovo ga pe ga repiagame nehē,” ei ga gwa'yra'ga mondovo novia.

¹⁴—Ogowovo gara'yra'ga vahemi uva'ga remitymipyra repiakatuhara'ğa pyri. Gara'yra'ga repiagame ğa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyağwama. Tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ğa.

¹⁵—A'ero ğa gara'yra'ga mombori kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gowovo. Marā po ti kohoa jara'ga ğa nderekoi a'ero nehē? ¹⁶Ovahē po ti ga onhimitymipyra repiakatuhara'ğa moka'nhybava gwa'yra'ga repyga nehē. A'ero ga ojipe'ğa mongoi gwemitymipyra repiakatuharamo, ei Jesus'ga.

Jesus'ga nhi'iğa renduvame pevove'ğa ei:

—Po ti na rūi nehē hamo!

¹⁷Ğa ndepiaheteavo Jesus'ga ei ğa pe:

—Nahā tuhē po ti nehē. Tupana'ga rembikwatijarukara ei:

“Onga apohara'ğa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ğa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.”

A'ea ikwatijariipyra e'i, ei Jesus'ga oarõ'e'yma mombe'gwovo ãa pe.

¹⁸—Kiroki ãa o'aka akoja rehe ita rehe – ãahã po ti onhika'mbika'mbi nehẽ, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ãa ndehe nehẽ, a'ero po ti ita ãa ka'mbika'mbigi ãa mongu'iuhuavo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarõ'e'ÿve'ãa mbot'e'vara.

Césarva'ea rembiapoa itambere'ia
(Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17)

¹⁹A'ea rupi ãa ei ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ga mbo'ehara'ãa ikwava'ẽhara'ãa nduvihava'ãa pavẽi. Ga arõ'e'yma ãa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'java'ea peko akoja'ãa ja javo nhande ve, ei ãa.

Nurã ãa Jesus'ga pyhypotarahivi kiro. Emo ãa okyhyji pevove'ãa hugwi. A'reki pevove'ãa oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'ãa mombe'uhara'ãa javo. ²⁰Nurã ãambo'ehara'ãa ikwava'ẽhara'ãa nduvihava'ãa pavẽi Jesus'ga rapekouhui okovo ganhi'ãa rerojijyi pota. Ojipe'ãa pe ãa enhimimi:

—Peho ti Jesus'ga pyri ga renduva. Pekokatu'ã ti ga pyri tokwahavyme ti ga omoandyandyja. Po ti ga nomombe'ukatui a'itiheteve'ea, a'ero po ti ore ga mbotegwetei ga mondovo governador'ga pyri nehẽ. A'ero po ti ga ga pyhygukari ga rerekovo nehẽ, ei ãa ãa mondovouka Jesus'ga pyri.

—Kwa, ei ãa ogwovo.

Ovahẽ ãa Jesus'ga pyri. ²¹Kiro ãa ei Jesus'ga pe:

—Hupi hete nde eremombe'u orembo'eharamo. A'itituhẽva'ea rehe nde ore mbo'e. A'ea rehe jate nde rekoiki ekyhyjie'yma ojipe'ãa hugwi ekoe'yma huvihava'ãa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde ore mbo'e katu, ei ãa Jesus'ga pe. ²²Marã ndereaporoãita? César'gareheve'ãa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oõgukarame,” ei ãa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? Marãi nde? ei ãa Jesus'ga pe.

²³Ojohupe ãa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehẽ hamo, ei ãa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehẽ. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehẽ, ei ãa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurã ga ei ãa pe:

²⁴—Pehepiuka ti ji ve itambere'ia moeda.

A'ero ãa hepiukari ga pe. A'ero ga ei:

—Ma'ãa ra'angava hehe? Ma'ãa ndera ãa okwatija inoãa hehe? ei Jesus'ga.

A'ero ãa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhẽ ãa okwatija inoãa hehe.

²⁵A'ero Jesus'ga ei ãa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ģa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ģa onhikwava'eġa ga pe javo.

²⁶Hupi hete Jesus'ga imombe'ui tomondo ti ģa César'ga pe javo. A'ero tegwete ģa pe Jesus'ga moandyandyihava pevove'ġa ga renduvame a'ero. Onhimomby'avo Jesus'ga nhi'iġa rehe ģa nonhi'iġa'javi.

Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷Kiro saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Ua ģa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve onhi'iġame nehē?

A'ea ģa ei ojohupe ua ovahema Jesus'ga pyri.

²⁸Nde ko orembo'eharamo javo, ģa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ģa javo.

Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga irū'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe, a'ero ti ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhirūva'ea togwereko gwakykwepohara'ġa javo.”
A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ģa Jesus'ga pe.

²⁹Kiro ģa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe. Ġa e'i:

—Ymya seteva'ea onhoirūva'ea hako, ei ģa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi. ³⁰A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea

pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'ipo'ruavo. Ndata'yri ahe aherembirekokwerava'ea pe. Aerē ahe manoi no. ³¹Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ģa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ³²Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kunhangwerava'ea kako, ei ģa Jesus'ga pe.

³³—Marā po ti a'ero nehē? ei ģa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē.

Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hambireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ģa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ģa Jesus'ga pe.

A'ea ģa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

³⁴Kiro Jesus'ga ei ģa pe:

—Avo yvya koty akwaimbae'ġa nembirekoro. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa mohembirekoi no. ³⁵Jara'ġa pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Jihi a'e pe me:

Pepyry pe. A'ero po ti ji pe mbogweravi omanove'ġa mbogwerahava rupi pe mombytavo ji pyri nehē.” Nahã po ti Tupana'ga ei ġa pe nehē. Ġahã kirē nahembirekoa'javi nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. ³⁶Tegwete ġamanoa'java no. A'ereki ġa oko Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko omanoe'yma. Na jitehe po ti Tupana'ga remimbogwerave'ġa nomanoa'javi nehē no. Tupana'ga ra'yramo ġa ndekoi Tupana'ga remimbogwerava'ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

³⁷—Moisésva'ea vehevi imboukwahavi nhande ve ikwahavuka ahembogwerahava ikwatijarame i'yva momb'e'ua ikaja pyteripeva'ea momb'e'ua. A'ereki imomb'e'urame a'ea ahe okwatija javo:

“Tupana'ga ei: ‘Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete.’”

A'ea Moisésva'ea okwatija Abraãova'ea manorē Isaqueva'ea manorē Jacóva'ea manorē. Ikwatijarame nahã Moisésva'ea ikwahavukari nhande ve ġa okoji javo. ³⁸A'ereki Moisésva'ea nde'i: “Tupana'ga ei: ‘Abraãova'ea ji mbohete.’” A'ea rūi ahe e'i ikwatija. A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji. “Oko pa ġa avuirama,” ei Tupana'ga ikwahava, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³⁹Kiro judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo hupi hete nde nhi'iġi ahembogwerahava momb'e'gwovo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴⁰A'ero ġa nhaporemō nde'ia'javaġwami tuhē Jesus'ga pe maramarã jave'yma. A'ereki ġa okyhyji ga hugwi ga okwaha pa javo.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no

(Mateus 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—He'yive'ġa ei: “Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ko Daviva'ea rymyminoa.” A'ea ġa ei, ei Jesus'ga. Maraname ġa ei a'ea ga pe? ⁴²A'ereki ymyahū Daviva'ea tuhē okwatija inoġa livro de Salmos rehe. Ikwatijarame ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ji pyri jijohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

⁴³ Tamongo ti ji nearōe'ġve'ġa neremimbotarimova'ea rehe nehē,’ ei

Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁴A'ea Daviva'ea ei imomb'e'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimomb'e'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Judeusva'ea mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

⁴⁵Pevove'ġa nhaporemō ġwenduvame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

46—Penhimboko'i ti. Tapekoi ti judeus'ğa mbo'ehara'ğa ja. A'ereki ға onhimboheteuhu. Omongi pota ға opipukuhua tianderepia ti ға nhande mboheteavo javo. Ikatuuhu ға pe ojipe'ğa mbaragwahavame ға ndehe ima'ėhai pe feira pe onhi'igatuavo ға pe orembo'ehara javo ға pe.

—Nhandejatykahava pype ға oapy nhanderuvihava'ğa apykava rehe. A'ereki ға e'i oyvyteri pe: “Tianderepia pa ti ға nhande mboheteavo,” ei ға. “A'ereki nhande ғандувивавухухетеро xako.” Na jitehe ға ei oyvyteri pe i'upota toryva jara'ğa pyri toryva repiagame.

47—Opojykaahy ға mbatera aherembirekokwera'ğa hugwi, ei Jesus'ğa. Onhi'imbukuhu tehe ға Tupana'ga pe. Oyvyteri pe ға ei: “Nhande renduvame po ti ojipe'ğa ei nhande ve oarō hete ға Tupana'ga javo,” ei ға oyvyteri pe. Nurā jate ға nhi'inhi'iği Tupana'ga pe ahe moandyandyita, ei Jesus'ga. A'ero kaitu po ti hahy hete ға pe nehē, ei Jesus'ga ға pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa
(*Marcos 12.41-44*)

21 ¹Kiro judeus'ğa jatykahavuhu pe Jesus'ga imbateve'ğa ndepiagi ға imondorame itambere'ia hyrua pype. ²Ga aherembirekokwerahēa repiagi hēa imondorame oitambere'ia ipype imbatere'ývehēa. Mokōi itambere'ia hēa imondoi ipype duas moedas. ³A'ero Jesus'ga ei:

—A'e katu ji nde ve: Kia aherembirekokwerahēa remimondoa imbatere'ývehēa remimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ғанемимондоа hohe pa. ⁴A'ereki he'yiva'ea ға omombyta itambere'ia ojive imondorame Tupana'ga pe hyrua pype. Hēa ki a'e te mokoi'ī te hēa herekoi itambere'ia. Hēa imondopavi reki oapoa ipype, ei Jesus'ga.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavağwama
(*Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2*)

⁵Aerē ojipe'ğa ei:

—Ikatu hete nhandejatykahavuhua ita apopyra. Omondo ға itauhua pyryva'ea japokaturame ymyahū. Ombojigwa ға ojatykahavuhua a'ea pyvō ojipea pyvō no timbohete Tupana'ga javo.

A'ero Jesus'ga ei:

⁶—Pehepia pe nhandejatykahavuhua avo. Aerē po ti ndojikojikoga'ljavi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ға inoğa nehē, ei Jesus'ga ға pe.

Hahyheteağwama Jesus'gareheve'ğa pe
(*Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13*)

⁷A'ero ға ei ga pe:

—Orembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ға Jesus'ga pe. Maname po ti ға imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga

hepiukari na'ě ahemonhimomby'ava'ea nehě ikwahavuka nhande ve nehě? A'ero po ti nhande ikwahavi imonduruġwerĩhava po ti kiro javo, ei ġa.

⁸A'ero Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyjukari ti ġa pe. Aerě po ti he'yjuhuve'ġa uhu ji ra'ara'āteheavo javo nehě: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo. Kiro mbapava uhu ahemoka'nhyambahava a'ero,” e'i po ti ġa o'mbero nehě, ei Jesus'ga. Tapehendukatui ti ġa a'ero.

⁹—Aerě po ti ojipe'ġa tavukari ojipe'ġa pe nehě. Ojipe'ġa po ti ndokopotari gwuvihavuhu'ġa nhi'ġa rupi nehě. A'ero po ti ġa ndekoi ojogwehe nehě. Imombe'urame pe me ti tapenhimongyhyjiukari ġa pe. Otavuka tuhě po ti ġa nehě. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehě, ei Jesus'ga.

Ojipea Jesus'ga ei ġa pe:

¹⁰—Ġagwyrivepe'ġa po ti oko na'ě ojipe'ġa gwyrivepe'ġa ndehe otavuka ġa pe nehě. Ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa po ti omondo ojigwyrivepe'ġa otavuka ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa gwyrivepe'ġa pe nehě, ei Jesus'ga. ¹¹Omyomyi po ti yvya avo nehě. Pevo po ti yvya imyimy nehě no, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehě. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehě no, ei Jesus'ga. Itetiruamba po ti ġa nehě. Opihipihi po ti ġa karugwara ojohugwi nehě, ei Jesus'ga. Yvaga hugwi ahemongyhyjiva'ea jipiukari ikwahavukava'ea ahe mongyhyjiavo nehě, ei Jesus'ga.

¹²—A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi okote'varuhuavo pe me nehě. Ġa po ti pe nderohoahyi pende'yja'ġa jatykahai pe ipypeve'ġa nduvihava'ġa ndovai pyteri pe pe mondovouka cadeia pype nehě. Ġa po ti pe nderohoukari huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe nehě governador'ġa ndovai pyteri pe no. Ġandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehě timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me pejikoga ġwaramo ji rehe nehě, ei Jesus'ga.

¹³—A'ea rupi po ti pe ji mombe'ui ġa pe nehě tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Nahā po ti pe pyryva'ea mombe'ui ġa pe nehě. ¹⁴Tap'e'i na'ě ti pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'ġi ġa pe nehě?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. Pe'ji ti kiro pejiyvyteri pe: “Ndiajapyakai nhande nhanenhi'ġa rehe.” A'ea ti pe'ji, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁵Jihi po ti akwahaheteuka pe me pe mbo'eavo nehě. Nurā po ti pe ekatui penhiarō'e'yve'ġa pe nehě. A'ero po ti ġa ndipopoakari pe me pe nhi'ġame nahā. Tegwete po ti ġa'ete'varuhua penhi'ġa pe nehě, ei Jesus'ga.

¹⁶—Penduva'ġa vehevi po ti pe pyhygukari pey'ġa vehevi peirū'ġa vehevi pende'yja'ġa vehevi. Kiroki ġa ojikoty'a pe pavēi – ġahā pe pyhyguka no. Ġa nhaporemo po ti pe pyhygukari pe mondouka gwuvihavuhu'ġa pe nehě. Jararamo pe ġa pe jukauka nehě. ¹⁷Nahā po ti ġa ndekopavi pe ndehe pe arōhete'e'yma nehě pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga.

¹⁸—A'ero po ti Tupana'ga pe pokogi pe moka'nhymbavukare'yma ġa pe nehě. Pe'ava vehevi po ti Tupana'ga hepiakatui nehě. ¹⁹Penhimboitaro ġwaramo pejikoga ga rehe po ti pe ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehě, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u Jerusalém mondurugaḡwama

(Mateus 24.15-21; Marcos 13.14-19)

20—Aerē po ti pe hepiagi soldados'ḡa cidade de Jerusalém atimaname nehē. Nahā po ti he'yjuhuve'ḡa tavukari Jerusalémmeve'ḡa pe nehē. A'ea repiagame po ti pe ikwahavi Jerusalém monduruḡwerihava nehē, ei Jesus'ga. 21 A'ero Judéiapeve'ḡa ti toka'nhy onhana yvytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. Jerusalémmeve'ḡa ti toho Jerusalém hugwi nehē. Nhuhumeve'ḡa ti tokiyme Jerusalém me nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. 22 A'ereki Jerusalém monduruga rupi po ti Tupana'ga jipygi nehē. Nahā po ti hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo pa ymyahūva'ea po'ruavo pa. A'ereki ymyahū ga e'i ikwatijaruka nahanahā po ti ji jipygi nhiarōe'ḡve'ḡa ndehe nehē javo, ei Jesus'ga.

23—Iporia'i po ti ipuru'ave'ḡa a'ea rupi oka'nhyopotarame nehē. Iporia'i po ti ḡa nehē no – kiroki ḡa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ḡa nenonhapotarame, ei Jesus'ga. —Tiruahū hete po ti judeus'ḡa pe nehē. Ndukatui po ti ḡapy'a nehē. Onhimonha'nga hete po ti Tupana'ga okovouka ḡa ndehe nehē.

24 Judeus'ḡarūive'ḡa pe ti Tupana'ga ḡa jukaukari nehē. Itakyhea'javuhuva'ea pyvō po ti judeus'ḡarūive'ḡa jara'ḡa jukai nehē. ḡa po ti opyhy jara'ḡa nderogwovo ogwryi pe nhaporemō nehē no. Nahanahā po ti ḡa ḡa mbokwaki'opavi Jerusalém hugwi nehē. A'ero Jerusalém ḡa imondurupavi nehē. Nahanahā po ti Tupana'ga Jerusalém rerekote'vate'varuhuukari judeus'ḡarūive'ḡa pe nehē. Emo po ti aerē ga ndogwerekōa'javukari ḡa pe ḡa mombiguka nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga rura'javaḡwama

(Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27)

25—Aerē po ti ahemongyhyjiva'ea jipiukari okovo kwara rehe jahya rehe jaytata'ia rehe ikwahavuka nehē. A'ero po ti vvyakotyve'ḡa gwryripeve'ḡa py'a ndukatui nehē. Ndovy'arihu po ti ḡa nehē.

—Ipyambu paranauhūa nehē. Moumbe hete po ti typepemuhūa nehē. A'ero po ti ḡa nhimomby'ai ikwahave'yima javo nehē: “Maraname po?” e po ti ḡa.

26—Oḡwyḡwy po ti ipopoakava'ea yvagipeva'ea nehē, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ḡa mano'ātehei okyhyjiavo nehē. “Marā po ti nhande rekoi nehē?” e po ti ḡa onhimboko'iavo nehē.

27—A'ero po ti ḡa ji repiagi ji rura'javame yvaḡatiḡa pyteri pe nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero. Jipopoakara po ti ḡa gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ḡa hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

28 Ahemongyhyjihava uḡwerīrame Tupana'ga po ti pe mbopiro'yḡwerī pendekote'varuhua hugwi nehē. Nurā po ti pepo'ā pejovavua tahepia ti ji Jesus'ga rura javo pejoryjoryvamo nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e
(*Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31*)

²⁹Kiro Jesus'ga ãa mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. Imombe'gwovo ga ei: —Pekwahava'ja ti figo'yva ojipealyva reheve nhaporemõ. ³⁰Henhunhame huangyra pe tuhẽ pe'e hepiaga: “Kwaria ãwerĩ kiro,” pe'e pe. ³¹Na jitehe hepiagame akoja ahemongyhyjiva'ea po ti pe ikwahavi nehẽ, kiro Tupana'ga oko ãwerĩ vyvakotyve'ãa nduvihavuhuhetero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ãa pe.

³²—Imombe'ukatuavo ji ei pe me, ei Jesus'ga. Aãwamove'ãa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo, ei Jesus'ga. ³³Opa po ti yvaga yvya pavẽi nehẽ. Nhinhi'ãga po ti ndopavaãwami opopoakapige'yma okovo a'itituhẽva'ero avuirama nehẽ, ei Jesus'ga.

Ji mboha'u ti, ei Jesus'ga

³⁴—Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Tape'ui ti ahemboheagwyriva'ea pejigwojigwovo toryvi pe. A'ereki i'urame ahe ndojapyakakatui jirura'java rehe. Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande rekoĩ nehẽ?” Tape'ei ti na. Tapejapyakauhui ti pejihe mbatera rehe no. A'ereki hehe pa pejapyakauhurame pe napenhimboko'i ji mboha'uve'yma. Naname po ti ji pe mo'maãi a'ero ji rurame pendekote'varuhua repiaga nehẽ. ³⁵Nahã po ti vyvakotyve'ãa pe nhaporemõ ãa ji mboha'uve'ymane. Noka'nhymi ãa ji hugwi jirura'javame nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁶—Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Pe'ji ti Tupana'ga pe jipi nehẽ: “Ore mbopopoaka ti toromboita ti oroka'nhyma hahyva'ea hugwi nehẽ aerẽva'ea hugwi nehẽ. Ore mbopopoaka ti torepoyja hete ti oro'ama Jesus'ga rovai pyteri pe orokoheteavo ãwaramo ganhi'ãga rupi.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe jipi nehẽ, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³⁷Nane'yimi arimo Jesus'ga ãa mbo'ei ãajatykahavuhua pype templo pype. Ypytuna nanani ga hoi Jerusalém hugwi ogwovo vytyti pe monte das Oliveiras pe opytavo pevo ypytunimo. ³⁸Ypyhajive ojatykave'ãga uhu pa ga pyri ojatykahavuhua pype tihendu ti ganhi'ãga javo.

Ojuka pota ahe Jesus'ga
(*Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-53*)

22 ¹Kiro judeus'ãga japoi ãwerĩ toryva – kiroki toryva pe ãa ei: Páscoa. Toryvi pe ãa i'ui pão ndovuriva'ea. ²Ikwava'ẽhara'ãga nduvihava'ãga e'i judeus'ãga mbo'ehara'ãga pavẽi:

—Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ?

Nahã ãa ei novã. Emo ãa okyhyji ojatykave'ãga hugwi. A'ereki ojatykave'ãga oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo
(Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11)

³Kiro Satanás'ga Judasva'ea pojykai. Judas Iscariotes, ei ģa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea novia.

⁴Judasva'ea hoi Jesus'ga hugwi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri guardas'ġa pyri no – kiroki guardas'ġa gwepia katu judeus'ġa jatykahavuhua. Ovahemame ġa pyri ahe ei ġa pe:

—Tapyhyguka ti ji Jesus'ga mondovouka pe me. Marā po ti a'ero nehē?

A'ea ahe ei ġa pe ġa monhi'ġa a'ea rehe. ⁵Horyory ġa ahe renduvame. A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti itambere'ia nde ve a'ero.

⁶—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji ga pe me nehē, ei ahe herogwovo.

Aerē ahe ei oyvyteri pe gweaporoġitaro: “Maraġatu po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhyguka ġa pe ojatykave'ġa ndakykweri nehē?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi
(Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30)

⁷Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi jitehe nanani judeus'ġa i'ui pã ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe ġa ojuka mbatepyryva cordeiro. ⁸Nurā Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe no:

—Peho ti imboavujikwea mbatera nhande ve ti'u ti Páscoa rupi, ei ga.

⁹A'ero ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nehē?

¹⁰A'ero ga ei ġa pe:

—Ji rendu ti. Peho ti cidade pe. Pe horame po ti akwaimbae'ga pe novatĩ yhya rerua yhya reruhava pype nehē. Peho ti ga reviri. Ga horame onga pype ti peho ga reviri ipype no. ¹¹Pe'ji ti onga jara'ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Mome po hyrua ruvi? Ta'u ti mbatera ipype nhiremimbo'ehara'ġa pavēi Páscoa rupi,’ ei nhanembo'ehara'ga nde ve.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ¹²A'ero po ti ga hepiukari pe me hyruhua i'ukava ruhava onga jo'ari pe nehē. Pevo ti pemboavujikwe.

A'ea Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe ġa mondovo.

¹³A'ero ġa hoi cidade pe hepiapava garemimombe'ua. A'ero ġa japoi mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'ġa rupi. A'ero Jesus'ġa hoi pevo no ovahema.

Jesus'ga omondo ahe ve pã vinho reheve
(Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25)

¹⁴Kiro ġa o'u ġwerĩ. A'ero Jesus'ga apygi mesa pyri. Dozeve'ġa gamoiruhara'ġa oapy ga pyri mesa pyri. ¹⁵Kiro ga ei ġa pe:

(Lúkas 22.14)

—Kiroḡweva'ea rupi ji a'u pota hete mbatera pe pavēi Páscoa rupi jijukahava renonde. ¹⁶A'ereki a'e ji pe me: Kirē po ti ji nda'ua'javi te Páscoa rupi nehē. Aerē nhanderuvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ḡwemimbotarimova'ea rupi jate po ti gareheve'ḡa mbopiro'ypahava apiavo ihoi nehē. A'ea rupi po ti ji japoi toryva jiroryvamo ḡa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁷Copo ga ipyhygi. Ipype oko vinho. Hehe ga nhi'iḡi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbhua ore ve javo. Onhi'iḡirē ga pe ga ei omoirūhara'ḡa pe:

—Koro, ei ga ḡa pe imondovo copo ḡa pe. Pema'ema'e ti pejive i'ḡwoi'ḡwovo, ei Jesus'ga ḡa pe. ¹⁸A'e ji pe me: Nda'ua'javi te po ti ji vinho nehē, ei Jesus'ga. Aerē huvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ḡwemimbotarimova'ea rupi jate po ti ji japoi toryva jiroryvamo gareheve'ḡa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁹Kiro ga ipyhygi pāo. Hehe ga nhi'iḡi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbhua ore ve javo. Onhi'iḡirē ga haygwe'rogwe'rogi pāo imondomondovo omoirūhara'ḡa pe pe'u ti javo. A'ero ga ei:

—A'ea ko jira'oa, ei ga imondomondovo pāo ḡa pe. Aere'i po ti hajiheve'ḡa ji pyhygi nehē ojigwaraita jira'oa rehe ji jukavo nehē. Nahā po ti ji manoi pe me pendepykaramo nehē. Ji manorē nahā ti pe'ua'ja'ja ojipea pāo imoka'nhyme'yma nhimanoa pe me nehē, ei Jesus'ga.

²⁰Aerē ḡa i'ui mbatera imboavujikweva'ea. Ḡa i'urē mbatera ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Kiro ga imondoi vinho ḡa pe. A'ero ga ei:

—A'ea ko jirekoa, ei ga imondovo vinho ġa pe. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijukauka nehē. Nahā po ti ji manoi vvyakotyve'ġa ndepygā nehē. A'ereki Tupana'ga ipyahuva'ea mombe'gwovo e'i: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga.

21—Pehepia ti! Kiroki ga ji pyhyguka ġweri jijukahara'ġa pe – gaha oapy ji pyri imondovo opoa mesa rehe! 22 A'iti a. Tamano ti ji vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ereki Tupana'ga e'i ymyahū aerē ti emano javo ji ve. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jijukahara'ġa pe – ga pe po ti tiruahū hete nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

23 A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Manamo po ti nhande Jesus'ga pyhygukari nehē? ei ġa ojohupe onhimomby'avo.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

24 Aere'ī Jesus'ga moirūhara'ġa jogwayvari ojogwehe. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande johe?

25 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarūive'ġa nduvihavuhu'ġa ipopoaka okote'varuhuavo ogwyrive'ġa pe ġa mboporavykyheteavo ojive. Jara'ġa inoġi ojihe Ahepokohara. Nahā ġa ipotari ojeraramo onhimboheteavo ji apoko jigwyrive'ġa javo tehe, ei Jesus'ga ġa pe.

26—Ġa ja rūi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Kiroki ga oko penduvihavamo jireheva'ero – gaha ti toko pejipyrive'ga ja, ei Jesus'ga. 27 Manamo ġa johe? ei Jesus'ga. Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga oapy na'ē i'gwovo mbatera ojipyrive'ġa imboavujikwerirē ga pe”? Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga omboavujikwe mbatera imondovo mesa rehe to'u na'ē ojipe'ġa aerē jihi javo”? Marāi pe? ei Jesus'ga. Manamo ġa johe?

—Jihi amombe'u pe me: Gaha – kiroki ga oapy i'gwovo na'ē – gaha oko ġa hohe pa. Na tuhē. Jihi ako penduvihavamo. Emo pepyrive'ga ja reki ji pe pokogi, ei Jesus'ga.

28—Pehe aġwamo vehevi pepyta ji moiruamo jipi pepohire'yma ji hugwi hahyrame ji ve. 29 Nurā po ti ji tuhē pe mongoi nehē peko ti huvihavuhuro javo. Tupana'ga jiruva'ga ei ji ve: “Ereko ti nde ġanduvihavuhetero nehē.” Nahā ga ei ji ve. Na jitehe po ti ji pe mongoi nehē peko ti huvihavuhuro javo.

30—A'ero po ti pe i'ui jiapoā pyri mesa pyri ji rekorame vvyakotyve'ga nduvihavuhetero nehē. Pe po ti peapy ikatuvā'ea rehe huvihavuhu'ġa apykava rehe nehē pejikovo peje'yja'ġa nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuro. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ġa pavēi pende'yja'ġa israelitas'ġa. Pehe po ti peapy oina nehē xa'e ti ġa pe ġandeaporoġita rehe javo, ei Jesus'ga omoirūhara'ġa pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo
(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38)

³¹Kiro Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Ehendu hete. Ombogwa ahe trigo yrupema pyvõ tape'la ti ji ite'varuhuva'ea ikatuva'ea hugwi javo. Na jitehe Satanás'ga pe nderekopotari tahepia ti ji ġajikoga Jesus'ga rehe javo. A'ero Tupana'ga ei Satanás'ga pe: “Ehepia ti ġajikoga a'ero,” ei ga. Kiro po ti Satanás'ga pe nderekoi pe mbopohipota ji hugwi a'ero nehẽ ojigwaraita pe ndehe nehẽ, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³²—Ji ikwahavame Satanás'ga penderekopotara, ji nhi'iġi Tupana'ga pe nde mombe'gwovo ga pe nde repyga, ei Jesus'ga Simão'ga pe. A'e ji ga pe: Tojiko hete jitehe ti Simão'ga ji rehe nehẽ. Terembojikopigukari ti ga Satanás'ga pe a'ero. A'ea ji ei Tupana'ga pe, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'ereki hahy hete nde ve Satanás'ga nde mbopohirame. Aerẽ po ti nde reaporoġitakatua'javamo ejikoga ji rehe nehẽ. Kirẽ ti enhi'i ġa pe nemoirũhara'ġa pe ġa mbovy'a ġa monhimomiranama – kiroki avove'ġa nhiremimbo'ehara'ġa, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³³A'ero Simão'ga ei Jesus'ga pe opojoykaharete'ga pe:

—Nde pavẽi po ti ji hoi nehẽ. Po ti ġa nde mongi cadeia pype nehẽ, na ġa ji mongi a'ero nehẽ no. Po ti ġa nde jukai nehẽ, na ġa ji jukai a'ero nehẽ no, ei ga.

³⁴—Pedro, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'e ji nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trẽs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiġa nhi'iġa renonde nehẽ, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

Peroho ti, ei Jesus'ga javo ġa'apoa pe

³⁵Kiro Jesus'ga ei omoirũhara'ġa pe:

—Ymya'i ji pe mondoukari Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwouvouka ahe ve. A'ea rupi a'e ji pe me: Taperohoi ti itambere'ia, sacola, sandálias irũa. Marã pe me a'ea rupi raikwehe? Napembateri? Marã pe ndekoi raikwehe?

A'ero ġa ei ga pe:

—Orogwereco ore a'ea rupi, ei ġa.

³⁶—Kiro hajihea ji imombe'ui pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Po pe pereko itambere'ia, a'ero ti peroho. Po pe pereko sacola, a'ero ti peroho. Po pe ndaperekoi itakyheal'javuhuva'ea, a'ero ti pemondo peapoa pepira arimova'ea paletõ ipyhyga itambere'ia. A'ero ti pepyhy itakyheal'javuhuva'ea pejive itambere'ia rehe. ³⁷A'ereki ji a'e pe me: Kiro po ti nhimombe'ua po'ruavo toho nehẽ – kiroki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga jukauka po ti ġa ei nehẽ: ‘Ga ko okote'varuhu.’” A'ea ikwatijaripyra e'i ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Nahã kiro hekoi nehẽ. A'ereki ji ahygahi pa ġwerĩ nhimombe'ua rehe, ei Jesus'ga.

³⁸A'ero Jesus'ga moirũhara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia orepojoykaharetero, ei ġa. Agwa ko mokõi itakyheal'javuhuva'ea.

A'ero ga ei ġa pe:
—Kirupi te!

Jesus'ga oko oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe
(*Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42*)

³⁹Kiro ga hoi ogwovo vvytyri pe oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe. Oho ga pevo jipi. Kiro garemimbo'ehara'ġa hoi ga rupi.

⁴⁰Ovahemame pevo Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴¹Hehemo'i ga hoi ġa hugwi ġwenypy'anduruga tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Onhi'ĩ ga ga pe a'ero.

⁴²—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Nde ipotarame ti terembuhurukari hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rui ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴³Kiro Tupana'gapyrive'ga jipiukari Jesus'ga pe ua yvaga hugwi Jesus'ga mbopopoaka. ⁴⁴Hahy hete Jesus'ga vvyteri pe ga rekoveveuhuavo ġwaramo. Nurã ga nhi'thetei Tupana'ga pe. Gwy'ajyguhu ga. Otururu hete ga hugwi vvyvo gary'aja. Garekoa ja hete itururui.

⁴⁵Aerẽ ga nhi'imbavi Tupana'ga pe opo'ama'java ojivya ġwemimbo'ehara'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa ġwe'ouhũro okoveveuhuavo ġwaramo. ⁴⁶A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe kiri? Pevy ti penhinhi'ġa Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(*Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; João 18.3-11*)

⁴⁷Ga nhi'imbige'ymame nanime he'yive'ġa nduri. Judasva'ea ruri ġa nenonde ġa nderua ġa nderovahema. Judasva'ea ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro ahe ruri Jesus'ga beijavo.

⁴⁸—Judas, ei Jesus'ga ahe ve. Ji beijavo nde ruri. Nahã nde ji repiukari ġa pe naerũ togweroho ti ġa ga javo? ei Jesus'ga vvyakotyva'ero vyagipeva'ero no.

⁴⁹Hepiagame Jesus'gapavẽive'ġa ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa Jesus'ga pyhygi!” ei ġa. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Marã? Torokyti ġa itakyhea'javuhuva'ea pyvõ a'ero naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

⁵⁰Nanime Jesus'gapavẽive'ġa pyteripeve'ga imondo itakyhea'javuhuva'ea ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga gajohukoty rui. ⁵¹A'ero Jesus'ga ei onhipavẽive'ga pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga pokogi ganamihymuhũa rehe ganambia apokatua'java.

⁵²Kiro Jesus'ga nhi'īgi ikwava'ēhara'ģa nduvihava'ģa pe xava'eve'ģa pe no guardas'ģa pe no – kiroki guardas'ģa gwepia katu judeus'ģa jatyahavuhua. A'ereki ģa nhaporemo uhu ga pyri tipyhy ti ga javo. Ґa pe Jesus'ga ei:

—Amovahi po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ⁵³Nane'ymi ji rekoji pe pavēi nhandejatykahavuhua pype templo pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. Korogwe Tupana'ga ji pyhygukari pe me. Diabo'ga omondomondo ppytunarupive'ģa'jave'ģa. Gaha pe mbuhu ji pyhypota, ei Jesus'ga ģa pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Joāo 18.12-18, 25-27)

⁵⁴A'ero ģa ga pyhygi ga rerogwovo. Ikwava'ēhara'ģa nduvihavuhu'ga rongauhu pe ģa ga rerohei ga rerovahema.

Ga reviri Pedro'ga hoi onhimboyha'iavo ga hugwi tajipyhygye ti ģa javo. ⁵⁵Imondygirē tata okara pyteri pe ģa oapy ojogwerekovo ipyri. A'ero Pedro'ga oapy ģa pyri no. ⁵⁶Ga apygame pevo tata pyri ikwava'ēhara'ģa nduvihavuhu'gapyrivehēa ga repiagi. Hēa gwepia hete ga. A'ero hēa ei ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavēive'ga no, ei hēa.

⁵⁷Pedro'ga nonhimombe'ui reki.

—Kunha, ei ga hēa pe. Ji ndakwahavi ga, ei ga o'mbero.

⁵⁸Aere'ī ojipe'ga ga repiagi. Pedro'ga pe ga ei:

—Ndehe no Jesus'ga pavēiva'ea.

A'ero Pedro'ga ei ga pe o'mbero:

—Ji rūi ko! ei ga.

⁵⁹Aerē uma hora ikwavame ojipe'ga ehetei Pedro'ga mombe'gwovo:

—Ga tuhē Jesus'ga pavēive'ga no. A'iti a. A'ereki ga Galilēiapeva'ero oko, ei ga.

⁶⁰A'ero Pedro'ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga.

Ga nhi'imbige'ymame kotihī inamutiģa nhi'īgi. ⁶¹A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus'ga pyryrymi Pedro'ga repiaga. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi ga'eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Kiro ppytunimo po ti nde ei ji ve nehē ji ndakwahavi Jesus'ga javo. Trēs po ti nde ea'jaal'javi a'ea ji ve inamutiģa nhi'īgi renonde nehē,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. ⁶²Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhū.

Soldadosva'ea ombotegwete Jesus'ga

(Mateus 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³Kiroki ģa Jesus'ga mombyta ikwava'ēhara'ģa nduvihavuhu'ga rongauhu pype – kiro ģa eģa'ei ga pe ga jagajaita ga nupanupamo. ⁶⁴Tohepiagyeme ti ga javo ģa ga reakwapygi. A'ero garova nupārame ģa ei ga pe:

—Eko ti Tupana'ga nhi'i'ğa mombe'uhara'ga ja. Emombe'u ti mbatera ore ve a'ero. Ma'ğa nde nupã?

⁶⁵Nahanahã ğa ete'varuhui Jesus'ga pe ga mbotegweteavo.

Jesus'ga oko judeusva'ea moğitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶Iko'emame xava'eve'ğa nhimono'oği ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa pavêi judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavêi no. Ğa ko judeus'ğa moğitahara'ğa. Kiro ğa Jesus'ga mbuhurukari gwovai pyteri pe. Ga pe ğa ei:

⁶⁷—Enhimombe'u ti ore ve. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Cristo rui? Emombe'u ti ore ve, ei ğa.

A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Po ji ei pe me: Jihi Cristoramo, a'ero po ti pe ndaperoviari nhinhi'ğa nehê. ⁶⁸Po ji ei pe me: Pemombe'u ti mbatera ji ve, a'ero po ti pe napemombe'ui ji ve nehê. Pe napenhimohemukari nehê no. ⁶⁹Aere'ĩ po ti ji apygi avuirama ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui jitekovo huvihavamo nehê yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁷⁰A'ero ğa epavi ga pe:

—Marã po nde? Nde ko Tupana'ga ra'yra a'ero naerũ? ei ğa.

A'ero ga ei ğa pe:

—Pehe ko pe'ji poha, ei Jesus'ga.

⁷¹A'ero ğa ei ojohupe:

—Kirupi ojipe'ğa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! Ore tuhê ga rendu ko. Ga e'i ji Tupana'ga ra'yramo ako javo, ei ğa ojohupe.

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; João 18.28-38)

23 ¹A'ero ğa po'ambavi Jesus'ga rerogwovo Pilatos'ga rovai pyteri pe ga rerovahema. Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ğa gwyrı pe. ²Kiro ğa imbojambojari ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe Pilatos'ga rovai pyteri pe. O'mbero ğa ei ga pe:

—Oropyhy ore Jesus'ga ga orere'yja'ğa mongoukaramame oreruvihava'ğa nhi'i'ğa rupi rui. E'i ga ğa pe: “Tapemondoi ti itambere'ia César'ga pe nhande ruvihavuhu'ga pe.” A'ea ga ei, ei ğa. Ojipea ga ei: “Ji tuhê ko Cristo huvihavuhuhetea.” A'ea Jesus'ga ei ğa pe, ei ğa Pilatos'ga pe o'mbero.

³A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marã nde? Ndehe ko judeus'ğa nduvihavuhuhetero ra'e?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

⁴A'ero Pilatos'ga ei ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa pe pevove'ğa pe no:

—Kiro ji ga mohemukari. A'ereki ndojari ga rehe. Ga ndokote'varuhui governo pe, ei Pilatos'ga.

⁵Koji'i ģa eġa'ehetei reki Pilatos'ga pe:

—Nombuhukatuukari ga orere'yja'ġa py'a pe ģa mbo'eavo ġwaramo. Ga ombo'e pa Judéiapeve'ġa. Galiléiapeve'ġa na'e ģa ģa mbo'ei. Avove'ġa vehevi ga ģa mbo'ei aġwamo, ei ģa Pilatos'ga pe.

Jesus'ga oko Herodesva'ea rovai pyteri pe

⁶A'ea renduvame Pilatos'ga ei ģa pe:

—Ga po Galiléiapeve'ga ra'e?

⁷—Pevove'ga tuhē ko, ei ģa.

A'ea kwahavame Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri. A'ereki Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyri pe. A'ea rupi ga opytaahi'vi Jerusalém me no.

⁸Kiro Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri a'ero.

Horyory Herodes'ga Jesus'ga repiagame. A'ereki mya ga ga repia pota gamombe'umbe'ua renduva ġwaramo. Ga gwepia pota Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea no. ⁹A'ero ga nhi'imbukui Jesus'ga pe.

“Maramarā?” ei ga ga pe novīa. Jesus'ga nonhi'iġi reki ga pe.

¹⁰Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ami judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi onhi'īranuhūavo imbojamboja Jesus'ga rehe. ¹¹A'ero Herodes'ga Jesus'ga mbotegwetei ga jagajaita onhipavēive'ġa pavēi soldados'ġa pavēi. Omongiuka ģa Jesus'ga pe tapy'ynhapipyryva i'arimova'ea hendy'java'ea tirekomemua Jesus'ga javo. Aerē ga Jesus'ga mondoukari ga mbojivyruka Pilatos'ga pyri. ¹²Ġa nonhoarōhetei mya Herodes'ga Pilatos'ga pavēi. Kiro ģa nhoarōi Jesus'ga arō'e'yma ġwaramo.

Pilatosva'ea ojukauga Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39-19.16)

¹³Kiro Pilatos'ga ģa mono'ono'oġukari ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa nduvihava'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve. ¹⁴Ġa pe ga ei:

—Pe Jesus'ga reruri jirovai pyteri pe tokwaha ga garekote'varuhua javo.

A'ereki pe pe'e: “Ga he'yjuhuve'ġa pe'a ġanduvihava'ġa hugwi,” pe'e tehe pe. Ji rendu! Ji pendovaki pe nendupavirē ji ei ga pe: Marāi nde naerū? a'e ji ga pe. Erepe'a nde ģa ġanduvihava'ġa hugwi? Marāi? Nanongara ji ej'i'ei ga pe takwaha ti ji garekote'varuhua javo. Akwaha ji a'ero. Ndojari ga rehe a'ea – kiroki a'ea pe ei imbojateheavo ga rehe. ¹⁵Herodes'ga na jitehe ga ei no ndojari ga rehe javo.

A'ereki ga omondoukara'ja Jesus'ga nhande pyri imbojare'yma ga rehe.

—Ji rendu ti! ei Pilatos'ga. Jukwaha Jesus'ga pyryva. Tojukayme ti ahe Jesus'ga a'ero. ¹⁶Nurā po ti ji ndajukaukari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo.

A'ea Pilatos'ga ei ģa pe ģa mbohorypota ojihe.

—A'ero po ti ji ga mohemukari ga mondouka garonga pe nehē, ei ga.

¹⁷A'ereki ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani. A'ereki ymyahũ judeus'ğa e'i ga pe: “Emohemuka ti ore ve cadeiapypeve'ga Páscoa rupi nanani tojivrya'ja ti ga ģwonga pe,” ei judeus'ğa ymyahũ.

Nurã kiro Pilatos'ga ei amohemuka po ti ji Jesus'ga nehẽ javo.

¹⁸A'ero ģa nhaporemo hapukai.

—Ejukauka Jesus'ga, ei ģa. Emohemuka Barrabás'ga ore ve, ei ģa ohapukaita.

¹⁹Omongia renonde Barrabás'ga ahe juka. Omovahĩ Barrabás'ğa gwuvihavuhuva'ea cidade de Jerusalém me no. Nurã Pilatos'ga ga mondoukari cadeia pype.

²⁰Kiro Pilatos'ga ea'javi ģa pe. A'ereki ga Jesus'ga mohemuka pota.

²¹Ga renduvame ģa hapukajahiva'javi ga pe:

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ģa ei ga pe tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²²Mokõi Pilatos'ga onhi'iġipe ģa pe. Kiro ga ea'javi:

—Maranameuhũ naerũ! Gara garekote'varuhua naerũ? Ndojari ga rehe, a'e ji pe me ko. Tojukayme ti ahe Jesus'ga. A'ereki ga pyry. Nurã po ti ji ndajukaukari ga nehẽ. Anupanupãuka po ti ji ga mbo'eavo nehẽ tokote'varuhua'javyme ti ga nehẽ javo. A'ero po ti ji ga mohemukari nehẽ, ei ga.

²³Koji'i ģa hapukapukahivi a'ero ikwava'ehara'ğa nduvihava'ğa pavẽi. Ga nhi'iġayvayvari ko ģa.

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ģa ei ohapukaita tomano ti Jesus'ga yva rehe javo. Ğa hapukapukaita ģwaramo Pilatos'ga ei:

—Kwa. ²⁴Na tuhẽ po ti a'ero nehẽ naerũ! ei ga okovo ģanhi'iġa rupi.

²⁵Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi ga mondovo ģa pyri – kiroki ga ahe juka gwuvihavuhuva'ea movahĩ no. Ga rehe ģa oporandu tomohemuka ga javo. Soldados'ğa pe Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari reki tojuka ti ģa ga javo. A'ereki judeus'ğa nduvihava'ğa ģandehave'ğa pavẽi e'ie'i embovyruka ga javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyã

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; João 19.17-27)

²⁶Kiro soldados'ğa Jesus'ga rerohoi a'ero tijuka ti ga javo. Uhu Simão'ga cidadepeve'ga Cirenepeve'ga pea rupi nhuhũ hugwi. Ga rurame ģa ga pyhyguhui imondovo yva ga arimo Jesus'ga jukahava rupiara togweroho ti ga Jesus'ga reviri javo.

²⁷He'yjuhuve'ğa hoi Jesus'ga reviri. Kunhangwera'ğa hoi ģa pavẽi ga reviri no ojehe'oranuhũavo kiro po ti ga manoi nehẽ javo. ²⁸A'ero Jesus'ga pyryrymi ģandovai.

—Kunha, Jerusalémmeva'ero ti tapejehe'oi ji rehe. Pejihe ti pejehe'o peja'rya'ğa ndehe no. ²⁹Ji rendu! Aerẽ po ti avove'ğa ei nehẽ: “Pyry hete kunhangwera'ğa

ndekorame ndata'yriwa'ero ġambo'are'ỹva'ero ġamoka'mbue'ỹva'ero,” e po ti ġa nehē. ³⁰Aerē po ti avove'ġa manopotari hahyhetero ġwaramo ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei vvytyruhua pe nehē: “E'a ore rehe.” Nhyvyapyna pe po ti ġa ei nehē: “Ore t̄y ti,” e po ti ġa jupe nehē, ei Jesus'ga. ³¹Po aġwamo ji ve okopyryva'ea pe turi hahyva'ea, a'ero kaitu po ti hahyheteva'ea ruri pe me penda'yra'ġa pe nehē no, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

³²Jesus'ga reheve soldados'ġa mokonhava'ea rerohoi no tijuka ti ġa javo. A'ereki mokonhava'ea ndokoi gwuvihava'ga nhi'ġa rupi okote'varuhuavo.

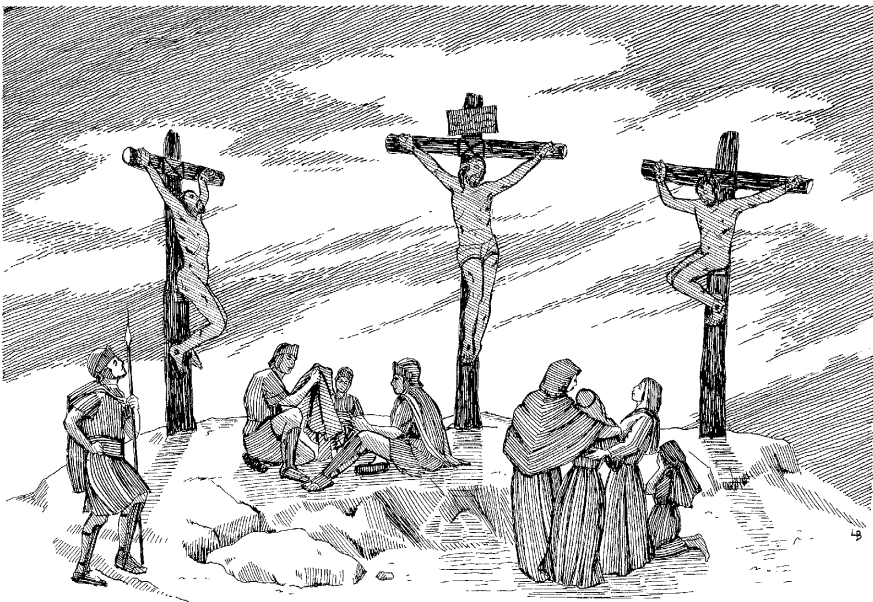
³³A'ero ġa ahe rerohoi pevo vvytyri pe A Caveira pe ahe rerogwovo i'arimo Jesus'ga reheve. Xa'e nhande A Caveira pe Aheapina. Pevo ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovya hehe. Ombovy ġa mokonhava'ea yva rehe no – kiroki mokonhava'ea okote'varuhu. Soldados'ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri ġajohukoty rūi. Ġajohukoty ġa ojipeva'ea mbovyri.

³⁴Kiro Jesus'ga nhi'ġi Tupana'ga pe.

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Emombo ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'jave'yma. A'ereki ġa ndokwahavi okote'varuhuavo ji ve, ei Jesus'ga.

Kiro soldados'ġa ima'ēi Jesus'ga pira imombomboa ita'java'ea dados'java'ea manamo nhande tipojyka ġapira javo. Nahā ġa ima'ēi ġapira ojive.

³⁵Kiro he'yjuhuve'ġa ndekoi hepiaga onhimongyavo. Ganduvihava'ġa ete'varuhui Jesus'ga rerekomemuamo no javo ga pe:

(Lúkas 23.33)

—Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Po ga oko tuhē Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, a'ero po ga pe Tupana'ga e'i katu eko ti nhiremimbotarimova'ea rupi javo. Po nahā ga rekoi, a'ero po ti ga tojipoko kiro tamanoyme ti ji javo, ei ġa.

³⁶Ġa pavēi soldados'ġa Jesus'ga rerekomemui no herua vinho tajahiva'ea ga pe ey'u ti javo.

³⁷—Po nde ereko judeus'ġa nduvihavuhuhetero, a'ero ejipoko tamanoyme ti ji javo, ei soldados'ġa Jesus'ga pe.

³⁸Okwatijaripe ko ġa imondovo Jesus'ga akaġa arimo yva rehe. Ikwatijaripyra omombe'u Jesus'ga. Imombe'gwovo i'ei:

—Agwa'ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

Nahā ġa imondoi ikwatija gregos'ġa nhi'iġimo romanos'ġa nhi'iġimo no hebreus'ġa nhi'iġimo no Jesus'ga mombe'gwovo.

³⁹Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea ete'varuhui Jesus'ga mbotegweteavo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Po nde Cristo Tupana'ga remimbuhurukara, ejipoko ti naerū. Ore poko no xamanoyme ti, ei ahe heroviare'yma.

⁴⁰Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea, ahe ki a'e te e'i ga pe:

—Tere'ei ti a'ea Jesus'ga pe! Nderekyhyji nde Tupana'ga hugwi naerū? Po nde erekyhyji ga hugwi hamo. A'ereki ġa nhande mbovyruka yva rehe ga reheve peko te'varuhu pe javo. ⁴¹Oja hete tuhē nhande rehe. Pyry hahyro nhande ve a'ero. A'ereki nhande xako te'varuhu. Jesus'ga ki a'e te ndokote'varuhui, ei ahe.

⁴²Jesus'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetero ji kwahava'ja ti imombyryva ji ve ekorame huvihavuhuhetero nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Aġwamo po ti nde rekoi ji pyri ahererekokatuhai pe yvagi pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; João 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemo. Ka'aruġweriā rupi às três horas kwara imbokojahua'javi. Ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi. ⁴⁶Tupana'ga pe Jesus'ga hapukajahivi.

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji imondoukari jira'uva nde ve herekokatuuka.

Onhi'iġirē ga pytupavamo omanomo.

⁴⁷Soldados'ġa nduvihava'ga gwepia pa hahyhava Jesus'ga pe gajukahava. Hepiagame ga ei:

—Ahe ko pyryheteva'ea. A'iti a! ei ga Tupana'ga mboheteavo.

⁴⁸Kiroki ãga uhu tihepia katu gajukahava javo – ãga gwepia pa. Ojivy ãga kiro ogwovo ãgwonga pe. Ojipoti'a rehe okwaokwa ãga opoa pyvõ okoveveuhuavo ãgwaramo.

⁴⁹Jesus'ga kwahakatuve'ãga nhaporemo ãga ami irupe Jesus'ga hugwi hepiapava kunhangwera'ãga pavêi – kiroki kunhangwera'ãga uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ãga gwyrã hugwi ga pokoga.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; João 19.38-42)

⁵⁰Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri. José'ga ko judeus'ãga moãitaharamo. Ojihe'a ko ga judeus'ãga moãitahara'ãga ndehe javo judeus'ãga pe nahanahã ti peko javo ãga pe. Pyry hete gareaporoãgita. A'ereki ga oko Tupana'ga nhi'iãga rupi. ⁵¹Nurã ga noarõi ojipe'ãga ndeaporoãgita judeus'ãga moãitahara'ãga ndeaporoãgita ãga erame ojohupe tijukauka Jesus'ga javo. Ga nde'i a'ea. A'ereki ga ndopotari gajukahava. ãga Jesus'ga jukaukaramo ga nomoirũi ãga no. Nahã José'ga oko. Gacidadegwera ko Arimatéia gwe'yja'ãga cidade judeus'ãga cidade. Ymyã José'ga Cristo'ga rura pota aerẽ po ti ga rekoi nhanderuvihavuhetero avo yvyã koty nehẽ javo.

⁵²Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri ogwovo ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa. Eroho ti, ei ga José'ga pe.

⁵³A'ero José'ãga jivyri ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi José'ãga Jesus'ga ra'oa mbojyvi. A'ero ãga gara'oa uvani tapy'ynhapipyryva pyvõ linho apopyra pyvõ. A'ero ãga gara'oa rerohoi inoãga itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype. Ndogwerekoi ve ojipeva'ea ra'oa ipype. Kiro ãga Jesus'ga ra'oa rerohoi inoãga ipype. ⁵⁴Mbatera mboavujikwehava sexta-feira ãga inoãgi ipype ka'arugame. A'ero ãgaporavykye'yma ãgwerĩ sãbado ãgwerĩ.

⁵⁵Kunhangwera'ãga – kiroki ãga uhu Jesus'ga rupi Galiléiapeve'ãga gwyrã hugwi – ãgahã oho José'ga rupi ikwaruhu pe. A'ero ãga hepiagi ikwaruhua Jesus'ga ra'oa nongava. José'ãga gara'oa noãgame ipype kunhangwera'ãga hepiakatui nahã ãga ono ahera'oa javo.

⁵⁶Aerẽ ãga jivyri ogwovo ãgwonga pe imboavujikwea perfume timongy ti ahera'oa rehe imbojigwaga javo. Perfume ko mohaããjava'ea nhandya'java'ea reheve.

Oporavykye'yma rupi sãbado rupi ãga pytu'ui oporavykyhava hugwi. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i judeus'ãga mbo'eavo tapeporavykyi ti sãbado rupi javo.

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-8; João 20.1-10)

24 ¹ãgaporavykye'yma py'rovo domingo rupi kunhangwera'ãga heruri Jesus'ga ra'oa nongai pe itaruvihavuhua kwaruhu pe. Ypyhãjive kwara ipoãgwerĩrame ãga heruri pevo perfume – kiroki a'ea ãga omboavujikweripe.

²Herovahemame ġa hepiagi ikwaruhua rovapytymbava imoanhanipyra. Irupeli ikwaruhua hugwi reki iteni hovapytymbava. ³A'ero ġa ki ikwaruhua pype. Ġa ndohepiagi reki Jesus'ga ra'oa nhandepojkakaharete'ga ra'oa ipype.

⁴—Marã naerũ? Mome ahera'oa? ei ġa ojohupe.

Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama akwaimbae'ġa'jave'ġa. Overavera ġa'apoa tapy'lynhapira. ⁵A'ero kunhangwera'ġa nhova'apÿhetei ġandovai pyteri pe okyhyjiavo ġwaramo. A'ero ġa ei kunhangwera'ġa pe:

—Po pe ndapehekari okojive'ga omanove'ġa nongai pe hamo. ⁶Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype. Ovy reki ga jugwi. Pekwahava'ja ti ganhi'iġagwera. Ymya uvame Galilía pe ga omombe'u pe me. ⁷Ga e'i pe me: “Okote'varuhuve'ġa po pe ti ġa tanhimondouka nehẽ. Ġa ti tajjuka ji mbovyruka yva rehe nehẽ. Nhimanorẽ mokõi jikira py'rovo ti ji takwera nehẽ yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.” A'ea Jesus'ga e'i onhimombe'gwovo pe me ikwehe'i, ei ġa kunhangwera'ġa pe.

⁸A'ero kunhangwera'ġa ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iġagwera. ⁹Ġa hemi ikwaruhua hugwi Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo onzeve'ġa pyri Jesus'ga moirũhara'ġa pyri. Ovahemame ġa imombe'upavi ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe nhapremo no. ¹⁰Maria Madalenahẽa omombe'u Joanahẽa pavẽi. Tiago'ga yhẽa Mariahẽa omombe'u ġapavẽive'ġa pavẽi kunhangwera'ġa. Ġa nhapremo omombe'u Jesus'ga moirũhara'ġa pe. ¹¹Emo ġa ndogweroviari kunhangwera'ġa remimombe'ua.

—Onhi'i tehe ġa, ei ġa.

¹²Pedro'ga ki a'e te ga vyri onhana ogwovo ikwaruhua pyri Jesus'ga ryvyagwera pyri tahepia ti ji javo. Ovahemame ga apyni hepiaga ikwaruhua pype. A'ero ga hepiagi Jesus'ga ra'oa hokava. Linho apopyra Jesus'ga ra'oa hokava. A'ea jate ga hepiagi ipype. A'ero ga hoi ġwonga pe ojapyakaheteavo hehe onhimomby'avo.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe

(*Marcos 16.12-13*)

¹³A'ea rupi te kiro Cleopas'ġa homemei cidade'i pe Emaús pe Jesus'gareheve'ġa. Emaús oko irupe dez quilômetros gwerevi cidade de Jerusalém hugwi. ¹⁴Ohorame ġa nhomonhi'imbavi Jesus'ga rehe gajukahava rehe onhonhi'ipondekwava hehe. ¹⁵Ġa nhomonhi'igame Jesus'ga tuhẽ ġa ndupitigi ogwovo ġa ndupi. ¹⁶Ġa nombaragwahavi Jesus'ga rehe.

¹⁷Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Gara rehe pe nhonhi'ipondekwavi pejigwovo ve pea rupi pevy'are'yma? ei Jesus'ga.

A'ero ġa pytai. ¹⁸Kiro Cleopas'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko ojipeahugwiva'ero erepytaahi'vi kiro Jerusalém me ikwahave'yma tiruhũva'ea aġwamova'ea Jerusalém me naerũ? Nde jate po nderekwahavi! ei ga.

¹⁹—Gara pe pe ei? ei Jesus'ga.

Omaragwahave'yma ga rehe ġa ei:

—Tiruahūva'ea Jesusva'ea pe Nazarépeva'ea pe, ei ģa. Jesusva'ea ko Tupana'ga nhi'līga mombe'uharava'ea, ei ģa. Ipopoaka hete ahe japovo ahemonhimomby'ava'ea nhandegwryripeve'ģa mbo'eavo Tupana'ga nhi'līga rehe. Jukwaha a'ero Tupana'ga nhimohema ahe rehe. Horyory nhandegwryripeve'ģa ahe rehe no ga ipopoaka hete javo. ²⁰Ikwava'ĕhara'ģa nduvihava'ģa nhanderuvihava'ģa pavēi omondo Jesusva'ea Pilatos'ga po pe te'i ti ga pembovy ti Jesus'ga javo. Ģa ahe mbovyruka yva rehe ahe jukauka.

²¹—Ore ki a'e te ore roryroryvamo ahe rehe novīa. Oroyvyteri pe ore ei: Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri israelitasva'ea pyri embopiro'y ti ģa javo. A'ea ore ei novīa. A'ereki ģa ahe jukauka. Kiro mokōi ahe kiri omanorē.

²²—Oro kunhangwera'ģa – kiroki ģa ojiko Jesusva'ea rehe ore ja – ģahā ore monhimomby'a hete oji'i. Oho jipe ģa ppyhaji ve ovahema itaruvihavuhua kwaruhu pe ahenongai pe oji'i. ²³Ndohepiagi ģa Jesusva'ea ra'oa ipype. A'ero ģa jivyri ore pyri imombe'gwovo. E'i ģa: “Yvagipeve'ģa Tupana'gapyrive'ģa ojipiuka ore ve Jesus'ga mombe'gwovo!” ei ģa. “Okoji Jesus'ga,' ei Tupana'gapyrive'ģa ore ve.” A'ea kunhangwera'ģa ei oji'i. ²⁴A'ero orepyteripeve'ģa hoi ikwaruhu pe ahenongai pe hepiaga. “Kunhangwera'ģa omombe'u katu reki ahenongavagwera ore ve ko,” ei ģa imombe'gwovo ore ve. Ģa ndohepiagi Jesusva'ea, ei mokonha'ģa Jesus'ga pe imombe'gwovo.

²⁵—Ikwahave'ymuhūva'ero pe ndaperoviapapotari Tupana'ga nhi'līga mombe'uharava'ea nhi'līga, ei Jesus'ga mokonha'ģa pe. ²⁶Ymyahū ahe e'i ganhi'līga mombe'gwovo: “He'yiva'ea ti tahahy Cristo'ga pe nehē. Toki ti ga yvagi pe okovo ģanduvihavuhuhetero ji pavēi nehē,' ei Tupana'ga,” ei ahe. A'ea Tupana'ga opota, ei Jesus'ga imombe'gwovo ģa pe. A'ea pe ndaperoviari naerū? ei Jesus'ga.

²⁷A'ero ogwovo ve ģa pavēi pea rupi Jesus'ga ģa mbo'e ypy Moisésva'ea rembikwatijara rehe – kiroki a'ea omombe'u ga. Aerē ga ģa mbo'ei Tupana'ga nhi'līga mombe'uharava'ea rembikwatijara rehe nhaporemo – kiroki a'ea omombe'u ga no.

²⁸Kiro ģa nduġwerī cidade'i pe. A'ea pe mokonha'ģa ei toropyta avo javo. Jesus'ga oho ġwerī a'ero ģa hugwi. ²⁹A'ero ģa eġa'ei ga pe:

—Epyta ore pyri. A'ereki ka'aru hete kiro. Ypytū ġwerī.

A'ea ģa ei ga pe ga mombytavo ojipyri. Oki ga ģanonga pype ģa ndupi a'ero opytavo ģa pyri.

³⁰Aerē oapygame mesa pyri ģa pavēi ga ipyhygi pāo onhi'līga Tupana'ga pe hehe ndepyrý hete nde imbuhua ore ve javo. Kirē ga haygwe'rogwe'rogi pāo imondomondovo ģa pe. ³¹Kiro ģa mbaragwahavi ga rehe a'ero ga repiaga ve.

—Jesus'ga tuhē reki! ei ģa.

Nanime ga ndiukwahavi oka'nhyma ģa hugwi.

—Tenagwe! e te ga.

³²Ojohupe ģa ei:

—Ikatu hete nhandeyvyteri pe nhande mbohoryoryva ga nhi'iḡame nhande ve onhimombe'gwovo pea rupi nhande mbo'eavo Tupana'ga rembikwatijarukara rehe, ei ḡa.

³³Kotihĩ ḡa po'ami ojivya ogwovo Jerusalém me. Ovahemame ḡa onzeve'ḡa ndepiagi.

Onhimono'oḡipe onzeve'ḡa onhipavēive'ḡa pavēi. Mokonha'ḡa pe ḡa ei:

³⁴—Nhandepojykaharete'ga okwera tuhē ovya onongava hugwi Jesus'ga. A'iti a! Okoji ga. Ojipiuka ga Simão Pedro'ga pe heaji'i, ei ḡa mokonha'ḡa pe.

³⁵A'ero mokonha'ḡa ei ḡa pe:

—Ore ga repia no. Ore horame pea rupi Jesus'ga hoi ore rupi onhimombe'gwovo ore mbo'eavo Tupana'ga nhi'iḡa rehe. A'ea rupi ore norombaragwahavi ve ga rehe. Aerē ga haygwe'rogame pão ore mbaragwahavi ga rehe, ei ḡa imombe'gwovo.

Jesus'ga ojipiuka ḡwemimbo'eharava'ea pe

(*Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8*)

³⁶Ḗa a'ea mombe'urame nanime Jesus'ga jipiukari o'ama ḡapyteri pe. Ga e'i: —Tupana'ga ti tonogatu pepy'a! ei ga ḡa pe.

³⁷Anhaḡa po javo ḡa piryiro okyhyjiheteavo. ³⁸A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Maraname pepy'a oko tehe? A'ero pe kyhyjihetei. Maraname pe ndaperoviari? “Mara'ngu po Jesus'ga tuhē?” pe'e pe pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ḡa pe. ³⁹Pehepia ti jipoa jipya reheve. Hepiagame po ti pe mbaragwahavi ji rehe a'ero. Pepyhy ti jira'oa nhikaḡa reheve ji kwahava. A'ereki anhaḡa ndaha'oi. Nikaḡi. Ji ki a'e te ji ra'oro. Ji kaḡamo, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁴⁰Onhi'iḡirē ga hepiukari ḡa pe opoa opya reheve. ⁴¹Gworygworyva ḡwaramo ḡa ndogweroviari ve. A'ereki ḡa e'i oyvyteri pe onhimomby'avo: “Po Jesus'ga tuhē, a'ero pyry hete!” ei ḡa. Ḗa nhimomby'arame Jesus'ga ei ḡa pe:

—Ndaperekoi pe mbatera? Ta'u ji.

⁴²Pira ḡa imondoi ga pe a'ero hehyripyra heiretea reheve. ⁴³Ipyhyga ga i'ui ḡa gwepiagame.

⁴⁴Aerē ga ei ḡa pe:

—Ymya'ĩ ji nhimombe'umbe'ui pe me jiruvame pe pyri. A'e ji pe me: Moisés'va'ea remimbo'eagwera aherembikwatijaripyra ji mombe'u Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea rembikwatijaripyra pavēi, a'e ji pe me. Ji mombe'ui no ikwatijaripyra Salmos, a'e ji ikwehe. Tako pa ti ji ikwatijaripyra rupi nehē – kiroki a'ea ji mombe'u, a'ea'e ji pe me ikwehe, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁴⁵Kiro ga ikwahavukari ḡa pe Tupana'ga nhi'iḡa aherembikwatijaripyra. ⁴⁶Imombe'gwovo ga ei:

—Ikwatijaripyra e'i: “Tahahy ti Cristo'ga pe. Omano po ti ga nehē. Mokōi okira py'rovo ti ga tokwerava'ja gwyvyagwera hugwi. ⁴⁷Cristo'gareheva'ero ti ḡa tomombe'u katu Cristo'ga vyakotyve'ḡa gwyriveve'ḡa pe nhapremo. Te'i ti ḡa ḡa pe: “Tapevy'ari ti pejikote'varuhua rehe pejipohia jugwi herojijyjijyita pejeaporoḡita. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei

pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ ikwahava'jave'yma nehẽ.' A'ea po ti ã ga tomombe'u katu Jerusalémmeve'ã ga pe na'ẽ. Aerẽ po ti ã ga tomombe'u katu ojipe'ã ga pe nhaporemo." A'ea ikwatijaripyra e'i, ei Jesus'ga ã ga pe.

⁴⁸—Oro pe, ei Jesus'ga ã ga pe. A'ea pe ikwahapavi. A'ero ti pemombe'u. ⁴⁹Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei: “Jira'uva po ti pe pojkai nehẽ,” ei jiruva'ga pe me, ei Jesus'ga. Pepyta ti cidade de Jerusalém me gara'uva rura pota aerẽ po ti gara'uva tuhu nehẽ javo. A'ero jihi po ti gara'uva mondoukari yvaga hugwi pe pojkauka jupe pe mbopopoakaruka nehẽ, ei Jesus'ga ã ga pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰A'ero Jesus'ga hoi ã ga nenonde ã ga nderogwovo cidade de Betânia kotyi ve. Opoa mondovo ã ga pe ga ei Tupana'ga pe:

—Emomyry ti ã ga pe.

⁵¹Onhi'ã ga ve Tupana'ga pe ga hoi ã ga hugwi. Kiro garerohohava yvaga pype.

⁵²Ombohete ã ga ga. Kirẽ ã ga jivyri ogwovo Jerusalém me gworygworyhetero. ⁵³Nane'yimi ã ga hoi opytavo ojatykahavuhua pype Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo.